

Inwonerparticipatie in de BMW E-gemeenten

Een onderzoek naar inwonerinitiatieven in
de gemeenten Bedum, de Marne, Winsum en
Eemsmond

Bestuurskundig onderzoeksproject | Rijksuniversiteit Groningen

Voorwoord

In opdracht van Janet Appelhof, dorpencoördinator van de gemeente Winsum, hebben wij, tien studenten van de Rijksuniversiteit Groningen, onder begeleiding van prof. dr. H.B. Winter onderzoek gedaan naar het functioneren van inwonerparticipatie binnen de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond (ook wel: de BMW-gemeenten): de nieuw te vormen gemeente Het Hogeland. Het onderzoek vond plaats in het kader van het vak 'Bestuurskundig Onderzoeksproject', het afsluitende vak van de bachelor Juridische Bestuurskunde. Vanaf april 2018 hebben we ons verdiept in de vier gemeenten die per 1 januari 2019 zullen fuseren tot de gemeente Het Hogeland.

De laatste jaren is binnen elk van de bovengenoemde gemeenten aandacht besteed aan het onderwerp inwonerparticipatie. De gemeentelijke herindeling wordt gezien als een momentum om op dit onderwerp één beleid te gaan vormen. Aangezien de aanpak nu nog verschilt per gemeente, heeft Janet Appelhof ons gevraagd onderzoek te doen naar de inwonerparticipatie binnen de vier te fuseren gemeenten. Het doel van het onderzoek is om in kaart te krijgen wat er allemaal speelt in de gemeenten op het gebied van inwonerparticipatie. Onder andere door te kijken hoe de bewoners het oppakken, hoe de gemeente ermee omgaat en wat voor mogelijkheden er zijn binnen de gemeenten. Aan de hand van het onderzoek zullen wij proberen een aantal aanbevelingen te doen voor de nieuw te vormen gemeente Het Hogeland op het gebied van inwonerparticipatie.

Wij willen graag Janet Appelhof, dorpencoördinator van Winsum en tevens opdrachtgever van dit onderzoek bedanken voor haar begeleiding en betrokkenheid. Daarnaast willen wij ook de andere dorpencoördinatoren Jolanda Dijkhuis (Bedum), Roelke Nienhuis (De Marne) en Kiona Stel (Eemsmond) bedanken voor hun bijdrage. Daarnaast heeft Tamara Wiersema bij de start van het project nuttige informatie gedeeld over De Marne, ook u bedankt voor het delen van uw kennis met ons. Tot slot willen wij graag de inwoners van de verschillende gemeenten en de initiatiefnemers van verscheidene projecten bedanken voor hun deelname aan de enquête en/of het deelnemen aan onze casestudies.

Marieke Diekema
Marwin Hut
Emil Kleinheerenbrink
Jesse Koopman
Hielke Onnink
Nadie Paulissen
Stef Roest
Marije Venema
Jelle Weima
Rolf Woltinge

Onder begeleiding van prof. dr. H.B. Winter

Samenvatting

Per 1 januari 2019 zullen de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum (ook wel de BMW-gemeenten genoemd) fuseren tot de nieuwe gemeente Het Hogeland. Het ligt voor de hand dat dit nogal wat voeten in de aarde heeft. Men heeft immers te maken met vier gemeenten die van elkaar verschillen, bijvoorbeeld op het gebied van gemeentelijke en ambtelijke structuur. Een aspect waar de gemeenten ook in verschillen is de visie op en praktische uitvoering van het begrip inwonerparticipatie. Echter, met de gemeentelijke herindeling in zicht zal ook op dit punt een uniform beleid gehanteerd moeten gaan worden. In het kader daarvan is aan ons, studenten Juridische Bestuurskunde aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de Rijksuniversiteit Groningen, gevraagd onderzoek te doen naar inwonerparticipatie in de vier gemeenten, waarbij de achterliggende gedachte is geweest om concrete aandachtspunten en aanbevelingen mee te kunnen geven aan het nieuwe gemeentebestuur van Het Hogeland.

Na het ontvangen van de opdracht voor het onderzoek van Janet Appelhof, werkzaam bij de gemeente Winsum, zijn we begonnen met het onderzoek, dat de titel "Inwonerparticipatie in de BMW-gemeenten: een onderzoek naar inwonerinitiatieven in de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum" heeft gekregen. Dit wil dan ook zeggen dat we een evaluerend onderzoek hebben gedaan naar initiatieven van inwoners, die al zijn afgerond of op het moment van schrijven nog steeds in ontwikkeling zijn.

Dit onderzoek is gebaseerd op drie methoden van onderzoek. Allereerst heeft literatuuronderzoek plaatsgevonden naar de feitelijke kenmerken van de afzonderlijke gemeenten alsook naar de juridische kaders die in die gemeenten van toepassing zijn op inwonerparticipatie. Daarbij valt te denken aan gemeentelijke verordeningen, die in meer of mindere mate inwonerparticipatie stimuleren of faciliteren.

Daarnaast is door middel van een enquête en statistisch onderzoek getracht een representatief beeld te vormen van samenwerking tussen de inwoner en de gemeente, de aard hiervan en de invloed die dit heeft op de uitkomst van en tevredenheid over het initiatief. Hierbij is gekeken naar inwoners die daadwerkelijk betrokken zijn geweest bij een initiatief.

Ter verdieping is door middel van casestudies naar concrete gevallen gekeken om te onderzoeken of daaruit opvallende zaken naar voren kwamen en in hoeverre het proces van samenwerking met de gemeente en de vorm daarvan invloed hebben gehad op de uitkomst van het project en de tevredenheid van de inwoner.

Uit de casestudies en de enquête zijn interessante bevindingen voortgekomen. In de casestudies werd geconcludeerd dat financiële ondersteuning niet vanzelfsprekend succes of tevredenheid tot gevolg heeft, wat wellicht ook te maken heeft met een lastige procedure bij subsidieverlening. Veel eerder wordt praktische ondersteuning en maatwerk vanuit de overheid op prijs gesteld. Dit blijkt dan ook vaak bij te dragen aan een goede uitkomst. Het proces van samenwerking met de gemeente wordt wisselend geëvalueerd.

Uit de enquête bleek dat inwoners sneller participeren als zij zich serieus genomen voelen door de gemeente. Daarnaast bleek dat een initiatief meer kans van slagen heeft indien inwoners duidelijk weten waar ze terecht kunnen voor ondersteuning bij het project. Ook hebben de mate van ondersteuning en de manier waarop ondersteund wordt invloed op de waardering van de samenwerking met de gemeente.

Alles in samenhang gezien trekken we drie eindconclusies. Allereerst is het proces van samenwerking met de gemeente van groot belang. Flexibiliteit, maatwerk en pro-activiteit zijn hierin sleutelwoorden. Niet iedereen is afhankelijk van de gemeente, maar er zijn inwoners die een actieve gemeente als steun in de rug nodig hebben. Als tweede worden de subsidieregelingen omschreven als onduidelijk, wat er voor zorgt dat in potentie goede en kansrijke initiatieven in de voorfase reeds stranden. Hierin is volgens initiatiefnemers nog een slag te maken. Ten slotte blijkt dat de korte lijntjes en informeel contact effectief en bevorderlijk voor het proces zijn. Men noemt de rol van de dorpencoördinator daarin van essentieel belang.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
1.1 Inleiding	7
1.2 Doel van het onderzoek	7
1.3 Centrale vraag en deelvragen	7
1.3.1 Centrale vraag	7
1.3.2 Deelvragen.....	7
1.4 Onderzoeksmethoden.....	8
1.5: Leeswijzer	9
2. Theoretisch kader.....	10
2.1 Inleiding	10
2.2 De ontwikkeling van burgerschap in Nederland	10
2.3 Actief burgerschap op gemeentelijk niveau.....	12
3. Kenmerken van de vier verschillende gemeenten.....	15
3.1 Bedum	15
3.1.1 Demografisch overzicht.....	15
3.1.2 Demografische ontwikkeling.....	15
3.1.3 Politieke context.....	16
3.1.4 Juridisch kader	17
3.2 De Marne.....	17
3.2.1 Demografisch overzicht.....	17
3.2.2 Demografische ontwikkeling.....	18
3.2.3 Politieke context.....	19
3.2.4 Juridisch kader	20
3.3 Eemsmond.....	21
3.3.1 Demografisch overzicht.....	21
3.3.2 Demografische ontwikkeling.....	21
3.3.3 Politieke context.....	23
3.3.4 Juridisch kader	23
3.4 Winsum.....	24
3.4.1 Demografisch overzicht.....	24
3.4.3 Politieke context.....	25
3.4.4 Juridisch kader	26
3.5 Kerncijfers samengevat	27
4. Enquête onder inwoners en initiatiefnemers	31
4.1 Inleiding	31

4.2 Demografische gegevens.....	32
4.3 Eigenschappen van de actieve inwoner	33
4.3.1 Leeftijd en inwonerparticipatie.....	33
4.3.2 Geslacht en inwonerparticipatie	33
4.3.3 Opleidingsniveau en inwonerparticipatie	33
4.4 Invloed van de gemeente op inwonerparticipatie	33
4.4.1 Visie en beleid van de gemeenten	34
4.4.2 Mogelijkheden inwonerparticipatie in overeenstemming het beleid en de visie	34
4.5 Invloed van de gemeente op het resultaat van het initiatief.....	34
4.5.1 De ondersteuning en het proces.....	34
4.5.2 De ondersteuning en het resultaat	35
4.5.3 Het proces en het resultaat.....	36
4.6 Ideeën van de respondenten over inwonerparticipatie	36
5. Casestudies.....	37
5.1 Overzicht.....	37
5.2 Casestudies Bedum	38
5.2.1 Colourful Het Hogeland	38
5.2.2 De Eiken.....	40
5.2.3 Verzoamelstee Onderdendam	42
5.3 Casestudies De Marne.....	44
5.3.1 Klooster&Buren	44
5.3.2 Dorpshuis Schouwerzijl	47
5.3.3 De Mouskerij	48
5.4.1 Groenproject Rottum	51
5.4.3 Quiltfestival	56
5.5 Casestudies Winsum.....	57
5.5.1 Appelhof Winsum.....	57
5.5.2 Buurtsuper Sauwerd.....	59
5.5.3 Jeugdsoos Eagle Baflo.....	62
5.6 Analyse	64
6. Slotbeschouwing	66
6.1 Inleiding.....	66
6.2 Conclusie	66
6.2.1 Conclusies enquête	66
6.2.2 Conclusies casestudies	66
6.2.3 Eindconclusie.....	67

6.3 Aanbevelingen.....	68
Literatuurlijst.....	70
Bijlage 1: Vragenlijst enquête.....	76
Bijlage 2: (Relevante) resultaten van de enquête.....	79

1. Inleiding

1.1 Inleiding

Op 1 januari 2019 gaan de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum op in een nieuwe gemeente: Het Hogeland. De nieuw te vormen gemeente Het Hogeland telt 48.350 inwoners, heeft een oppervlakte van 907,6 km² en bestaat uit 50 kernen. Een nieuwe gemeente betekent nieuw beleid, zo ook op het gebied van inwonerparticipatie.

De gemeente Het Hogeland heeft een visie geschreven over inwonerkracht. Een verdere invulling van deze visie is te vinden in 'Binnenwerk Toekomstvisie Ruimte!'. Hierin worden de kernpunten van het toekomstige beleid omtrent inwonerparticipatie geformuleerd. Voor de nieuwe gemeente Het Hogeland wordt 'regelarm werken' het vertrekpunt om burgerinitiatieven zoveel mogelijk ruimte te bieden. Tevens wordt gesteld dat de gemeente haar rol als verbinder – tussen inwoners, initiatiefnemers en de eigen organisatie – alleen goed kan invullen als zij actief deelneemt aan netwerken en, waar dat nodig is, de vorming van netwerken initieert en stimuleert.

Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van Janet Appelhof, dorpencoördinator Winsum. Janet Appelhof heeft naar aanleiding van gemeentelijke herindeling ons gevraagd onderzoek te doen naar inwonerparticipatie binnen de huidige gemeenten en hoe dit van belang kan zijn in de te vormen gemeente Het Hogeland. De fusie van de gemeenten wordt gezien als een momentum om de inwonerparticipatie naar een hoger niveau te tillen. Binnen de gemeenten zijn er kaders voor inwonerparticipatie, maar deze kaders verschillen van elkaar wat betreft de middelen en toepassing ervan, waardoor het voor de nieuwe gemeente lastig is om te bepalen hoe het nieuwe beleid vormgegeven dient te worden.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is om in kaart te brengen wat er de afgelopen jaren aan inwonerparticipatie heeft plaatsgevonden in de fuserende gemeenten en welke lessen hieruit getrokken kunnen worden voor de nieuwe gemeente Het Hogeland.

1.3 Centrale vraag en deelvragen

1.3.1 Centrale vraag

De centrale vraag van dit onderzoek is als volgt geformuleerd:

"Welke activiteiten op het terrein van inwonerparticipatie zijn, in de periode 2015 – 2018, in de vier gemeenten van Het Hogeland ontwikkeld, wat zijn de ervaringen van initiatiefnemers en betrokkenen, hoe moeten die worden beoordeeld in het licht van de verwachtingen en doelstellingen van initiatiefnemers, overheden en andere betrokkenen en wat kan daarvan worden geleerd met het oog op inwonerparticipatie in de nieuwe gemeente Het Hogeland?"

1.3.2 Deelvragen

Om de centrale vraag te kunnen beantwoorden, is een aantal deelvragen en sub vragen geformuleerd.

1. Wat zijn de kenmerken van de vier in te delen gemeenten?
 - a. Wat zijn de demografische kenmerken?
 - b. Wat zijn de sociaal-culturele kenmerken?
 - c. Wat zijn de politieke kenmerken?

2. Wat is het (juridisch) kader van inwonerparticipatie?
3. Wat zijn de verwachtingen en doelstellingen van inwoners en wat is de visie van de gemeenten op het gebied van inwonerparticipatie?
4. Welke initiatieven zijn in de praktijk genomen en welke projecten zijn tot stand gekomen in de vier gemeenten?
5. Voldoet inwonerparticipatie in Het Hogeland aan de wensen en verwachtingen van inwoners?
6. Is de inwonerparticipatie in overeenstemming met de visie en het beleid van de gemeenten?
7. Welke lessen kunnen we trekken voor de nieuw te vormen gemeente Het Hogeland?
 - a. Welke instrumenten zijn als succesvol te bestempelen?
 - b. Welke aanbevelingen kunnen we met betrekking tot inwonerparticipatie doen?

1.4 Onderzoeksmethoden

Voor de beantwoording van de vragen is gebruik gemaakt van zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek.

Document- en literatuurstudie

Om de huidige stand van zaken met betrekking tot inwonerparticipatie in de vier gemeenten in beeld te brengen, is onder meer gebruik gemaakt van document- en literatuurstudie. Op deze manier is een goed beeld gevormd van wat er gaande is binnen de gemeente en welke initiatieven van burgers van belang zijn voor ons onderzoek.

Enquête

Om de wensen en verwachtingen van inwonerparticipatie in de huidige gemeenten Bedum, De Marne, Eemsmond en Winsum in kaart te brengen, is er gebruik gemaakt van een enquête. Deze enquête is uitgevoerd bij een beperkt aantal respondenten. Besloten is om alleen te kijken naar participanten, en de niet-participanten buiten beschouwing te laten, vanwege de omvang en haalbaarheid van het onderzoek. Deze enquête is afgenomen bij verschillende organisaties die betrokken zijn bij inwonerparticipatie.

Casestudies

Hiernaast zijn enkele casestudies uitgevoerd. In elke case hebben we gekozen voor een bepaald project en in het kader van dat project hebben we documentstudie gedaan, alle beschikbare informatie gebruikt en interviews afgenomen. Het gaat hier om een gedetailleerde studie van enkele onderzoeksobjecten, met de bedoeling de onderzoeksobjecten in haar verschillende aspecten, complexiteit en eventuele ontwikkeling zo grondig mogelijk te begrijpen. Hiervoor diende eerst bepaald te worden welke voorbeelden van participatie het meest aanspraken. Het aantal casestudies is 3 per gemeente. Zij lopen uiteen van groenprojecten, tot zorg, tot culturele projecten.

1.5: Leeswijzer

Hoofdstuk 1 presenteert de inleiding met daarin het doel van het onderzoek, met de centrale vraag en de gebruikte onderzoeksmethoden. Hoofdstuk 2 beoogt een duidelijk theoretisch kader te schetsen omtrent de term inwonerparticipatie. Hoofdstuk 3 geeft inzicht in de kenmerken van de vier verschillende gemeenten. Hoofdstuk 4 zet de enquête onder inwoners en initiatiefnemers uiteen. Hoofdstuk 5 behandelt de gedane casestudies. Daar is ook een analyse van alle casestudies te vinden. Hoofdstuk 6 vormt een slot met daarin een algehele conclusie en eventuele aanbevelingen. Daarop volgt nog een literatuurlijst en de bijlagen.

2. Theoretisch kader

2.1 Inleiding

Dit onderzoek brengt in kaart wat er de afgelopen jaren aan inwonerparticipatie heeft plaatsgevonden in de BMW-gemeenten. Het theoretisch kader maakt duidelijk wat er onder het begrip 'inwonerparticipatie' wordt verstaan. Alvorens het begrip te definiëren wordt uiteengezet hoe de overheid en de burger zich ten opzichte van elkaar verhouden en wat zij over en weer van elkaar verwachten. Hierbij wordt er ingegaan op de recente verschuiving van 'passief burgerschap' naar een samenleving waarin 'actief burgerschap' meer centraal staat.

2.2 De ontwikkeling van burgerschap in Nederland

Als we spreken over burgerschap gaat het over de visie die de overheid heeft op de relatie tussen het individu en de samenleving. Die visie is belangrijk, omdat deze kan doorwerken op de verdeling van verantwoordelijkheden tussen overheid, markt, maatschappelijk middenveld en burger.¹ De afgelopen decennia is de visie van de overheid op de relatie tussen individu en samenleving veranderd. In deze paragraaf wordt deze verandering beschreven.

De verzorgingsstaat

Vóór de industriële revolutie beperkte de overheid in Nederland zich strikt tot collectieve taken die maatschappelijke partijen niet tot stand brachten. Denk hierbij aan defensie, politie en dijkbewaking. Mensen moesten, ook bij calamiteiten als ziekte en arbeidsongeschiktheid, zelf voldoende middelen genereren om in hun levensonderhoud te voorzien. Vanaf het eind van de negentiende eeuw veranderde de algemene overtuiging en werd deze beheerst door het idee dat welzijn en welvaart overheidstaken zijn. Na de Tweede Wereldoorlog kwamen in het onderwijs, de sociale zekerheid en in de zorg uitgebreide collectieve voorzieningen en regelingen tot stand. De overheid transformeerde van nachtwakersstaat tot verzorgingsstaat.²

De Nederlandse verzorgingsstaat houdt in dat de overheid iedereen in de samenleving een bestaansminimum biedt.³ De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid onderscheidt vier verschillende functies van de verzorgingsstaat: verzorgen, verzekeren, verheffen en verbinden. Verzorgen betekent hulp bieden aan mensen die niet voor zichzelf kunnen zorgen. Verzekeren houdt in het creëren van sociale zekerheid door bijvoorbeeld het afsluiten van grote collectieve verzekeringen. Verheffen heeft betrekking op het aanreiken van vaardigheden aan individuen die hen in staat stellen om in economische en culturele zin hun eigen weg te gaan. Verbinden is het bevorderen van onderlinge verbondenheid tussen individuen en groepen.⁴

¹ Sociaal en Cultureel Planbureau 2012, p 17.

² Sociaal en Cultureel Planbureau 2012, p 13.

³ Net in Nederland 2018 (laatst geraadpleegd 29-06-2018).

⁴ Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid 2006, p 36.

De samenleving verandert

Toen de verzorgingsstaat in het begin van de vorige eeuw vorm begon te krijgen zag de maatschappij er heel anders uit. De voorzieningen van de verzorgingsstaat waren voornamelijk gericht op mannen met een lage opleiding, die fysiek sterk belastend werk deden en een groot gezin moesten onderhouden.

Tegenwoordig gaat het om mannen en vrouwen die beter opgeleid, economisch welvarender, individualistischer en mondiger zijn. De levensloop van de mens is meer gedifferentieerd en minder voorspelbaar. De 'veranderende burger' vormt een van de aanleidingen voor een herijking van de verzorgingsstaat.⁵

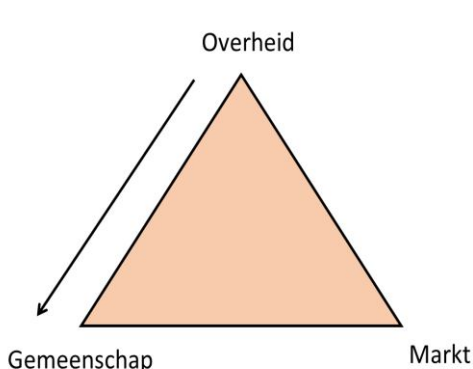
Mede door de 'veranderende burger' is de verzorgingsstaat de afgelopen drie decennia een permanent onderwerp van debat geworden. Het is blijkbaar niet meer vanzelfsprekend wat in de periode kort daarvoor juist wél vanzelfsprekend aan het worden was: dat de staat bepaalde zekerheden aan zijn burgers garandeert. Een vermeend negatief effect van de verzorgingsstaat is dat mensen te weinig worden aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid. Hiernaast zou de verzorgingsstaat leiden tot uitholling van spontane menselijke solidariteit en tot het anonimiseren van menselijke verhoudingen. Hoogleraar sociologie Jacques Van Doorn drukte deze gedachtegang als volgt uit: "een schaduw die de verzorgingsstaat begeleidt, is het koesteren van te hoge verwachtingen van het systeem en van te lage verwachtingen van mensen."⁶ Je zou kunnen stellen dat in de verzorgingsstaat sprake is van passieve burgers. Passief burgerschap houdt in het claimen van rechten en je als passieve ontvanger en claimende consument opstellen.⁷

De opkomst van de participatiesamenleving en van actief burgerschap

De afgelopen jaren staat het thema 'actief burgerschap' volop in de belangstelling. De overheid zit steeds minder te wachten op passieve burgers en moedigt burgers uitdrukkelijk aan om meer verantwoordelijkheid voor henzelf en voor hun omgeving te nemen.⁸ Een samenleving die bestaat uit actieve burgers wordt aangemerkt als 'de participatiesamenleving'.⁹

Deze omslag in de verwachtingen die de overheid van burgers heeft is terug te zien in de troonrede van 2013. In de troonrede legt het kabinet de nadruk op het opkomen van de participatiesamenleving:

"Het is onmiskenbaar dat mensen in onze huidige netwerk- en informatiesamenleving mondiger en zelfstandiger zijn dan vroeger. Gecombineerd met de noodzaak om het tekort van de overheid terug

te dringen, leidt dit ertoe dat de klassieke verzorgingsstaat langzaam maar zeker verandert in een participatiesamenleving. Van iedereen die dat kan, wordt gevraagd verantwoordelijkheid te nemen voor zijn of haar eigen leven en omgeving."¹⁰

Bij het lezen van de troonrede lijkt Willem Alexander de participatiesamenleving neer te zetten als een alternatief voor de klassieke verzorgingsstaat.¹¹

⁵ Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid 2006, p 68.

⁶ Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid 2006, p 31.

⁷ Tonkens 2014, p1.

⁸ Maat 2011, p6.

⁹ Tonkens 2014, p1.

¹⁰ Rijksoverheid 2013 (laatst geraadpleegd op 20-06-2018)

¹¹ Tonkens 2014, p2.

Het kabinet geeft aan te verwachten dat 'iedereen die dat kan' voor zichzelf en voor anderen zal zorgen. Het kabinet belooft echter dat voor degenen die dat niet kunnen er een vangnet blijft bestaan.

De opkomst van de participatiesamenleving is dus niet hetzelfde als de afschaffing van de verzorgingsstaat, maar gaat over een andere verdeling van collectieve en individuele verantwoordelijkheden.¹²

2.3 Actief burgerschap op gemeentelijk niveau

Die nieuwe verdeling van collectieve en individuele verantwoordelijkheden is terug te zien in het beleid van de gemeenten. In deze paragraaf beschrijven wij drie ontwikkelingen die te maken hebben met deze nieuwe verdeling: de drie decentralisaties, burgerparticipatie en inwonerparticipatie.

De drie decentralisaties

De ontwikkeling waarbij het passieve burgerschap van de verzorgingsstaat plaatsmaakt voor een meer actief burgerschap blijkt mede uit de omvangrijke stelselwijziging die de afgelopen jaren plaats heeft gevonden. Het gaat om drie transitie in het sociale domein: de zogeheten 'decentralisaties' van zorg, werk en jeugdhulp. Decentraliseren betekent dat de uitvoering van en de verantwoordelijkheid voor diverse wetten en regels wordt verplaatst van een hogere bestuurslaag naar een lagere bestuurslaag. Hierbij is de verwachting dat een betere inzet van mensen en middelen mogelijk wordt gemaakt.¹³

Om de decentralisaties te verduidelijken kijken we naar de decentralisatie van zorg. In 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) tot stand gekomen. De WMO gaat ervan uit dat burgers op lokaal niveau meer naar elkaar omkijken. Als mensen in de situatie terecht komen dat zij in een kwetsbare positie raken, dan dienen zij in eerste instantie hulp te zoeken in hun directe omgeving: bij familie, vrienden, kennissen en buurtgenoten. Wanneer zij de hulp die zij nodig hebben in hun omgeving niet kunnen vinden, kunnen zij hun blik op de gemeente en de beschikbare voorzieningen richten.¹⁴

De stelselwijzigingen zijn erop gericht dat mensen sneller geholpen worden en dat mensen zorg en ondersteuning krijgen die zoveel mogelijk aansluit op hun persoonlijke (thuis)situatie, mogelijkheden en sociale netwerk. Andere motieven voor de stelselwijziging zijn dat mensen die anderen zorg of hulp (willen) bieden, daarvoor alle ruimte en steun krijgen en dat de omvang en de kosten van de verzorgingsstaat beperkt worden. Mensen krijgen de kans om mee te doen naar vermogen en kijken naar elkaar om.¹⁵ De eigen kracht van de burger en het zelf oplossend vermogen van (groepen) burgers staat bij de decentralisaties centraal.

¹² Putters 2014, p 8.

¹³ TransitieBureau 2012, p 7.

¹⁴ Maat 2011, p 6.

¹⁵ Transitiebureau 2012, p 15.

Burgerparticipatie

In literatuur die betrekking heeft op de nieuwe verdeling van collectieve en individuele verantwoordelijkheden wordt veel gerefereerd aan het begrip 'burgerparticipatie'. Het Instituut voor Publiek en Politiek stelt dat "De Nederlandse overheid burgerparticipatie hoog in het vaandel heeft staan en gemeenten beweren de burgerparticipatie zoveel mogelijk te bevorderen."¹⁶

Over de precieze betekenis van 'burgerparticipatie' lopen de opvattingen in de literatuur uiteen.

De Monitor Burgerparticipatie, een onderzoek naar de inspanningen van gemeenten bij het betrekken van inwoners, die elke twee jaar uitkomt, gaat uit van de volgende definitie: "Burgerparticipatie is een manier van beleidsvoering waarbij burgers, individueel of georganiseerd, direct of indirect, de kans krijgen om invloed uit te oefenen op de ontwikkeling, uitvoering en/of evaluatie van beleid".¹⁷

Van Houwelingen, Dekker en Boele maken in een studie over burgerparticipatie een onderscheid tussen twee verschillende vormen van burgerparticipatie. Dit zijn 'beleid beïnvloedende burgerparticipatie' en 'zelfredzame burgerparticipatie'. Het eerste geval betreft het meedoen in het beleid en in het bestuur, bijvoorbeeld door het beïnvloeden van besluitvorming van gemeenteraden, het meedoen aan inspraakavonden of het participeren in wijkraden. Bij zelfredzame burgerparticipatie is daarentegen sprake van meedoen in de samenleving zelf. Dit kan door te zorgen voor burens, je vrijwillig in te zetten bij wijkactiviteiten, of door bijvoorbeeld te participeren in zorgcoöperaties. Bij zelfredzame burgerparticipatie gaat het om maatschappelijke zelforganisatie en initiatieven die genomen worden door de inwoners.

Ongeveer twee op de vijf inwoners participeert op dit moment al, zelfredzaam dan wel beleid beïnvloedend. Het huidige overheidsbeleid stimuleert vooral de zelfredzame burgerparticipatie. De beleid beïnvloedende burgerparticipatie staat minder hoog op de politieke agenda.¹⁸

Inwonerparticipatie

Inwonerparticipatie (in sommige gemeenten ook overheidsparticipatie genoemd) is in het beleid van gemeenten op dit moment een 'hot topic'. Dat blijkt uit het beleidsakkoord 2014-2018 'Verbinden met daadkracht'. De gemeenteraad gaat hierin uit van een actievere rol van inwoners. Van de inwoners wordt verwacht dat zij, daar waar mogelijk, vanuit hun eigen kracht zelf tot oplossingen komen.

Maar wat verstaan wij in dit onderzoek precies onder inwonerparticipatie? De begrippen 'inwonerparticipatie' en 'zelfredzame burgerparticipatie' lijken op elkaar en worden soms door elkaar gebruikt. Echter, de connotaties die gepaard gaan met de begrippen 'burger' en 'inwoner' verschillen. 'Burgers' staan in relatie tot de overheid als inspreker, als klant, als ingezetene en als kiezer. Deze betekenis weerspiegelt onvoldoende dat we anticiperen op een zelfgestuurde beweging vanuit de samenleving die doorzet: met of zonder inmenging van de overheid. Inwonerparticipatie gaat geheel uit van de eigen inzet en het eigen initiatief van inwoners, waarbij inwoners activiteiten ontplooiën in gezamenlijk verband met als doel het verbeteren van de leefbaarheid in de directe omgeving.¹⁹ Het initiatief verschuift van de overheid naar de samenleving.

Inwonerparticipatie krijgt in gemeenten vorm door middel van informele initiatieven georganiseerd door de inwoners. Het kan gaan om het zelf in stand houden van voorzieningen of bijvoorbeeld het samen onderhouden van groen.

¹⁶ Dinjens 2010, p 21 e.v.

¹⁷ Bongaardt 2018, p 4.

¹⁸ Putters 2014, p 10.

¹⁹ Appelhof 2018, p 3.

Het zijn activiteiten van inwoners om vorm te geven aan hun straat, buurt of stad, waarbij zij zelf bepalen wat er gebeurt en waarbij de gemeente een ondersteunende c.q. faciliterende rol heeft/kan hebben.²⁰

De gemeente springt bij als dat noodzakelijk is en staat oplossingen niet in de weg door onnodige bureaucratie, regeltjes en papierwerk, maar ondersteunt initiatieven.

De veronderstelling is dat de overheden hun professionele opvattingen ondergeschikt maken aan burgers die als 'ervaringsdeskundigen' en initiatiefnemers weten wat een buurt of wijk nodig heeft.²¹

Dit is een breuk met de traditionele verzorgingsstaat. In haar 'oude' rol is de overheid namelijk snel geneigd om zelf te reguleren en initiatieven over te nemen. Om inwonerinitiatieven verder te helpen, is een andere rol van de overheid nodig. In deze rol schrijven ambtenaren en bestuurders niet langer voor of nemen over, maar ze denken mee, ondersteunen en verbinden.²² De heersende gedachte is dat de overheid zich niet 'invullend' maar 'aanvullend' zou moeten opstellen.²³

²⁰ Bongaardt 2018, p 25.

²¹ Oude Vrielink 2013, p 16.

²² Raad voor het openbaar bestuur 2012, p 3.

²³ Oude Vrielink 2013, p 16.

3. Kenmerken van de vier verschillende gemeenten

3.1 Bedum

3.1.1 Demografisch overzicht

De gemeente Bedum ligt ten noorden van stad Groningen. In januari 2018 woonden er ongeveer 10.479 inwoners in de gemeente.²⁴

Inwonersaantal en dorpen

De gemeente Bedum bestaat uit de dorpen en buurten Bedum, Ellerhuizen, Menkeweer, Noordwolde, Onderdendam, Onderwierum, Plattenburg, Rodewolt, Westerdijkshorn en Zuidwolde. Hiervan zijn Bedum, Noordwolde, Onderdendam en Zuidwolde de dorpen. De overige genoemde namen zijn buurten en gehuchten.²⁵ Globaal gezien zijn de inwoners als volgt verdeeld over de dorpen.²⁶

Kern	Inwoners (+-)
Bedum	7780
Verspreide huizen rondom Bedum	800
Zuidwolde	890
Verspreide huizen rondom Zuidwolde	120
Onderdendam	500
Verspreide huizen rondom Onderdendam	100
Noordwolde	140
Verspreide huizen rondom Noordwolde	135

3.1.2 Demografische ontwikkeling

Krimp en ontgroening

Het aantal inwoners in de Gemeente Bedum is de afgelopen jaren gedaald naar 10479. Vanaf 2013 tot en met 2016 was er sprake van een daling van het inwonersaantal. In 2017 is het inwonersaantal weer gestegen ten opzichte van 2015 en 2016, maar blijft het achter bij het inwonersaantal uit 2013.²⁷

Het grootste deel (30,5%) van de inwoners is tussen de 45 en 65 jaar oud. Ruim 1 op de 5 (20,5%) is 65 jaar of ouder. Daar staat tegenover dat het aantal inwoners tot 25 jaar bij elkaar opgeteld slechts een kleine 28% is.

Meer dan de helft van de inwoners is ouder dan 45 jaar, dus er zouden problemen kunnen ontstaan in verband met de vergrijzing van het gebied. Er is veel vraag naar woningen door ouderen in onder meer Bedum en Noordwolde. Uit enkele dorpsverslagen blijkt dat er weinig doorstroming is qua inwoners en dat de vergrijzing steeds meer inzet. Voor starters is het lastig een goede woning te vinden en ook voor ouderen die kleiner willen gaan wonen is er weinig aanbod. De vergrijzing zorgt ervoor dat het in sommige wijken en buurten steeds moeilijker wordt om te participeren.²⁸

²⁴ Gemeente Bedum, 2018

²⁵ Gemeente Bedum, sd

²⁶ Alle Cijfers, Bedum, 2018 (laatst geraadpleegd op 06-07-2018)

²⁷ Zie voetnoot 26

²⁸ Gemeente Bedum 2017, Woonvisie Gemeente Bedum 2017-2021, p 22-23.

Voorzieningen

Voor het basisonderwijs kunnen kinderen terecht op vijf verschillende basisscholen. Het dorp Bedum heeft vier basisscholen en in Zuidwolde is een vijfde basisschool gevestigd. Voor het volgen van voortgezet onderwijs gaan kinderen naar Warffum of Groningen.

Er is een aantal sportaccommodaties en sportverenigingen aanwezig. Van een biljartclub tot aan een wielervereniging en van gymnastiek, in een van de gymzalen, tot aan zwemmen in het zwembad van Bedum.²⁹

In Onderdendam is in 2017 de basisschool gesloten in verband met een gebrek aan leerlingen.³⁰ Het aantal basisschoolleerlingen loopt door de gehele gemeente al een aantal jaar terug.

Bedum is het grootste dorp van de gemeente en daar is dan ook het grootste deel van alle voorzieningen te vinden. Zo is er een bibliotheek aanwezig, evenals onder meer een muziekschool en een dansschool. In Bedum en Zuidwolde zijn ook volkstuinen aanwezig.³¹

3.1.3 Politieke context

De gemeenteraad van Bedum bestaat uit 15 zetels. Desalniettemin zijn 4 zetels onbezet.³² De uitslag van de laatste twee verkiezingen leverde de volgende uitslag op.

Partij	2010	2014
GemeenteBelangen	6	4
CDA	3	4
PvdA	3	3
ChristenUnie	2	3
VVD	1	1
Totaal	15	15

De huidige samenstelling van de raad komt neer op de tabel, minus Gemeentebelangen. De coalitie in Bedum bestaat uit PvdA, CDA en ChristenUnie. Ook de VVD is betrokken bij het opstellen van het collegeprogramma en heeft steun aan de hoofdlijnen van het programma toegezegd, maar heeft geen wethouder in het college.³³

Het bestuursakkoord besteedt aandacht aan de betrokkenheid van burgers in het bestuur.³⁴ De coalitie wil de participatie stimuleren. Hiervoor is een aantal algemene plannen opgezet:

- Burgerinitiatieven stimuleren en faciliteren
- Het idee van een vrijwilligersprijs voor jongeren uitwerken
- Themagerichte wijk- en dorpenrondes organiseren
- De wijkaanpak uitbreiden over de gehele gemeente
- Burgers actief uitnodigen als 'Gast van de Raad'
- Inventariseren welke andere vormen van burgerparticipatie er zijn en inzichtelijk krijgen hoe burgerparticipatie kan bijdragen aan het behoud van onze leefbaarheid en ons voorzieningenniveau in het licht van een terugtrekkende overheid.

²⁹ Gemeente Bedum 2018, Gemeentegids Bedum 2018, p 51-56.

³⁰ RTV Noord, 2017

³¹ Gemeente Bedum 2018, Gemeentegids Bedum 2018, p 42-44.

³² Gemeente Bedum, sd

³³ Gemeente Bedum, 2014

³⁴ Gemeente Bedum 2014, Bestuursakkoord 2014-2018, p 4.

Met betrekking tot de herindeling wilde de gemeente Bedum het liefst zelfstandig blijven en vooral samenwerken met de buurgemeenten. Nu de herindeling toch plaats zal vinden en de gemeente Bedum verdwijnt, worden er diverse activiteiten georganiseerd zoals 'Bedum Broest'. Met allerlei activiteiten wordt er heel 2018 stilgestaan bij de opheffing van de gemeente.

Zo worden er in juni sportactiviteiten georganiseerd, zijn er later in het jaar veel muziekoptredens te zien en zal er een wandeltocht plaatsvinden.³⁵ De gemeenteraad heeft hier €75.000 voor uitgetrokken. Wethouder Johannes de Vries geeft hierbij wel aan dat de activiteiten vanuit de bevolking zelf moeten komen.³⁶

3.1.4 Juridisch kader

In de gemeente Bedum ontbreekt een vindbaar juridisch kader betreffende inwonerparticipatie. Het kader wordt teruggebracht tot de algemene subsidieverordening.

Algemene subsidieverordening Bedum: Voor subsidiebeleid is de algemene subsidieverordening Bedum opgesteld. Deze verordening bevat de basisregels omtrent de gemeentelijke subsidieverlening en geeft de regels aan waar subsidieaanvragen aan moeten voldoen.³⁷ Deze verordening heeft ook betrekking op de eenmalige subsidies die met name relevant zijn voor ons onderzoek. In artikel 2 van de verordening is de reikwijdte van de verordening vastgelegd. Lid 1 geeft enkele beleidsterreinen waarvoor subsidie kan worden verstrekt, net als lid 2. Voor de beleidsterreinen genoemd in lid 2 is het college echter verplicht om nadere regels op te stellen, in tegenstelling tot de beleidsterreinen uit lid 1. Dit is vastgesteld in de "Nadere regels Algemene Subsidieverordening gemeente Bedum 2011", waarin geregeld is waarvoor subsidie verstrekt kan worden.

Met name artikel 2 lid 1 lijkt van belang voor ons onderzoek. Hierin staat dat er subsidie kan worden verleend voor ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, cultuur, recreatie en nog meer onderwerpen die hun oorsprong kunnen vinden in een burgerinitiatief. Het college kan nadere regels stellen waarin de te subsidiëren activiteiten, de doelgroepen en de verdeling van de subsidie, zoals bedoeld in het eerste lid, worden omschreven. Het college heeft echter enkel regels opgesteld omtrent de in lid 2 genoemde beleidsterreinen.

3.2 De Marne

3.2.1 Demografisch overzicht

De gemeente De Marne is in 1990 ontstaan uit een samenvoeging van de voormalige gemeenten Eenrum, Kloosterburen, Leens en Ulrum. De gemeente bestaat uit 21 kernen, die variëren van grotere dorpen met een hoog voorzieningenniveau, tot kleinschalige buurtschappen. Het aantal inwoners bedraagt ongeveer 11.000.

De hoofdplaats van de gemeente is Leens, de kern met de meeste inwoners en tevens het meest centraal gelegen.³⁸ Zoals uit het voorgaande overzicht blijkt, is De Marne een uitgesproken dunbevolkte gemeente. Er is geen enkele kern die boven de 2000 inwoners uitkomt. Daarnaast is er sprake van een relatief grote mate van meerkernigheid.

³⁵ Gemeente Bedum, 2018

³⁶ Gemeente Bedum, 2018

³⁷ Gemeente Bedum 2011, Algemene Subsidieverordening Gemeente Bedum 2011.

³⁸ Gemeente De Marne, 2016, Over de gemeente (laatst geraadpleegd op 04-07-2018)

Er is niet een duidelijk centrum, met bepaalde voorzieningen als een ziekenhuis, hogeschool of universiteit. Voor dit soort voorzieningen zijn de inwoners van de gemeente veelal aangewezen op de stad Groningen.

Inwonersaantal en dorpen

Zoals reeds aangegeven kent De Marne 21 kernen. De inwoners zijn als volgt over de kernen verdeeld.³⁹

Kern	Inwoners (+/-)
Broek	60
Eenrum	1365
Hornhuizen	196
Houwerzijl	175
Kleine Huisjes	80
Kloosterburen	575
Kruisweg	330
Lauwersoog	152
Leens	1791
Mensingeweer	135
Molenrij	130
Niekerk	40
Pieterburen	295
Schouwerzijl	90
Ulrum	1300
Vierhuizen	130
Warfhuizen	205
Wehe - Den Hoorn	700
Westernieland	170
Zoutkamp	1215
Zuurdijk	100

3.2.2 Demografische ontwikkeling

Net als de rest van de toekomstige gemeente Het Hogeland ligt De Marne in de periferie van de provincie Groningen. De gemeente is dan ook bij uitstek een krimpgemeente.

Krimp en ontgroening

De prognose is dat in 20 jaar tijd de bevolking sterk zal dalen. Daarnaast blijkt dat de samenstelling van de bevolking verandert: het aantal jongeren daalt flink, terwijl het aantal ouderen een sterke stijging ondergaat. Tussen 2018 en 2028 verwacht De Marne een krimp van bijna 10%.⁴⁰

³⁹ Alle Cijfers, De Marne (laatst geraadpleegd op 04-07-2018))

⁴⁰ Sociaal Planbureau Groningen: Ontgroening en vergrijzing (laatst geraadpleegd 04-07-2018)

Hierbij moet echter wel de kanttekening geplaatst worden dat De Marne relatief gunstig ligt ten opzichte van de stad Groningen, waardoor er in de toekomst wellicht ook jonge gezinnen zijn die instromen in de gemeente. Dit kan te maken hebben met de keuze van mensen voor een gunstig (rustig) leefklimaat en lage huizenprijzen.

De voornoemde demografische ontwikkeling heeft tot gevolg dat de beroepsbevolking van de gemeente zal dalen. Daarnaast zal binnen de gemeente de vraag naar zaken als (basis-)onderwijs dalen, terwijl de vraag naar (op ouderen gerichte) zorg juist sterk zal stijgen.

Wat betreft het besteedbare inkomen dateren de meest recente cijfers voor de provincie Groningen uit 2014. Hier geldt dat De Marne niet uitgesproken laag scoort. Het gemiddeld besteedbaar inkomen van huishoudens in 2014 in Nederland was €34.600. In de provincie Groningen ligt dat gemiddelde aanmerkelijk lager, namelijk €28.900. Met een gemiddeld inkomen van €31.400 zweeft De Marne tussen het landelijk en provinciaal gemiddelde.⁴¹

Voorzieningen

Van oudsher is De Marne een overwegend agrarische regio. De streek wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van vele landbouwbedrijven. Dit komt onder meer door het gunstige 'boerenklimaat': vruchtbare klei, een mild zeeklimaat en een lage ziektedruk op de gewassen. Daarnaast speelt ook de visserij een rol van betekenis, voornamelijk in Zoutkamp en Lauwersoog. De toeristische sector is ook aanwezig in de gemeente. Bekende publiektrekkers zijn bijvoorbeeld het zeehondencentrum in Pieterburen, het wadlopen, het Pieterpad en de boot naar Schiermonnikoog. In De Marne is een divers aanbod te vinden aan fiets- en wandelpaden, vaarwater, haventjes, kanoverhuurders, campings, hotels en restaurants. Een groot deel van het Nationaal Park Lauwersmeer ligt in de gemeente, en de gemeente grenst aan het werelderfgoed de Waddenzee.

Wat betreft het voorzieningenniveau in De Marne is de gemeente voornamelijk aangewezen op de stad Groningen. Vooral op het gebied van specialistische zorg en (hoger) onderwijs is dit het geval. Mede door de bevolkingskrimp neemt het draagvlak voor bepaalde voorzieningen af. Deze zijn dan niet meer rendabel.⁴²

3.2.3 Politieke context

De gemeenteraad wordt uitsluitend gevormd door landelijke politieke partijen. Plaatselijke (belangen)partijen spelen niet of nauwelijks een rol binnen de gemeente. De Marne kent een relatief rustig politiek klimaat, zonder al te veel rigoureuze verschuivingen wat betreft de samenstelling van de gemeenteraad.⁴³

Partij	2010	2014
PvdA	4	3
CDA	4	4
ChristenUnie	2	2
VVD	3	3
GroenLinks	2	3
TOTAAL	15	15

⁴¹ Sociaal Planbureau Groningen: Gemiddeld besteedbaar inkomen (laatst geraadpleegd 04-07-2018)

⁴² Website Marnecultuur, De Marne (laatst geraadpleegd op 04-07-2018)

⁴³ Gemeente De Marne, 2015, Gemeenteraad (laatst geraadpleegd 04-07-2018)

Het college bestaat uit CDA, PvdA en GroenLinks. Uit het collegeprogramma van PvdA, CDA en GroenLinks uit 2014 blijkt dat het college de band tussen de burgers en de lokale bestuurders sterker wil maken.⁴⁴ Die band moet de basis zijn voor het maken van keuzes en het uitwerken van beleid. Het programma noemt vertrouwen het belangrijkste element om samen met de burgers, de maatschappelijke organisaties, de raad en de ambtelijke organisatie te werken aan de vitaliteit van de verschillende dorpen in de gemeente De Marne. Vertrouwen kan worden gegeven aan de inwoners door hen nadrukkelijk uit te nodigen om mee te denken, te participeren, te zoeken naar oplossingen en initiatieven te nemen bij de uitvoering van de werkzaamheden.

De standpunten en inzichten van de coalitie zijn verder uitgewerkt in het woon- en leefbaarheidsplan dat zij tijdens de eerdere collegeperiode heeft opgesteld.⁴⁵

3.2.4 Juridisch kader

Er zijn binnen de gemeente De Marne verscheidene regelingen waarop de realisatie van inwonerkraft gestoeld is. We gaan de regelingen kort bij langs.

Algemene subsidieverordening De Marne 2017⁴⁶: Allereerst is er de overkoepelende regeling voor de subsidieaanvragen, namelijk de gemeentelijke verordening. Hierin staan algemene regels over het verlenen van subsidies op een vastgesteld groot aantal beleidsterreinen. Daarbij is tevens vastgesteld dat nadere regels worden gesteld bij een subsidieregeling, die echter tot op heden niet lijkt te zijn getroffen.

Regeling burgerinitiatief gemeente De Marne⁴⁷: Burgers van De Marne kunnen zelf een initiatief of agendapunt aan de raad in behandeling geven. De raad plaatst een burgerinitiatief voorstel op de agenda van zijn vergadering als daartoe door een initiatiefgerechtigde een geldig verzoek is ingediend.

Projectplan Werken aan de Dorpen⁴⁸: Dit is primair een vitaliteitsplan voor de dorpen, en niet primair gericht op het vergroten van de inwonerkraft. Alle 21 dorpen zijn gevraagd om met concrete plannen te komen en deze plannen vóór 15 oktober 2017 in te dienen. Inmiddels is bekend dat de Nationaal Coördinator Groningen 994.000 euro ter beschikking stelt voor dit project. Uit dit bedrag worden 33 projecten gefinancierd.⁴⁹

Nota burgerparticipatie De Marne⁵⁰: Uit deze nota blijkt onder andere een stuk visie op hoe burgerparticipatie moet worden vormgegeven. Daarnaast geeft deze nota handvatten hoe dit in de praktijk vormgegeven dient te worden. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door middel van een projectgroep, die de opdracht heeft om praktisch handen en voeten te geven op zeer lokaal niveau. Wat dat concreet moet opleveren, is niet compleet helder.

⁴⁴ Gemeente De Marne 2014, Collegeprogramma 2014-2018 (laatst geraadpleegd 04-07-2018)

⁴⁵ Gemeente De Marne 2011, Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting (laatst geraadpleegd 04-07-2018)

⁴⁶ Algemene subsidieverordening De Marne 2017

⁴⁷ Gemeente De Marne, Regeling burgerinitiatief, 2004

⁴⁸ Gemeente De Marne, 2017, Werken aan de dorpen (laatst geraadpleegd 04-07-2018)

⁴⁹ www.marnecultuur.nl: Werken aan de dorpen (laatst geraadpleegd 04-07-2018)

⁵⁰ Gemeente De Marne, 2016, Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting (laatst geraadpleegd op 04-07-2018)

3.3 Eemsmond

3.3.1 Demografisch overzicht

De gemeente Eemsmond beslaat een oppervlakte van 543,35 km² (waarvan 353,05 km² water). De gemeente kent vijftien officiële dorpskernen, waarvan Uithuizen, de hoofdplaats, als regionaal centrumdorp gepositioneerd is. Uithuizermeeden en Warffum zijn de andere centrumdorpen en de woondorpen zijn Oosteinde, Roodeschool, Oosternieland, Oldenzijl, Oudeschip, Eppenhuisen, Zandeweer, Doodstil, 't Lage van de Weg, Usquert, Rottum, Stitswerd en Kantens.

Daarnaast kent de gemeente talloze buurtschappen, gehuchten en woonbuurten: Breede, Eemshaven, Hefswal, Katershorn, Koningsoord, Noordpolderzijl, Oldorp, Paapstil, Startenhuizen, Valom, Wadwerd, Zevenhuizen en de Waddeneilanden Rottumeroog en Rottumerplaat.⁵¹

Inwonersaantal en dorpen

De inwoners zijn als volgt verdeeld over de kernen.⁵²

Kern	Inwoners (+/-)
Uithuizermeeden	3228
Roodeschool	1183
Eemshaven	8
Oldenzijl	99
Oosternieland	130
Oudeschip	232
Startenhuizen	19
Uithuizen	5492
Zandeweer	626
Eppenhuisen	74
Warffum	2176
Stitswerd	107
Kantens	694
Rottum	176
Usquert	1412

3.3.2 Demografische ontwikkeling

Krimp en vergroening

Regionaal is er de tendens van ontgroening en vergrijzing: het aantal kinderen dat geboren wordt neemt af en een deel van deze kinderen verlaat na afronding van de middelbare school de geboortestreek om elders te studeren. Het aantal ouderen daarentegen neemt toe door de toegenomen positieve levensverwachting. De gemeente Eemsmond heeft zelf geen lange termijn cijfers beschikbaar. Er kan worden aangenomen dat er voor de komende jaren sprake is van krimp en vergrijzing.⁵³

⁵¹ BMWE gemeenteraden 2017.

⁵² CBS 2018 (laatst geraadpleegd 05-06-2018)

⁵³ Stuurgroep Plus Wonen en Voorzieningen 2016.

Voorzieningen

In de gemeente wordt ingezet op het op peil houden van de voorzieningen. Dit geldt niet alleen voor de jeugdvoorzieningen, maar ook voor de dorpshuizen en de voorzieningen op het gebied van sport en kunst & cultuur. Een belangrijk voorbeeld hiervan is de bibliotheekvoorziening: Eemsmond zet in op het behoud van de bibliotheek vanuit het oogpunt van educatie en aanbod. In de gemeente Eemsmond wordt grote waarde gehecht aan goed onderwijs en een adequate onderwijshuisvesting en scholenspreiding: goed onderwijs is een essentiële bouwsteen in onze samenleving.⁵⁴

De gemeente kent vele sportverenigingen, sportparken, sporthallen en gymzalen. Leefbaarheid is een belangrijk speerpunt in de gemeente Eemsmond: een veilig en sociaal leefklimaat in een prettige omgeving. Eén van de manieren om dat te realiseren is via sportactiviteiten. Sporten verbindt, heeft een sociaal en maatschappelijk karakter en is tevens goed voor lichaam en geest. Om hier invulling aan te geven, heeft de gemeente in 2009, in samenwerking met Huis voor de Sport Groningen, 'Eemsmond 100% fit' opgericht.⁵⁵

Het team van Eemsmond 100% fit biedt advies en ondersteuning op maat aan sportverenigingen op het gebied van beleid, ledenwerving en het behoud van leden, accommodatie, evenementen, financiën, het opzetten van nieuw aanbod, scholing van vrijwilligers en nog veel meer.⁵⁶ Op deze manier wil de gemeente haar inwoners letterlijk in beweging krijgen, op een leuke, interactieve en sociale manier. De gemeente vindt het bovendien belangrijk dat verenigingen met elkaar samenwerken zodat accommodaties multifunctioneel gebruikt kunnen worden en daardoor een hoge bezetting hebben.⁵⁷

In de gemeente zijn basisscholen verdeeld over praktisch alle dorpen. In Warffum en Uithuizen is het voortgezet onderwijs gevestigd. Er ligt een belangrijke opdracht om de kwaliteit van het basisonderwijs te behouden. Het schoolklimaat moet zo zijn georganiseerd dat kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen.⁵⁸

Dorpshuizen en accommodaties met een dorpshuisfunctie zijn al decennia van grote betekenis voor de leefbaarheid van de dorpen en de vitaliteit van de dorpsgemeenschappen. Deze betekenis ontleenen de accommodaties niet aan het gebouw zelf maar aan de sociaal-maatschappelijke activiteiten, die in deze dorpshuizen plaatsvinden. Het dorpshuis is de plaats voor ontmoeting en voor ontplooiing, vorming en ontspanning en kan daarnaast onderdak bieden aan allerlei sociaal-maatschappelijke organisaties en voorzieningen.

Een dorpshuis is een accommodatie die primair gericht is op het bieden aan alle dorpsbewoners van ruimte voor ontmoeten en voor dorpsactiviteiten. De accommodatie is door de dorpsbewoners tot stand gebracht en wordt ook door dorpsbewoners beheerd. Binnen het beleidskader voor de dorpshuizen wordt een accommodatie als dorpshuis beschouwd als het als zodanig door de gemeente is erkend c.q. aangewezen. Oldenzijl, Oudenschip, Rottum, Stitswerd, Roodeschool en Uithuizermee-den hebben allemaal een dorpshuis. Kantens, Usquert, Zandeweer en Uithuizen beschikken over een dorpscentrum.⁵⁹

⁵⁴ Gemeente Eemsmond 2017.

⁵⁵ Gemeente Eemsmond: cultuur, recreatie en sport (laatst geraadpleegd 10-06-2018)

⁵⁶ Gemeente Eemsmond: cultuur, recreatie en sport (laatst geraadpleegd 10-06-2018)

⁵⁷ Gemeente Eemsmond: cultuur, recreatie en sport (laatst geraadpleegd 10-06-2018)

⁵⁸ Gemeente Eemsmond: onderwijs en kinderopvang (laatst geraadpleegd 10-06-2018)

⁵⁹ Gemeenteraad Eemsmond 2012

Verder is de gemeente Eemsmond erg gesteld op de cultuur binnen de gemeente. Er is zelfs een Stichting Culturele Raad Eemsmond door de gemeente ingesteld. Dit is een onafhankelijk adviesorgaan op het terrein van kunst en cultuur met als doel het bevorderen van de kunst en cultuur in al haar verschijningsvormen en het stimuleren van de culturele infrastructuur binnen de gemeente.⁶⁰

3.3.3 Politieke context

De gemeenteraad van Eemsmond bestaat uit 7 fracties met de volgende zetelverdeling: Gemeentebelangen Eemsmond 5 zetels, de SP 3 zetels, het CDA 3 zetels, de PvdA 2 zetels, de Christen Unie 2 zetels, de VVD 1 zetel en D66 1 zetel. De coalitie wordt gevormd door Gemeentebelangen Eemsmond, de SP, het CDA en de Christen Unie. De fracties zijn elk met een wethouder in het college vertegenwoordigd.⁶¹ De standpunten/inzichten van de coalitie zijn verder uitgewerkt in het woonleefbaarheidsplan van de gemeente.

Partij	2014
GemeenteBelangen	5
SP	3
CDA	3
PvdA	2
Christen Unie	2
VVD	1
D66	1
Totaal	17

Het Woon Leefbaarheid Plan van de gemeente Eemsmond is een lokaal uitvoeringsprogramma, waarbij het hoofddoel is om de leefbaarheid en de betrokkenheid te verhogen voor krachtige gemeenschappen in de dorpen en buurten dat zal moeten leiden naar een regio met toekomst. Dit heeft onder andere te maken met het faciliteren van toekomstbestendige woningen, goede zorg, passend onderwijs en sociale vitaliteit. Daarnaast gaat het echter ook over vertrouwen, samenwerking en energie, het mee kunnen denken en beslissen over de eigen woon- en leefomgeving. Dat sluit aan bij het coalitieakkoord waarin wordt gesproken over een toekomstbestendig, duurzaam, sociaal en economisch sterk Eemsmond, waar de voorzieningen op orde zijn, inwoners weten waar ze aan toe zijn en actief worden betrokken bij beleidsprocessen.⁶²

3.3.4 Juridisch kader

Algemene subsidieverordening: Voor subsidiebeleid is een algemene subsidieverordening opgesteld. Deze verordening is de basis voor de gemeentelijke subsidieverlening en geeft helder en transparant aan waaraan subsidieaanvragen moeten voldoen. De ASV regelt de procedures voor subsidiëring. Doel is een eenvoudige en beknopte subsidieverordening zonder mogelijke risico's uit het oog te verliezen. De verordening biedt nu de kaders om het huidige subsidieproces te actualiseren en te stroomlijnen en de werkprocessen te vereenvoudigen.

⁶⁰ Gemeente Eemsmond: cultuur, recreatie en sport (laatst geraadpleegd 10-06-2018)

⁶¹ BMWE gemeenteraden 2017.

⁶² Gemeente Eemsmond 2014.

Afhankelijk van het subsidiebedrag zijn minder of juist meer gegevens nodig. De zwaarte van de verantwoording is gekoppeld aan de hoogte van de subsidie. Meer subsidie betekent ook meer eisen.⁶³ Een initiatief komt in aanmerking voor een subsidie indien het initiatief komt van inwoners of van een maatschappelijke organisatie. Het dient bij te dragen aan de leefbaarheid in de dorpen en is gerelateerd aan een van de kernopgaven uit het Woon-en Leefbaarheidsplan. Tevens dient er voldoende draagvlak te zijn bij belanghebbenden in de buurt of het dorp en de inwoners dienen zelf mee te werken aan het initiatief. Tot slot dient er gezorgd te worden voor cofinanciering.⁶⁴

Kernopgaven Woon- en leefbaarheidsplan: Door middel van kernopgaven wil de gemeente invulling geven aan leefbaarheid, betrokkenheid en krachtige buurten en dorpen die samen een toekomstbestendige en duurzame regio willen vormen. Dit gaat om:

1. *Sociale vitaliteit en het werken aan lokale doelen*
Inzet dorpencoördinator als vaste contactpersoon, doorontwikkeling eigen gemeentelijke organisatie, versterking organisatiekracht bewoners en facilitering bewonersinitiatieven, waaronder ontwikkeling dorpsvisies.
2. *Nieuwe kansen voor kinderen*
Alles-in-één-dienstenpakket voor kinderen van 0 tot 17 jaar, gelijke onderwijskansen en het stimuleren van innovatie met betrekking tot integrale (netwerk) voorzieningen.
3. *Van zorgstructuur naar zorgprestatie*
Stimulering zorgconcepten 'langer zelfstandig thuiswonen', laagdrempelige hulpverlening dicht bij huis, anderhalve lijnzorg en versterking zorgvastgoed.
4. *Het wonen van de toekomst*
Afstemming vraag en aanbod van de woningmarkt, voorkomen van leegstand, koppeling met versterkingsopgave en verbetering van de verduurzaming van de woningvoorraad, betaalbare huurwoningen en particuliere woningverbetering.
5. *Krachtige kernen.*
Versterking kernen in samenwerking met dorp en ondernemers, stimuleringsregeling vastgoed in kernwinkelgebieden, transformatie-bijdrage bij functieverandering en aanpak verpaupering i.v.m. leegstand.

3.4 Winsum

3.4.1 Demografisch overzicht

Inwonersaantal en dorpen

Winsum is ten noorden van de stad Groningen gelegen. De gemeente kent 13.567 inwoners verdeelt over 12 dorpen en 39 buurtschappen, gehuchten of wierden.⁶⁵ De gemeente beslaat 10.253 hectare en strekt zich uit van de grens met gemeente Groningen tot aan de Waddenzee⁶⁶

Zoals eerder vermeld kent Winsum 12 erkende Dorpen. De inwoners zijn als volgt verdeeld:⁶⁷

⁶³ Gemeente Eemsmond: subsidies en sponsoring (laatst geraadpleegd 10-06-2018)

⁶⁴ Gemeente Eemsmond 2018.

⁶⁵ Gemeente Winsum, 2018 (laatst geraadpleegd 30-04-2018)

⁶⁶ Gemeente Winsum, sd (laatst geraadpleegd op 30-04-2018)

Woonkern	Inwonersaantal (+-)
Winsum	7422
Adorp	658
Sauwerd	1137
Wetsinge	114
Garnwerd	456
Feerwerd	324
Ezinge	798
Baflo	1819
Rasquert	217
Den Anel	469
Tinallinge	108
Saaxumhuizen	45

3.4.2 Demografische ontwikkeling

Krimp en ontgroening

Uit cijfers van het CBS blijkt dat de gemeente Winsum sinds 2002 te maken heeft met een krimp. Ten opzichte van 2002 is er sprake van een krimp van ongeveer 3,75%. Dat ligt in lijn met andere gemeenten die aan Groningen stad grenzen zoals Ten Boer en Bedum, maar wijkt af van Zuidhorn en Haren, twee aan stad grenzende gemeenten die een groei over de afgelopen 15 jaar kennen⁶⁸.

Behalve een kleine krimp nemen we ook vergrijzing in de gemeente Winsum waar. Waar in 1995 nog 20% van de inwoners van de gemeente de leeftijd van 65 heeft gepasseerd is dat in 2017 ruim 39%. Opvallend is dat het percentage kinderen (0 tot 20 jaar) redelijk intact is gebleven, namelijk 48,3% van de bevolking in 1995 en 44,4% in 2017⁶⁹.

Voorzieningen

Over het voorzieningenniveau van de gemeente Winsum is niet heel veel data bekend. Uit de leefbaarheidsmonitor van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties blijkt dat het voorzieningenniveau wel achterblijft met de rest van Nederland, maar het beter doet dan gemeente De Marne en Eemsmund en minder goed dan gemeente Bedum. Er wordt geen afwijkende trend waargenomen ten opzichte van de rest het land.⁷⁰

3.4.3 Politieke context

De gemeenteraad van Winsum bestaat uit 15 raadszetels. De coalitie die was gevormd op 19 maart 2014 bestond uit: Gemeentebelangen, GroenLinks, ChristenUnie en D66. In 2016 was er een crisis binnen de Gemeentebelangen, daarom is er op 9 juni 2016 een coalitie gevormd door de ChristenUnie GroenLinks, D66, CDA en de VVD. De samenstelling van de raad is als volgt.⁷¹

Partij	2010	2014
--------	------	------

⁶⁷ Gemeente Winsum, 2018 (laatst geraadpleegd op 30-04-2018)

⁶⁸ CBS, 2018 (laatst geraadpleegd op 01-05-2018)

⁶⁹ CBS, 2018 (laatst geraadpleegd op 01-05-2018)

⁷⁰ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2016 (laatst geraadpleegd op 01-05-2018)

⁷¹ Gemeente Winsum, sd (laatst geraadpleegd op 02-06-2018)

CDA	2	3
ChristenUnie	2	2
GroenLinks	2	2
PvdA	3	2
D66	1	1
Gemeentebelangen	3	4
VVD	2	1
Totaal	15	15

De coalitie vindt het belangrijk dat het gemeentebestuur stabiel en daadkrachtig is en dat ze midden-in de samenleving staat. De coalitie wil inwonerinitiatieven stimuleren en faciliteren. Uitgangspunt is dat de gemeente klaar staat voor de inwoners die dat nodig hebben. De gemeente acht het belangrijk te investeren in onder andere sport, bereikbaarheid en wonen. Dit is noodzakelijk voor het zijn van een aantrekkelijke gemeente.⁷²

3.4.4 Juridisch kader

Er zijn meerdere verordeningen en regelingen die van toepassing zijn op inwonerparticipatie in de gemeente Winsum.

Subsidieregeling buurtinitiatieven: Per activiteit of project kan men maximaal 1000 euro aanvragen voor materialen, ruimte en organisatie. Er is voldoende draagvlak voor nodig in de buurt. Er is in totaal 20.000 euro beschikbaar voor buurtinitiatieven.⁷³

Right to Challenge: Bij het 'Right to Challenge' (het recht om uit te dagen) kunnen inwoners en inwonersorganisaties zelf het initiatief nemen om een gemeentelijke dienst of taak uit te voeren, als zij vinden dat het beter/anders moet. Met dit 'Right' krijgen bewoners de middelen en de verantwoordelijkheid. Bewoners en maatschappelijke organisaties krijgen meer te zeggen over onder andere lokale voorzieningen voor zorg en welzijn en de leefbaarheid en het onderhoud van de directe leefomgeving. Het Right to Challenge is gebaseerd op de WMO 2015 en de verordening WMO 2015.⁷⁴

Regeling pilot dorpsbudget: Dorpen of wijken die dat willen hebben de mogelijkheid een eigen dorpsbudget (of wijkbudget) te beheren. Hiermee krijgen zij meer armslag bij het uitvoeren van eigen initiatieven om de leefbaarheid te verbeteren. Er zijn al drie dorpen die met een dorpsbudget werken: Adorp, Tinallinge en Sauwerd. Adorp gebruikt het budget om plannen die in hun dorpsvisie staan (deels) uit te kunnen voeren. Tinallinge gebruikt het budget om de buitenruimte in het dorp te verbeteren met nieuwe planten en borders. Ze noemen het zelf 'een bloemrijk dorp'. Sauwerd gebruikt het budget om de Buurtsuper te behouden en er meer voorzieningen aan te koppelen.⁷⁵

Verordening op het burgerinitiatief: In de verordening zijn de regels opgenomen betreffende burgerparticipatie in de gemeente Winsum. De verordening bepaalt wie, wanneer en hoe er geparticipeerd mag worden in de gemeente Winsum.⁷⁶

⁷² Gemeente Winsum Coalitieakkoord 2016-2018, p 2

⁷³ Gemeente Winsum, 2018 (laatst geraadpleegd op 01-05-2018)

⁷⁴ Gemeente Winsum, sd (laatst geraadpleegd op 03-06-2018)

⁷⁵ Gemeente Winsum, 2015 (laatst geraadpleegd op 01-05-2018)

⁷⁶ Gemeente Winsum, 2007 (laatst geraadpleegd op 03-06-2018)

Beleidsnotitie omgaan met Dorpsplannen: Elk dorp heeft het recht om samen met de gemeente een visie op zijn of haar dorp te produceren. De gemeente neemt in de ontwikkeling van haar beleid het dorpsplan serieus, maar kan er desgewenst wel van afwijken. In de beleidsnotitie staat vermeld hoe er wordt omgegaan met dorpsplannen en hoe deze opgesteld kunnen worden.⁷⁷

Subsidieregeling spelvoorzieningen: Bewonersgroepen of dorps- en buurtverenigingen kunnen aanspraak maken op een tijdelijke subsidieregeling voor de subsidiëring van speelvoorzieningen. Op deze wijze raken bewoners zelf betrokken bij de speelvoorzieningen voor hun kinderen, waardoor deze wellicht beter aansluiten op de behoeften.⁷⁸

Sportstimuleringsfonds: Wanneer inwoners ideeën hebben om inwoners die nog niet sporten in beweging te laten komen, kunnen zij aanspraak maken op een subsidie uit het Sportstimuleringsfonds van de gemeente. De gemeente Winsum wil hiermee inwoners stimuleren om bijvoorbeeld sportactiviteiten te ondernemen met ouderen, of zelf aan de slag te gaan met het organiseren van dingen als gezondheidslessen of sportclinics.⁷⁹

Kadernota burgerparticipatie: De kadernota burgerparticipatie behandelt twee belangrijke onderwerpen. Ten eerste gaat de kadernota in op de visie van de gemeente omtrent burgerparticipatie. Ten tweede staat centraal wat volgens de gemeente nodig is voor goede burgerparticipatie. De kadernota is vastgesteld door de gemeenteraad.⁸⁰

3.5 Kerncijfers samengevat

In hoofdstuk 3 is er een samenvattend beeld geschetst van alle gemeenten. In de laatste paragraaf van het hoofdstuk zijn de belangrijkste bevindingen bij elkaar geplaatst.

Ten eerste is er gekeken naar de bevolkingsaantallen in combinatie met krimp en vergrijzing. De vier gemeenten die de nieuwe gemeente Het Hogeland zullen gaan vormen hebben allen te maken met bevolkingsdaling. Tegelijkertijd hebben zij te maken met vergrijzing en ontgroening.

Bevolkingsaantal

Gemeente	Aantal per 1 januari 2010	Aantal per 1 november 2017 ⁸¹
Winsum	14.073	13.600
De Marne	10.527	10.063
Eemsmond	16.426	15.578
Bedum	10.447	10.466

Vergrijzing en ontgroening

Gemeente	Percentage 0-19 in 2010	Percentage 65+ in 2010	Percentage 0-19 in 2017	Percentage 65+ in 2017 ⁸²
Winsum	26,2	14,7	24,2	21,4
De Marne	22,6	18,4	21,0	23,0
Eemsmond	24,6	17,2	22,2	22,1
Bedum	25,3	15,4	22,9	20,6

⁷⁷ Gemeente Winsum, 2015 (laatst geraadpleegd op 01-05-2018)

⁷⁸ Gemeente Winsum, 2017 (laatst geraadpleegd op 01-05-2018)

⁷⁹ Gemeente Winsum 2017 (laatst geraadpleegd op 01-05-2018)

⁸⁰ Gemeente Winsum, 2014 (laatst geraadpleegd op 01-05-2018)

⁸¹ Sociaal Planbureau Groningen: Bevolkingsontwikkeling (laatst geraadpleegd op 05-07-2018)

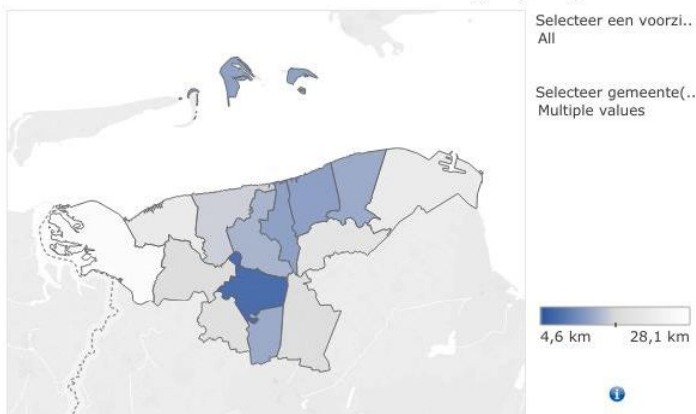
⁸² Sociaal Planbureau Groningen: Ontgroening en vergrijzing (laatst geraadpleegd op 05-07-2018)

Voorzieningen

Ten tweede is er gekeken naar het voorzieningenniveau in de gemeenten die de nieuwe gemeente Het Hogeland gaan vormen. Een laag voorzieningenniveau kan een belangrijke aanleiding zijn om in te zetten op inwonerparticipatie.

De onderstaande kaart geeft een beeld van de gemiddelde afstand tot basisvoorzieningen. Onder basisvoorzieningen wordt de afstand tot een huisartsenpraktijk, basisonderwijs, havo/vwo & een vmbo-instelling verstaan. Wanneer het gaat om basisvoorzieningen moeten inwoners uit De Marne en Eemsmond het verst reizen. Ook wanneer er gekeken wordt naar de afstand tot exclusievere voorzieningen zoals een ziekenhuis of een bioscoop is de afstand voor inwoners uit de gemeente De Marne het verst. Dit is hoofdzakelijk te verklaren door de afstand tot de stad Groningen en de lage bevolkingsdichtheid van de gemeente.⁸³

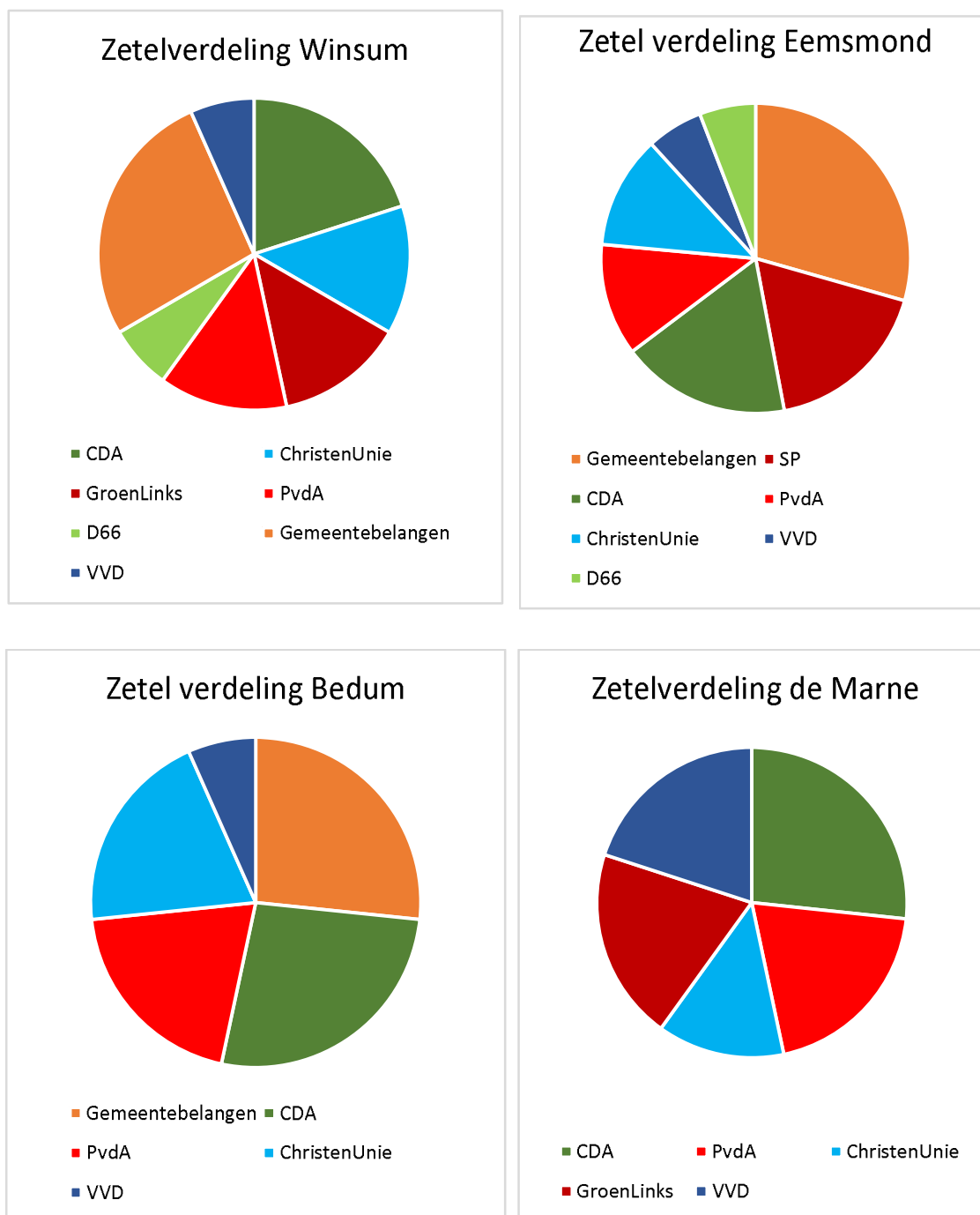
Gemiddelde afstand tot verschillende voorzieningen (2016)

⁸³ Sociaal Planbureau Groningen: Afstand tot voorzieningen (laatst geraadpleegd op 05-07-2018)

Politiek

Verder is er gekeken naar de politiek in elke gemeente. Voor elke gemeente is op een rijtje gezet hoe de zetelverdeling is en of er door het college gesproken wordt over inwonerparticipatie.

Bedum: Het bestuursakkoord besteedt aandacht aan de betrokkenheid van burgers in het bestuur. De coalitie wil de participatie stimuleren. Hiervoor hebben ze een aantal algemene plannen opgezet.

De Marne: Het collegeprogramma noemt vertrouwen het belangrijkste element om samen met de burgers, de maatschappelijke organisaties, de raad en de ambtelijke organisatie te werken aan de vitaliteit van de verschillende dorpen in de gemeente De Marne.

Vertrouwen kan worden gegeven aan de inwoners door hen nadrukkelijk uit te nodigen om mee te denken, te participeren, te zoeken naar oplossingen en initiatieven te nemen bij de uitvoering van de werkzaamheden.

Eemsmond: De coalitie staat een toekomstbestendig, duurzaam, sociaal en economisch sterk Eemsmond voor ogen. Een Eemsmond waar voorzieningen op orde zijn, inwoners weten waar ze aan toe zijn en actief worden betrokken bij beleidsprocessen en kansen worden geboden om zolang mogelijk zelfstandig te blijven. Tegelijkertijd profileert Eemsmond zich echter ook als een gemeente waar mensen en organisaties worden aangesproken op hun zelfredzaamheid.

Winsum: De coalitie vindt het belangrijk dat het gemeentebestuur stabiel en daadkrachtig is en dat ze middenin de samenleving staat. Ze willen inwonerinitiatieven stimuleren en faciliteren.

Overzicht juridisch kader

Als laatste is er aandacht besteed aan de juridische context. In elke gemeente is er gekeken welke voor inwonerparticipatie relevante regels online vindbaar te zijn. In het onderstaande schema is samengevat wat voor soort regels er in elk gemeente aanwezig zijn. Alle gevonden regels zijn in de paragrafen over de gemeente terug te vinden.

	Subsidieverordening	Beleidsnotities of regelingen omtrent dorpsplannen	Regeling omtrent burgerinitiatief	Beleidsregels omtrent burgerparticipatie	Right to challenge
Bedum	X				
De Marne	X	X	X	X	
Eemsmond	X	X	X	X	X
Winsum	X	X	X	X	X

4. Enquête onder inwoners en initiatiefnemers

4.1 Inleiding

Om de wensen, verwachtingen en resultaten van de afgelopen jaren op het gebied van inwonerparticipatie in de huidige gemeenten Eemsmond, De Marne, Winsum en Bedum te peilen is gebruik gemaakt van een enquête. Deze enquête is ingevuld door 152 respondenten. Van deze 152 respondenten zijn 91 respondenten daadwerkelijk betrokken (geweest) bij een inwonersinitiatief in de periode vanaf 2015 tot nu. Deze initiatiefnemers hebben de volledige enquête ingevuld, in tegenstelling tot de respondenten die niet betrokken zijn geweest bij een initiatief. Op deze manier is verzekerd dat alleen de mensen die ook daadwerkelijk bij een initiatief betrokken zijn geweest hun mening hebben kunnen geven over inwonerparticipatie. Hierdoor is de betrouwbaarheid van de resultaten gewaarborgd.

De enquête is afgenomen bij verschillende organisaties en initiatieven die betrokken zijn bij inwonerparticipatie binnen de BMW-gemeenten. In samenspraak met de dorpencoördinatoren hebben wij relevante organisaties en initiatieven voor ons onderzoek vastgesteld en benaderd. Op deze manier kwam de enquête veelal terecht bij actieve inwoners. De enquête is verspreid via diverse kanalen, zoals e-mail en Facebook. Het is dus onduidelijk hoe groot de groep is die we met de enquête hebben bereikt, maar deze enquête niet hebben ingevuld. Daardoor kunnen we niets zeggen over de non-respons.

Uit het onderzoek "Burgermacht op eigen kracht"⁸⁴ blijkt dat ongeveer 7% van de Nederlanders betrokken is bij een initiatief op het gebied van inwonerparticipatie. De toekomstige gemeente Het Hogeland heeft ruim 48000 inwoners. Hiervan zijn volgens het eerdergenoemde onderzoek ongeveer 3360 inwoners actief. Dit is dan ook onze populatiegrootte. Gezien het feit dat wij 152 reacties hebben gekregen op de enquête, kan er gesteld worden dat, met een betrouwbaarheidsniveau van 90% en een foutmarge van 6.5%, betrouwbare uitspraken kunnen worden gedaan over de inwoners van Het Hogeland.

In het vervolg van dit hoofdstuk gaan wij in op de resultaten van de enquête. Eerst zullen de demografische gegevens van de respondenten worden behandeld. Daarna zal er worden ingegaan op de verbanden tussen actief inwonerschap en bepaalde eigenschappen van de inwoner. Vervolgens zal de invloed van de gemeente worden bekeken op de keuze van de inwoner om al dan niet te participeren. Ten slotte zal er worden gekeken naar de invloed van de gemeente op het resultaat van het initiatief.

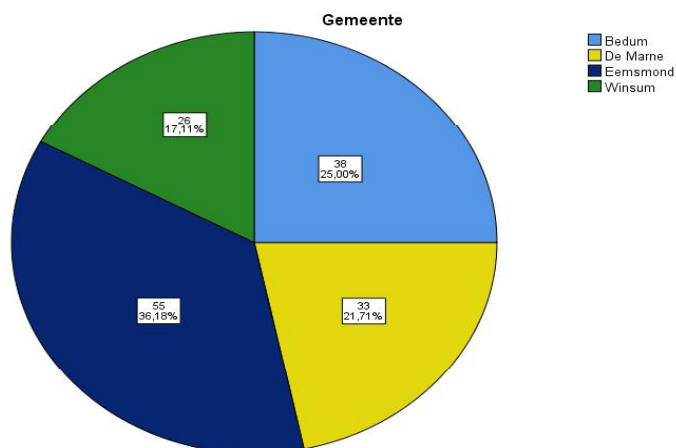
De vragenlijst die wij gehanteerd hebben in de enquête is terug te vinden in Bijlage 1. De behaalde resultaten, in cijfers, zijn in Bijlage 2 geplaatst, onder vermelding van de bijbehorende paragraaf.

⁸⁴ SCP 2014, p. 41

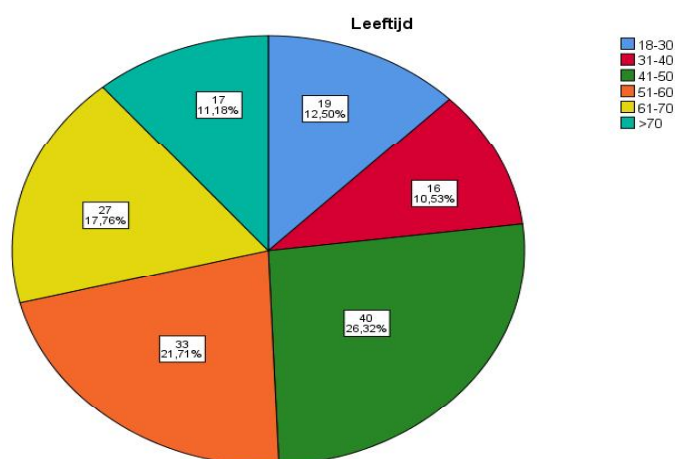
4.2 Demografische gegevens

Uiteindelijk hebben wij 38 reacties uit Bedum ontvangen, 33 uit De Marne, 55 uit Eemsum en 26 uit Winsum. Gezien de absolute aantallen inwoners van deze gemeenten is dit een representatieve verdeling van de respondenten.

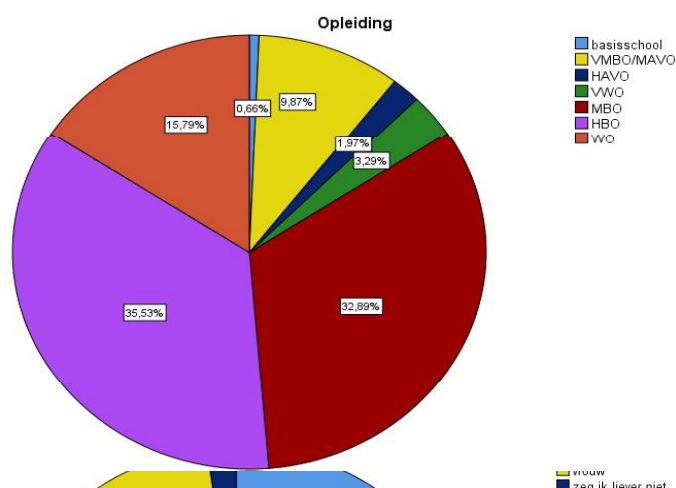
Naast de absolute aantallen is het ook van belang om te kijken naar het aantal respondenten per gemeente dat daadwerkelijk betrokken is, of betrokken is geweest, bij een burgerinitiatief. Op de vraag of men zelf ook betrokken is of was bij een initiatief, hebben 25 mensen uit Bedum, 22 mensen uit De Marne, 20 mensen uit Eemsum en 24 mensen uit Winsum bevestigend geantwoord.

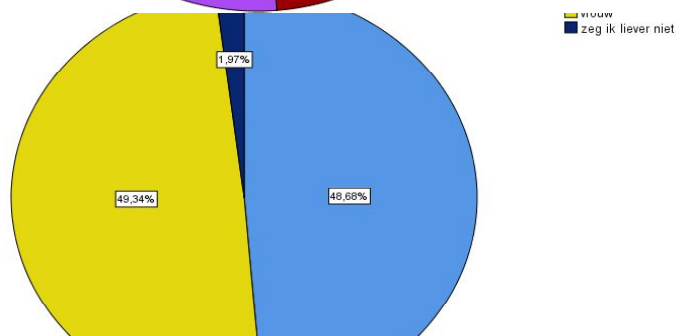
De enquête is ingevuld door mensen uit verschillende leeftijdscategorieën. In het diagram is te zien dat de enquête vooral is ingevuld door mensen van middelbare leeftijd. Mensen tussen de 30 en 60 jaar leveren samen ruim 65% van het behaalde aantal respons. Dit lijkt veel, maar er kan wel worden gesproken over een representatieve verdeling van de leeftijd van de respondenten. Dit volgt uit de leeftijdscijfers die naar voren komen uit onderzoek van het CBS: demografische kerncijfers per gemeente 2015.

Tevens is de hoogst genoten opleiding van de respondenten bevraagd. Ook hier is er sprake van een grote spreiding. Wat uit de antwoorden van de enquête blijkt is dat de meeste respondenten hoger onderwijs hebben gevolgd. Ruim 51% van de respondenten heeft het hbo of het WO afgerond. Dit is een fors aandeel, wat aanleiding geeft om te denken dat hoger opgeleiden vaker betrokken zijn bij inwonersinitiatieven. Dit strookt met het algemene beeld wat er in Nederland is op het gebied van deelname aan inwonerparticipatie.

Ten slotte is er gekeken naar het geslacht van de respondenten. De verdeling van man en vrouw is nagenoeg gelijk.

In het totaal was 49.3% van de respondenten vrouw, 48,7% was man en 1.97% wilde het geslacht liever niet vermelden.

4.3 Eigenschappen van de actieve inwoner

De respondenten zijn bevraagd over naar hun leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. Deze gegevens kunnen gebruikt worden om eventuele verbanden aan te tonen tussen de genoemde criteria en het al dan niet actief zijn binnen de gemeente. Door deze gegevens te verzamelen wordt in kaart gebracht welke leeftijdsgroep het meest actief is, welk geslacht het meest actief is en met welk opleidingsniveau mensen het meest actief zijn.

Deze gegevens kunnen van belang zijn voor Het Hogeland om in de toekomst een beter beeld te kunnen vormen van de inwoners waarvan zij initiatieven kunnen verwachten. Tevens zullen zij door deze kennis misschien eerder en efficiënter hulp kunnen bieden bij het begeleiden van het inwoner-initiatief.

4.3.1 Leeftijd en inwonerparticipatie

In de enquête is de respondenten gevraagd naar hun leeftijd en of ze ooit betrokken zijn geweest bij een initiatief. Hierbij is eerst een verband onderzocht tussen de leeftijd en het al dan niet betrokken zijn geweest bij een initiatief. Hierbij is een zwak negatief verband gevonden: hoe ouder de mensen, hoe vaker zij zelf aan een initiatief hebben deelgenomen. Dit kan overigens mede verklaard worden aan de hand van de gegevens uit paragraaf 5.1, waaruit bleek dat mensen tussen de 30 en 60 jaar samen ruim 65% van het behaalde aantal respons leveren.

4.3.2 Geslacht en inwonerparticipatie

Vervolgens is er gezocht naar een verband tussen het geslacht en het al dan niet betrokken zijn geweest bij een inwonersinitiatief. Uit de toets bleek dat er een zwak verband bestaat tussen deze twee variabelen. Er zijn verhoudingsgewijs weliswaar iets meer mannen die participeren (62% tegen over 38% vrouwelijke participanten), maar het gaat hier niet om een sterk verband. Er is dus geen reden om aan te nemen dat het geslacht van invloed is op de keuze om te gaan participeren.

4.3.3 Opleidingsniveau en inwonerparticipatie

Ten slotte is het verband tussen de hoogst genoten opleiding van inwoners en het al dan niet betrokken zijn geweest bij een initiatief onderzocht. Dit verband bleek behoorlijk sterk aanwezig te zijn. Hier geldt dat hoe hoger de genoten opleiding is, hoe vaker men zelf betrokken is bij een initiatief. Bij 70% van de respondenten die betrokken is geweest bij een inwonersinitiatief, heeft ofwel een HBO-opleiding gedaan, ofwel een WO-opleiding. Ook dat beeld strookt met het algemene beeld dat er van inwonerparticipatie bestaat.

Tot nu toe kan er dus geconcludeerd worden dat hoe ouder de respondent, en hoe hoger zijn opleiding is, hoe groter de kans is dat deze persoon actief is op het gebied van inwonerparticipatie.

4.4 Invloed van de gemeente op inwonerparticipatie

In deze paragraaf zal de invloed die de gemeente heeft op de keuze van de inwoner om wel of niet te participeren worden besproken. Hierbij zal ingegaan worden op het gevoel van de inwoner serieus te worden genomen door de gemeente en de bekendheid met de regels omtrent inwonerparticipatie.

4.4.1 Visie en beleid van de gemeenten

In de enquête is de respondenten gevraagd of zij het gevoel hebben serieus te worden genomen door de gemeente. Vervolgens is er gekeken of er een verband is tussen het gevoel serieus te zijn genomen en het al dan niet betrokken zijn bij een initiatief. Hier bleek echter geen verband tussen te bestaan. Het lijkt dus of het niet uitmaakt hoe de gemeente zich tegenover de inwoner en haar ideeën opstelt.

Vervolgens is er gekeken of er een verband bestaat tussen het gevoel serieus te zijn genomen en het feit of de respondent wel eens een idee voor zichzelf heeft gehouden. Hiertussen bleek een significant verband te bestaan. Dit is een zwak negatief verband. Dit betekent dat inwoners vaker initiatieven voor zichzelf houden indien zij het gevoel hebben dat de gemeente hen niet serieus neemt.

Al met al is de houding van de gemeente dus wel degelijk van belang. Aangetoond is dat wanneer de gemeente de inwoner het gevoel geeft niet serieus te worden genomen, dit de inwoner vaker doet besluiten een idee of initiatief voor zichzelf te houden. Dat dit verband niet naar voren komt in de eerste vergelijking kan worden verklaard doordat inwoners die uiteindelijk wél initiatief nemen, zich niet laten afschrikken door de houding van de gemeente.

4.4.2 Mogelijkheden inwonerparticipatie in overeenstemming het beleid en de visie

In de enquête is de respondenten gevraagd of zij weten waar zij terecht kunnen bij de gemeente met hun ideeën en initiatieven. Vervolgens is er gekeken of dit van invloed is op het al dan niet betrokken zijn bij een initiatief. Tussen het betrokken zijn bij een initiatief en het weten waar je terecht kunt bij de gemeente bleek geen significant verband te bestaan.

Vervolgens is gekeken of er een verband bestaat tussen weten waar je terecht kunt bij de gemeente en het voor jezelf houden van ideeën en initiatieven. Hiertussen bleek een significant verband te bestaan. Dit is een zwak negatief verband. Dit houdt in dat wanneer de inwoner minder goed weet waar hij terecht kan met zijn vraag of initiatief, hij eerder ervoor kiest een idee voor zichzelf te houden. Geconcludeerd kan worden dat het voor de gemeente belangrijk is om de burger duidelijke richtlijnen te geven zodat zij weet wie zij moet aanspreken en wat zij moet doen om een idee of initiatief van de grond te krijgen. Op deze manier stimuleert zij de inwoner om met initiatieven over de brug te komen.

4.5 Invloed van de gemeente op het resultaat van het initiatief

In deze paragraaf zal de invloed die de gemeente heeft op het uiteindelijke resultaat van het initiatief worden besproken. Hierbij zal worden ingegaan op de ondersteuning van de gemeente bij initiatieven en de invloed daarvan op het proces, de ondersteuning van de gemeente bij initiatieven en de invloed op het eindresultaat en het verband tussen de ondersteuning van de gemeente bij initiatieven en het uiteindelijke resultaat van het initiatief.

4.5.1 De ondersteuning en het proces

In de enquête is gevraagd hoe de respondenten zijn ondersteund bij hun initiatief door de gemeente. Daarbij kon worden gekozen tussen ondersteuning door financiële middelen, met advies en deskundige ondersteuning, met faciliteiten en dat er geen sprake was van ondersteuning. Hierbij is eerst een verband onderzocht tussen de manier van ondersteuning en de tevredenheid over de samenwerking met de gemeente. Hieruit kwam naar voren dat wanneer er geen sprake is van ondersteuning de respondenten ook zeer negatief zijn over de samenwerking met de gemeente. Ook valt op

dat er in geval van financiële ondersteuning er meer ontevredenheid is over de samenwerking met de gemeente. In geval van advies en deskundige ondersteuning en het bieden van faciliteiten is er geen ontevredenheid.

Daarnaast is in de enquête gevraagd of de respondenten zich in voldoende mate voelen ondersteund door de gemeente. Vervolgens is aan de hand van deze vraag het verband tussen de tevredenheid over de samenwerking met de gemeente en of de respondenten zich in voldoende mate voelen ondersteund door de gemeente onderzocht. Hieruit kwam een zeer sterk negatief verband naar voren. Dit houdt in dat respondenten, wanneer ze zich niet voldoende ondersteund voelen door de gemeente, ook zeer ontevreden zijn over samenwerking met de gemeente. De respondenten die wel voldoende zijn ondersteund door de gemeente zijn ook zeer tevreden over de samenwerking tot de gemeente.

Vervolgens zijn de respondenten in de enquête bevraagd over hun verwachtingen ten aanzien van het proces. Deze verwachtingen zijn in verband gebracht met het uiteindelijke resultaat van het proces van samenwerking met de gemeente. Hieruit kwam naar voren dat wanneer de verwachtingen negatief zijn, de respondenten ook vaak ontevreden zijn met het resultaat van het proces van samenwerking met de gemeente. Het gaat hier echter wel om een zwak verband. Er kan dus niet met zekerheid worden gezegd dat de verwachtingen van het proces van samenwerking met de gemeente grote invloed hebben op de daadwerkelijke waardering van het proces van samenwerking met de gemeente.

Al met al zou kunnen worden geconcludeerd dat de manier van ondersteuning en óf er wordt ondersteund invloed heeft op de waardering van de samenwerking met de gemeente. De respondenten die niet worden ondersteund zijn zeer ontevreden over de samenwerking met de gemeente. Ook de respondenten die op financieel gebied worden ondersteund zijn niet allemaal tevreden. In vergelijking met de andere manieren van ondersteuning was dit een relatief grote groep. De manier van ondersteuning en de mate van ondersteuning hebben dus sterke invloed op de uiteindelijke tevredenheid over het proces van samenwerking met de gemeente. Ook is er een verband tussen de verwachtingen van de respondenten en het uiteindelijke resultaat van het proces van samenwerking met de gemeente. Dit verband is echter niet sterk, dus er kan niet met zekerheid worden gezegd dat de verwachtingen van de samenwerking invloed hebben op het uiteindelijke resultaat.

4.5.2 De ondersteuning en het resultaat

In de enquête is de respondenten gevraagd of zij het gevoel hebben voldoende ondersteund te zijn bij het verwezenlijken van het initiatief. Vervolgens is er gekeken of dit invloed heeft op het uiteindelijke resultaat van het initiatief.

Er blijkt een significant verband te bestaan tussen voldoende ondersteuning en het resultaat van het initiatief. Dit is een sterk negatief verband. Een betere ondersteuning leidt dus tot een beter eindresultaat.

Vervolgens is er gekeken of er een verband bestaat tussen de wijze van ondersteuning en het eindcijfer voor het resultaat van het initiatief. Hieruit volgt dat mensen meer tevreden zijn met het eindresultaat indien zij enige vorm van ondersteuning hebben gehad.

Het maakt verder niet uit in wat voor vorm deze ondersteuning geschiedt. Ook komt duidelijk naar voren dat, indien er geen enkele vorm van ondersteuning is geweest, het resultaat van het initiatief ook als slecht wordt ervaren.

De conclusie kan dus getrokken worden dat een betere ondersteuning leidt tot een beter eindresultaat. Een betere ondersteuning kan bewerkstelligd worden met elke mogelijke wijze van ondersteu-

ning. Het maakt voor het eindresultaat van het initiatief niet uit welk middel er wordt ingezet, zolang er maar een middel wordt ingezet ter ondersteuning. Wanneer dit niet gebeurt heeft dit een negatieve invloed op het eindresultaat van het initiatief.

4.5.3 Het proces en het resultaat

Ook het verband tussen de waardering van het proces van samenwerking met de gemeente en de waardering van het uiteindelijke resultaat van het initiatief is onderzocht. De respondenten hebben het proces van samenwerking met de gemeente en het resultaat van hun initiatief becijferd. Hieruit kwam een sterk verband naar voren. Wanneer men tevreden is over het proces van samenwerking met de gemeente, is men ook tevreden over het resultaat van het initiatief. Dit houdt dus in dat de samenwerking met de gemeente van grote invloed is op het initiatief. Dit verband bevestigt de resultaten uit de voorgaande sub paragrafen.

4.6 Ideeën van de respondenten over inwonerparticipatie

In de enquête is bij de laatste vraag ruimte gelaten voor op- en aanmerkingen voor de respondenten. Op deze manier konden deze respondenten hun ideeën over inwonerparticipatie nader toelichten. Hieruit kwam een vrij eenduidig beeld naar voren.

Voor de respondenten is het vooral belangrijk dat er met hen om tafel wordt gezeten en dat ze ook daadwerkelijk invloed hebben. Er wordt meermaals aangegeven dat ze niet het gevoel hebben dat de gemeente vertrouwen heeft in de burger. Het lijkt voor de gemeente vaak een angst om vertrouwen te geven aan de burger, terwijl er bij de actieve bewoners vaak wel expertise aanwezig is. Deze inwoners zitten vaak dicht op de materie en weten heel goed wat er speelt.

Ook wordt er in sommige gemeenten zonder duidelijke structuur gewerkt. Dit zorgt volgens sommige respondenten voor onduidelijkheid. Ze weten hierdoor niet altijd waar ze terecht kunnen. Er zijn echter ook burgers die juist vinden dat er te veel regels zijn en dat ze hierdoor erg worden opgehouden. Het is daarom belangrijk dat er een goede balans wordt gevonden tussen het bieden van structuur en het opstellen van regels voor burgers als ze een initiatief willen indienen.

Wat veel terug is gekomen bij deze vraag is de houding van de gemeente. Veel respondenten geven aan dat de gemeente een actievere houding zou kunnen aannemen ten opzichte van de mensen die een initiatief beheren. Het draait hier niet per sé om actief zijn op financieel gebied, maar bijvoorbeeld een keer het initiatief bezoeken en interesse tonen wordt al gewaardeerd. Dit motiveert de initiatiefnemers.

Ook zijn enkele respondenten angstig met betrekking tot de nieuwe gemeente Het Hogeland. Ze zijn bang dat ze hun aanspreekpunten verliezen en dat de omvang van de gemeente ten koste zal gaan van de samenwerkingen die er nu met de gemeente zijn. Ze zijn bang dat de afstand tot de gemeente te groot wordt.

5. Casestudies

5.1 Overzicht

In Bedum, Eemsmond en Winsum zijn er 3 casestudies uitgevoerd. In De Marne zijn dit er 4. Er is getracht om in iedere gemeente tenminste een groenproject, een zorgproject en een cultureel project te kiezen. Op die manier kunnen de gedane casestudies naast elkaar gelegd worden en geanalyseerd worden.

Onderverdeling case studies naar soort project

Bedum

Project	Groen	Zorg	Cultuur	Sociaal	Leefbaarheid
Colourful Het Hogeland			X	X	
Buurtvereniging De Eiken	X				
Verzoamelstee Onderdendam				X	X

De Marne

Project	Groen	Zorg	Cultuur	Sociaal	Leefbaarheid
Dorpshuis Schouwerzijl					X
De Mouskerij	X				
Addingapark	X				
Klooster&Buren		X	X	X	

Eemsmond

Project	Groen	Zorg	Cultuur	Sociaal	Leefbaarheid
Groenproject Rottum	X				
GoudOud Warffum		X		X	X
Quiltfestival			X		

Winsum

Project	Groen	Zorg	Cultuur	Sociaal	Leefbaarheid
Appelhof Winsum	X				
Buurtsuper Sauwerd					X
Jeugdsoos Baflo				X	X

We zijn begonnen met ons te oriënteren door het bestuderen van websites en beschikbare documenten. Daarna hebben we geschikte cases uitgekozen en contact gezocht met de initiatiefnemers. Er is een afspraak gemaakt en daarna zijn de cases onderzocht aan de hand van interviews. De projecten zijn uitgewerkt aan de hand van een beschrijving van het project, de financiering van het project en de beoordeling van zowel het proces als de uiteindelijke uitkomst.

Bij de beschrijving van het project wordt er gekeken naar wat het project nu daadwerkelijk inhoudt, wie het hebben georganiseerd, wat het doel was en welke partijen erbij betrokken waren.

Bij de financiering wordt nagegaan of er gebruik is gemaakt van een (subsidie) regeling. Als hier gebruik van is gemaakt dan wordt er gekeken hoe men van de regeling af wist en of men ook denkt dat het project ook van de grond was gekomen zonder de regeling. In het geval dat er geen gebruik is gemaakt van een (subsidie) regeling dan wordt uitgewerkt wat er in dat geval wel bij heeft geholpen om het project te realiseren.

Bij de beoordeling van het proces gaan we vooral in op de duur van het proces, de bijdrage van de betrokkenpartijen, de rol van de gemeente en de tevredenheid met de gang van zaken.

Bij de beoordeling van de uitkomst wordt uitgewerkt of het doel van het project uiteindelijk is bereikt en of het project voor de initiatiefnemers als succesvol te bestempelen is. Ook kijken we naar punten wat er goed is gegaan en wat er niet goed ging.

5.2 Casestudies Bedum

5.2.1 Colourful Het Hogeland

Beschrijving project

Colourful Het Hogeland is onder de naam Colourful Bedum gestart in 2014. Naar aanleiding van het vrijwilligerswerk dat haar dochter verrichtte bij enkele vluchtelingen, werd mevrouw Jenny van der Werf zeer enthousiast. Zij vond het belangrijk om in contact te komen met de aanwezige vluchtelingen in Bedum, maar het werd als lastig ervaren om deze mensen zomaar aan te spreken. Daarom is zij met dit project begonnen. Aan de vluchtelingen werd gevraagd om lekkere dingen te koken uit hun eigen land en cultuur. Na enthousiaste reacties werden bij het evenement 'Mooi Bedum' allerlei eigen culturele dingen van de vluchtelingen aangeboden. Op deze manier werden de vluchtelingen betrokken bij Bedum, en maakten de Bedummers kennis met de (eet)cultuur van de vluchtelingen van over de hele wereld. Van alle kanten kwam direct medewerking voor het project en het was een groot succes. Hierop werd besloten om niet alleen de vluchtelingen, maar iedereen met een migratieachtergrond bij het project te betrekken. Op die manier zouden de vluchtelingen meer het gevoel krijgen erbij te horen, dat zij ook één van de Bedummers zijn, en niet dat zij enkel als vluchteling worden gezien. Het project zorgt ervoor dat mensen in hun kracht gezet worden en zichzelf kunnen ontwikkelen. Het zorgt ook voor trots en positieve energie bij de vluchtelingen. Op het moment dat zij gevraagd worden om iets te koken/bakken uit de eigen cultuur, hebben zij het gevoel te worden gezien en te worden gewaardeerd.

Het doel van Colourful Het Hogeland is om een thuisgevoel te creëren voor een inwoner met migratieachtergrond én om eveneens de autochtone bevolking kennis te laten maken met allerlei culturen van over de hele wereld. Dit wordt gerealiseerd door allerlei activiteiten te organiseren, zodat men elkaar kan ontmoeten. De hoop is dat er bij sommige gevallen een permanente samenwerking uit voortvloeit. Colourful Het Hogeland is eigenlijk de brug tussen de plaatselijke bevolking en de vluchtelingen. Door dit project worden zij direct met elkaar in contact gebracht.

Financiering

In 2015 is door de initiatiefnemer subsidie aangevraagd voor het project bij 'Mooi Bedum', dat pas gehouden werd in 2016. Zij had weinig verstand van subsidies en besloot daarop om telefonisch contact op te nemen, om te vragen of subsidie überhaupt mogelijk is. In eerste instantie wijst de gemeente de aanvraag af en de initiatiefnemers werd aangeraden om via lokale bedrijven en sponsors geld in te zamelen. Mocht na een jaar nog niet voldoende geld aanwezig zijn, dan kon er opnieuw aangeklopt worden bij de gemeente en werd er naar een oplossing gezocht. Na het jaar is er inderdaad weer contact gezocht met de gemeente en deze keer heeft de gemeente, samen met de provincie, gesubsidieerd. Colourful Het Hogeland is ook een Stichting geworden, om subsidie aan te kunnen vragen. Sinds de verandering naar Colourful Het Hogeland heeft Eemshaven al subsidie toegezegd. Provincie zou op dit moment geen subsidie meer willen verstrekken, omdat ze enkele jaren geleden al geld heeft gegeven. Hieronder valt volgens de provincie gek genoeg ook het geld dat aan de stichting gedoneerd is, naar aanleiding van het winnen van de Provinciale Vrijwilligersprijs. Provincie Groningen wil daarnaast ook eerst weten of de gemeente het project nog steeds steunt.

De initiatiefnemer geeft aan dat het zonder subsidie op den duur moeilijk gaat worden, indien het project op de huidige manier voortgezet wordt of men het project wil gaan uitbreiden. Ondanks de vrijwilligers, zijn er toch de nodige kosten door onder meer inkoop van voedsel en tenthuur.

Colourful Het Hogeland is een positieve manier om nieuwkomers te helpen (integreren). Het heeft een groot algemeen belang, dus de gemeente zou eigenlijk mee moeten helpen. Volgens de initiatiefnemer zou een paar duizend euro heel veel kunnen betekenen voor de ontwikkeling en professionalisering van het project.

Beoordeling proces

In het begin werd een beetje samen opgetrokken met Stichting Vluchtelingenwerk, maar na een tijdje is Colourful zelfstandig geworden. Het functioneert zelfstandig, ook omdat er weinig hulp van de gemeente (nodig) is. Er wordt tegenwoordig nog wel regelmatig aangesloten bij een ander project of evenement om ook daar voor een culinair feestje te zorgen. In de beginjaren werd alles georganiseerd binnen de gemeentegrenzen van Bedum, maar nu is gekozen om het spectrum uit te breiden naar Het Hogeland.

De initiatiefnemer gaat regelmatig naar Jolanda Dijkhuis toe, dorpscoördinator van Bedum. Het contact met haar is laagdrempelig en goed. De gemeente is zeer benaderbaar en ze ondersteunt ook waar nodig, indien erom gevraagd wordt. Het zou echter nog beter zijn, mocht de gemeente zelf ook actief zijn met het onderwerp van dit project. Een gemeente die actief meedenkt zou volgens initiatiefnemer goed zijn, want het project is vanwege het betrekken van vluchtelingen en andere mensen met migratieachtergrond, toch wel van groot algemeen belang.

Het bestuur van Colourful Het Hogeland bestaat uit 5 personen en er zijn circa 60 vrijwilligers actief. Een groot deel daarvan neemt plaats in een werkgroep. Er zijn meerdere werkgroepen aanwezig - eten, jeugd, dialogotafel, muziek en sport - die elk bezig zijn met een ander aspect binnen Colourful Het Hogeland. Andere vrijwilligers zijn bijvoorbeeld alleen aanwezig bij de activiteiten en evenementen.

Het is nu best lastig om de statushouders te bereiken, denk bijvoorbeeld aan een Spaanse mevrouw die hier al enkele jaren woont. Geprobeerd wordt om deze mensen 'face to face' te bereiken, bijvoorbeeld bij een supermarkt.

Beoordeling uitkomst

Het doel is zeker al bereikt de afgelopen jaren, maar men wil méér. Ze gaan door met het project omdat het nog niet helemaal af is. Nog steeds zijn er mensen met een migratieachtergrond die geholpen kunnen worden door ze bij het project te betrekken.

De vrijwilligers van Colourful Het Hogeland zijn allemaal zeer tevreden met het project en ook zeer trots op wat er neergezet wordt, maar er is ook een kleine frustratie aanwezig. De initiatiefnemers moeten onnodig veel bezig met inkomsten, omdat de gemeente hiervoor steeds de boot afhoudt. Alle tijd die hieraan besteed wordt, kan beter in het project zelf gestoken worden. Ze snappen ook niet waarom er geen geld komt, omdat het project een positieve manier is om mensen te helpen (integreren). Ze zijn erg goed bezig en zoals gezegd is er sprake van een groot algemeen belang.

De initiatiefnemers hebben naast subsidie eigenlijk ook behoefte aan faciliterende voorzieningen. Ze zouden het heel erg prettig vinden als de gemeente faciliterende voorzieningen aanbiedt. Denk dan aan een vergaderruimte en een opslagplaats voor de fietsen die gebruikt worden bij de fietslessen. Onderling komt men echter ook wel ver. Men heeft het voordeel niet aan papieren en contracten

vast te zitten. Praktische en faciliterende hulp vanuit de gemeente zou desondanks handig en prettig zijn.

Het is allemaal vrijwilligerswerk, maar men merkt wel dat ze al snel over de eigen grenzen heen gaan en er dagelijks teveel mee bezig zijn naast het betaalde werk. De initiatiefnemer hoopt dan stiekem ook wel dat er uiteindelijk een betaalde baan uit te halen valt. Op die manier kan Colourful Het Hogeland geprofessionaliseerd worden en kan het project nóg beter en groter worden. Professionalisering is dan ook wel een doel voor de komende tijd.

5.2.2 De Eiken

Beschrijving project

Buurtvereniging De Eiken is (opnieuw) opgericht in 2003. Het doel van de vereniging is om de binding tussen de bewoners van De Eiken en het aan de straat grenzende gedeelte van De Vlijt en de Waldadrift te vergroten. Door de jaren heen is de vereniging uitgegroeid tot een actieve buurtvereniging die zich bezighoudt met alles wat speelt binnen de wijk. Zo onderneemt de buurtvereniging onder andere allerlei initiatieven op het gebied van groen- en speelvoorzieningen.

Het project met betrekking tot de groenvoorziening startte naar aanleiding van klachten over het openbaar groenonderhoud in de wijk. Jaarlijks kwam een coördinator van de gemeente langs die vervolgens bepaalde wat er opgeknapt moest worden en wat niet. Dit ging jaren naar behoren, maar vanwege de crisis werd er flink bezuinigd op het onderhoud van de openbare ruimtes. Hierover ontstond grote onvrede binnen de buurt, waarop de buurtvereniging besloot het voortouw te nemen en een initiatief op te starten. Zij namen in 2016 het initiatief om een snoeidag te organiseren, met als doel de wijk er weer mooi en verzorgd uit te laten zien.

Het speeltuininitiatief is ook afkomstig van de buurtvereniging de Eiken. De buurtvereniging constateerde dat de oude speeltuin niet meer voldeed aan de wensen van de kinderen. Dit heeft de buurtvereniging kenbaar gemaakt bij de gemeente. De gemeente beschikte echter niet over een budget voor het vervangen van de speeltuin, enkel voor onderhoud. Hierop besloot de buurtvereniging zelf het voortouw te nemen in het realiseren van de nieuwe speeltuin, die uiteindelijk in juli 2017 werd gerealiseerd.

Financiering

Bij beide projecten is er geen gebruik gemaakt van subsidieregelingen. De buurtvereniging opereert financieel zelfstandig ten opzichte van de gemeente Bedum. Dit komt volgens het bestuur van de buurtvereniging onder andere door het feit dat Bedum van oudsher zuinig is met haar geld. Hierover zijn zij positief, Bedum heeft immers nog nooit onder financieel toezicht gestaan, maar hierdoor blijft er wel weinig geld over voor het subsidiëren van projecten zoals deze.

Voor de snoeidag heeft de gemeente geen financiële hulp aangeboden. Tevens was er geen subsidie beschikbaar voor dergelijke initiatieven. De gemeente helpt echter wel op andere manieren om de snoeidag tot een succes te maken. De gemeente levert de benodigde waarschuwborden, voert het gesnoeide groen af en stelt het benodigde knipgereedschap ter beschikking.

Ook voor de speeltuin was er geen subsidiemogelijkheid vanuit de gemeente. In overleg tussen de gemeente en de buurtvereniging kwam men onderling tot de volgende constructie: De gemeente zou de oude speeltuin slopen en leverde valmatten voor de nieuwe speeltuin.

Dit konden zij betalen met het geld dat gereserveerd was voor het onderhoud van de oude speeltuin. Het benodigde geld voor de speeltuin moest door de buurtvereniging echter zelf bij elkaar gesproken worden. Dit geld hebben zij uiteindelijk met behulp van sponsors bij elkaar gespaard.

Beoordeling proces

Het proces heeft in beide gevallen lang geduurd voordat het van de grond kwam. De aanloop naar de initiatieven verliep veelal stroperig en langzaam, zelfs voor een buurtvereniging met een 'lange adem'. De buurtvereniging is zich er overigens wel van bewust dat het twee projecten waren, waarmee de gemeente nog niet bekend was. Hierdoor was de gemeente erg voorzichtig en heeft het allemaal langer geduurd dan gehoopt. Vanuit de buurtvereniging is daar begrip voor, maar zij hoopt wel dat toekomstige initiatieven een betere aanloop zullen kennen.

De snoeidag was een van de eerste initiatieven in Bedum, waarbij een gemeentetaak door inwoners werd uitgevoerd. Voorheen kwam jaarlijks een coördinator van de gemeente langs, die vervolgens bepaalde wat er opgeknapt moest worden en wat niet. Dit ging jaren naar behoren, maar vanwege de crisis werd er flink bezuinigd op het onderhoud van de openbare ruimtes. Hierover was grote onvrede binnen de buurt en de buurtvereniging nam het voortouw. De snoeidag had als doel de wijk er weer mooi en verzorgd uit te laten zien.

Omtrent het onderhouden van openbaar groen door de burger waren geen juridische kaders. De gemeente stond dit in eerste instantie dan ook toe. Op het moment dat bleek dat het onderhoud er professioneler aan toe ging dan dat op voorhand was gedacht (elektrische zagen, grootschalig en gevaarlijk), legde de gemeente het project echter stil met oog op de openbare veiligheid. Hieruit volgden nieuwe gesprekken met de gemeente over wat wel en niet wat toegestaan. Deze gesprekken namen veel tijd in beslag, zeker een half jaar, tot onvrede bij de inwoners. Uiteindelijk werd besloten dat er een snoeidag georganiseerd mocht worden, onder de voorwaarden dat dit zonder motorische knipgereedschap zou gebeuren. Tevens zou de gemeente de benodigde waarschuwborden, het afvoeren van het groen en het benodigde knipgereedschap voor haar rekening nemen.

In 2016 ging dan ook de eerste echte snoeidag van start. Hiervoor konden bewoners zich opgeven bij de buurtvereniging en werden de urgentste zaken in de wijk aangepakt.

De weg naar de nieuwe speeltuin verliep stroever dan die van de snoeidag. De aanloop naar dit project begon rond het jaar 2014/2015. Op de plek van de huidige speeltuin was enkel een pleintje met een zandbak. Door de buurtvereniging werd geconstateerd dat de kinderen in de wijk deze speelplaats waren ontgroeid en zij nam het initiatief tot het opknappen van de speeltuin. Zij hebben de gemeente aangesproken over het opknappen van de speeltuin. De gemeente beschikte ieder jaar maar over een klein budget voor het onderhouden van de speeltuin, waardoor er nooit echt iets van de grond kwam. Dit proces nam al met al vier jaar in beslag en de bewoners waren dan ook erg teleurgesteld in de passieve houding van de gemeente.

Het initiatief tot het plaatsen van een volledig nieuwe speeltuin begon pas toen ook de ouderen in de wijk aanklopten bij de buurtvereniging. Zij hadden behoefte aan een plek om buiten te kunnen zitten in de wijk. De buurtvereniging greep dit moment aan om het gehele veldje, waar de speeltuin was gelegen, aan te pakken. Er werden gesprekken met de gemeente gestart. Dit nam opnieuw veel tijd in beslag, maar er werd wel goed meegedacht vanuit de gemeente. Het contact met Dick Schorthorst en Jolanda Dijkhuis werd als zeer positief ervaren.

Uiteindelijk komen de partijen tot de volgende constructie: De gemeente zou de oude speeltuin slopen en leverde valmatten voor de nieuwe speeltuin. Deze constructie was te financieren met het geld dat gereserveerd was voor het onderhoud van de oude speeltuin.

Het benodigde geld voor de speeltuin moest dan wel door de buurtvereniging zelf bij elkaar gesprokeld worden. Met behulp van sponsors is het benodigde geld uiteindelijk verzameld.

Al met al kan er gesteld worden dat de weg naar de initiatieven veelal lang en stroperig verliep. De buurtvereniging is bij beide projecten teleurgesteld in de gemeente. Het duurde lang voordat er toestemming was voor de snoeidag. Tevens werd er moeilijk gedaan over het al dan niet plaatsen van de nieuwe speeltuin. Gezegd moet worden dat de buurtvereniging alleen negatief is over de medewerking van de gemeente in de voorfase. Op het moment dat beide projecten eenmaal door gemeente waren goedgekeurd, heeft zij de buurtvereniging goed ondersteund met advies en middelen. Hierover zijn de initiatiefnemers dan ook erg tevreden.

Beoordeling uitkomst

Beide projecten worden als zeer succesvol bestempeld door de buurtvereniging. De snoeidag is inmiddels een jaarlijks terugkerend fenomeen dat door de inwoners en gemeente als zeer positief wordt ervaren.

Tevens wordt er veel gebruik gemaakt van de speeltuin door de kinderen uit de buurt. Ook is er een goede samenwerking tussen de buurtvereniging en de gemeente over het onderhoud.

De totstandkoming van de beide initiatieven ging moeizaam. Over dit proces is de buurtvereniging dan ook niet tevreden. Wel zijn zij erg te spreken over de hulp die de gemeente heeft geboden, in mankracht en hulpmiddelen. Tevens worden de korte lijntjes met de gemeente als prettig ervaren. Men weet waar ze terecht kunnen, in geval er hulp nodig is. De mensen van de buurtvereniging hopen dan ook dat de dorpencoördinator een functie is die blijft bestaan in de nieuwe gemeente Het Hogeland. Wel kaarten zij aan dat de dorpencoördinator het momenteel al erg druk heeft. Voorgesteld wordt om daarom meerdere dorpencoördinatoren aan te nemen.

5.2.3 Verzoamelstee Onderdendam

Beschrijving project

Verzoamelstee Onderdendam is gestart in maart 2011. Het is ooit begonnen als project van de Rijksuniversiteit Groningen, met als doel het ondersteunen van ouderen in de digitale omgeving. Het aantal ouderen groeit namelijk hard, terwijl het aantal voorzieningen op het platteland afneemt. Veel senioren willen zelfstandig blijven wonen in hun eigen dorp, maar het verdwijnen van deze voorzieningen vormt daarvoor een bedreiging. Met behulp van ICT kunnen ouderen langer deelnemen aan het sociale leven en langer zelfstandig blijven wonen in hun eigen huis en dorp. Het project is dus echt begonnen met als hoofddoel 'technologische ondersteuning'. Naast het hoofddoel waren echter ook andere subdoelstellingen aanwezig, namelijk het vergroten van de sociale cohesie en de leefbaarheid in het dorp. Op een gegeven moment kwam dit project ten einde. Voor de ouderen die deel hadden genomen aan het project was het doel bereikt. Er bleek echter dat naast het hoofddoel van het project ook de subdoelen maximaal waren bereikt. De Verzoamelstee was in de eerste jaren van het project echt een ontmoetingsplaats geworden voor ouderen. De Rijksuniversiteit Groningen was inmiddels niet meer bij het project betrokken, aangezien het project voor hun voltooid was.

De inwoners van Onderdendam bleken de behoefte te hebben om elkaar wekelijks te blijven ontmoeten in het dorps huis van Onderdendam. Onder meer omdat alle winkels en scholen uit het dorp zijn verdwenen, verwatert het contact tussen mensen snel. Vanwege deze behoefte hebben enkele inwoners van Onderdendam besloten om wekelijkse bijeenkomsten te blijven organiseren voor de ouderen in het dorp. Dit staat los van het initiatief dat ooit vanuit de Rijksuniversiteit Groningen is

genomen, maar borduurt hier wel op voort. Het doel van dit project is om eenzaamheid tegen te gaan en om sociale contacten te bevorderen. Het draait hierbij vooral om gezelligheid.

Elke donderdagmorgen komt men bij elkaar in het Dorpshuis in Onderdendam. Eén keer in de maand worden er echter ook uitstapjes georganiseerd, zoals naar de IKEA in Groningen met busjes. Het project kent echter ook een informatieve kant. Er worden veel gastsprekers uitgenodigd van bijvoorbeeld NS (die uitlegt hoe de ov-chipkaart werkt), de hartstichting en de thuiszorg. Het gaat veelal om maatschappelijke onderwerpen die spelen bij de oudere bevolking. Een ander voorbeeld is het bewegingsuurtje voor ouderen op maandag. Kortom: er worden volop activiteiten verzorgd door of via Verzoamelstee.

Financiering

Er is in het allereerste begin (2011) wel gebruik gemaakt van gelden, voor de aankoop van tablets, maar hier waren de huidige initiatiefnemers niet bij betrokken. Dit kwam vanuit de Rijksuniversiteit Groningen en de Provincie, dus hier hebben ze weinig weet van. De huidige initiatiefnemers zijn pas echt betrokken geraakt bij de financiën toen ze zelf het initiatief hebben overgenomen. Ze hebben lange tijd geen subsidie ontvangen van de gemeente. Hierbij wordt aangegeven dat er ook niet om gevraagd is, omdat het simpelweg niet nodig werd geacht. Het geld wat gebruikt werd, kwam vooral vanuit lokale sponsors en van 't Nut. (Een Nutsdepartement richt zich op het leveren van een culturele en educatieve bijdrage aan de samenleving). Deze organisaties steunen de Verzoamelstee nog steeds. Het afgelopen jaar is voor het eerst ook geld vanuit de gemeente Bedum vrijgemaakt voor de Verzoamelstee Onderdendam. Dit geld komt uit het potje van Jolanda Dijkhuis, dorpencoördinator van Bedum. Zij was ook degene die de Verzoamelstee op deze mogelijkheid heeft gewezen.

Iedereen die momenteel actief is bij de Verzoamelstee doet dit op vrijwillige basis, betaalde functies ontbreken. Door de initiatiefnemers werd wel duidelijk aangegeven dat dit soms wel lastig kan zijn. De afgelopen tijd is er onderzoek gedaan naar de mogelijkheid tot het vestigen van een dorpsondersteuner. Deze persoon zal zich dagelijks in het dorps huis bevinden en het vaste aanspreekpunt vormen voor de inwoners. Hij zal hulpbehoevende mensen proberen te helpen, of ze doorsturen naar mensen die hebben aangegeven te willen helpen. Een dergelijke dorpsondersteuner zou wel een betaalde functie moeten worden, waarbij het benodigde geld vanuit de gemeente zal moeten komen. De initiatiefnemers van Verzoamelstee geven aan hier zéér positief tegenaan te kijken en te hopen dat het plan gerealiseerd wordt. Momenteel moeten inwoners namelijk maar net het geluk hebben dat er toevallig een vrijwilliger bij het dorps huis aanwezig is, mochten ze met iets zitten. Men merkt echter wel dat het plan voor een dorpsondersteuner door de gemeente Bedum enigszins wordt tegengehouden, met name vanwege de hoge kosten in combinatie met de aankomende fusering van de gemeenten.

Beoordeling proces

Er is niet echt sprake geweest van een proces in samenwerking met de gemeente. Het is echt iets wat vanuit de burgers zelf is gekomen en volledig zelfstandig is georganiseerd. Hierbij werd door de gemeente alle vrijheid gegund. De initiatiefnemers geven aan dat het gebrek aan samenwerking met de gemeente voor hun 'perfect' is. Op deze manier kunnen zij hun eigen gang gaan en heeft men alle vrijheid in het organiseren van hun activiteiten. Dit komt ook doordat er dus genoeg financiële middelen voorhanden zijn en ze dus eigenlijk weinig van de gemeente nodig hebben.

Aangegeven wordt dat bij bepaalde zaken waar de gemeente wél voor nodig was, de gemeente (specifiek: dorpencoördinator Jolanda Dijkhuis) altijd voor ze klaar staat wanneer dit nodig is. Mevrouw

Dijkhuis zal echter niet zelf contact opnemen met Verzoamelstee. De initiatiefnemers geven heel duidelijk aan dat ze hopen dat deze vrijheid in de toekomst behouden kan worden en dat niet alles geformaliseerd wordt. De vrijblijvendheid maakt juist dat het project zo goed werkt.

Beoordeling uitkomst

Het doel van het project is volgens de initiatiefnemers zeker bereikt. Ze wilden sociale cohesie creëren, eenzaamheid tegengaan en ervoor zorgen dat ouderen zich op hun plek voelen binnen het dorp Onderdendam. Ze zien het project daarom ook als zeer succesvol en willen het graag voortzetten. Momenteel heeft men echter nog geen idee wat er in de nieuwe gemeente Het Hogeland gaat gebeuren en hoe het project wat dat betreft verder gaat lopen. Ze hopen dat het op dezelfde manier voortgezet kan worden, ook vanaf 1 januari 2019. Zoals gezegd zijn ze uiterst tevreden met de huidige manier. Ze raden de nieuwe gemeente dan ook aan om, indien mogelijk, projecten en initiatieven zo vrij als mogelijk te laten.

5.3 Casestudies De Marne

5.3.1 Klooster&Buren

Beschrijving project

In 2015 is door bewoners in vijf dorpen rond Kloosterburen de coöperatie Klooster&Buren⁸⁵ opgericht. Deze coöperatie kwam voort uit de wens om zelf de regie over de leefbaarheid in het gebied in handen te nemen. Het doel van de coöperatie is het behouden van de vitaliteit en het zelf nemen van verantwoordelijkheid daarvoor in de vijf dorpen van de oud- gemeente Kloosterburen. Hier is sprake van een grootschalig project dat door bewoners zelf is opgezet. Klooster&Buren is een zeer veelzijdig initiatief. Zo houdt die coöperatie zich onder meer bezig met wonen, zorg, ecologie, cultuur en economie.

Voor het ontstaan van dit initiatief moeten we terug naar 2003. In het dorp is toen een dorpsvisie geschreven, waaruit voortkwam dat het voorzieningenniveau, ook wat betreft de zorg, onder druk stond. De bestuurlijke instanties wilden niet meer investeren in zorglocaties in Kloosterburen, omdat dit geen 'kerndorp' was binnen de gemeente. De overheid trok zich terug, mede omdat de gedachte heerste dat de schaal van het dorp Kloosterburen te klein zou zijn voor dergelijke professionele zorginstellingen. In het dorp zelf zag men echter juist unieke kansen, die onbenut dreigden te blijven. De bewoners begonnen vervolgens met het organiseren van studiedagen en het oprichten van verschillende werkgroepen, om de haalbaarheid van hun plan te onderzoeken. Uit deze studies bleek dat er veel mogelijk was, mits alles op een andere wijze georganiseerd zou worden.

Eén van de mogelijkheden die naar voren kwam uit de studies, was het oprichten van een woonvorm voor verstandelijk gehandicapten en ouderen.

Die eerstgenoemde groep zocht een plaats om te wonen, waar zij zich veilig en onderdeel van een gemeenschap konden voelen en bovendien werk zouden hebben om zich te kunnen ontwikkelen. De ouderen zochten op hun beurt een plaats waar zij op rustige wijze hun oude dag konden doorbrengen, zonder dat zij hun 'roots' hoefden te verlaten en zonder dat zij naar een groot verzorgingstehuis elders verscheept zouden moeten worden. De locatie te Kloosterburen bleek uitermate geschikt voor beide groepen.

Toen men vervolgens de relevante partijen bij elkaar had en de initiatiefnemers al bijna de champagneglazen wilden heffen, kregen zij wederom nul op rekest van de bestuurlijke instanties. Nadat alle betrokkenen bij elkaar werden geroepen voor een afscheidsbijeenkomst, bleek echter dat niemand

⁸⁵ Klooster&Buren (laatst geraadpleegd op 04-07-2018)

wilde stoppen met het project binnen het dorp. Men kwam tot de conclusie dat alleen de traditionele wegen waren onderzocht, en niet de alternatieve.

Anne Hielderink, voornaamste initiatiefnemer, ontwikkelaar en voorzitter van het bestuur van de coöperatie, heeft na deze bijeenkomst een jaar vrij genomen om alle mogelijkheden te onderzoeken om het plan alsnog nieuw leven in te blazen. Wat zij toen nog niet wist, is dat dat ene jaar er meer dan tien zouden worden.

Er werd in 2013 met zorgaanbieder Philadelphia een samenwerkingsovereenkomst gesloten waarin afgesproken werd de zorg voor de zorgbehoevenden in verzorgingshuis 't Olde Heem te delen (met vrijwilligers). Daarnaast werd ook afgesproken dat er door de initiatiefnemers een coöperatie opgericht zou worden en dat deze coöperatie de regie van de verdere ontwikkeling van dit zorginitiatief in handen zou nemen. Op deze wijze is vervolgens de dorpencoöperatie Klooster&Buren ontstaan, een coöperatie bestaande uit de samenwerkende dorpen Kleine Huisjes, Hornhuizen, Kruisweg, Molenrij en Kloosterburen.

Een paar maanden later besloot de zorgaanbieder zich echter terug te trekken, waarna 't Olde Heem gesloten dreigde te worden. De overige financierende partijen zagen vervolgens ook geen heil meer in het plan, waarna zij zich ook terugtrokken. Het project Klooster&Buren kwam opnieuw tot stilstand. De coöperatie nam toen de rigoureuze beslissing om 't Olde Heem zelf op te kopen, met hulp van een hypotheek en enkele fondsen en de regie dan maar zelf in handen te nemen. In de loop der jaren heeft de coöperatie zich vervolgens steeds verder uitgebreid:

't Olde Heem: 't Olde Heem is inmiddels geen normaal verzorgingstehuis meer, maar een appartementencomplex waarin men (beschermd) zelfstandig woont, met waar nodig 24- uurs zorg en toezicht. De coöperatie omschrijft het complex als een plek waar mensen van 0 tot 100 kunnen wonen, leven, werken en recreëren.⁸⁶

Lutje Heem: Kindercentrum Lutje Heem is de kinderopvang in Kloosterburen. De kinderopvang bevindt zich in het complex van 't Olde Heem, wat maakt dat het een plek is waar de kinderen in contact komen met allerlei soorten mensen. Omgekeerd geldt dit ook voor de bewoners, het heeft een verbindende werking.⁸⁷

Kloostertuin: De Kloostertuin is in eigendom van de coöperatie gekomen, toen de gemeente het onderhoud van de tuin te duur vond worden. In de afgelopen jaren werd de tuin ontwikkeld tot een ecologische en educatieve historische tuin. De producten uit de Kloostertuin worden gebruikt in de keuken van 't Olde Heem.⁸⁸

De Nicolaaskerk: In 2013-2014 is Klooster&Buren eigenaar geworden van de kerk. De bedoeling van deze kerk is om deze te behouden als ontmoetingsplaats en plek van bezinning.

Er worden geen diensten meer gegeven, maar de kerk is van groot belang om de leefbaarheid binnen de dorpen te vergroten, door bewoners met elkaar in contact te brengen.⁸⁹

Bibliotheek: De bibliotheek in de gemeenschapsruimte van het 't Oldeheem leent uit aan alle inwoners van Kloosterburen en directe omgeving.

Mientoentje: De werkplaats van Klooster&Buren. Er is hier de mogelijkheid tot het verrichten van allerlei vormen van werk voor de bewoners, voor ieder wat wils. Zo is er een groep die het onder-

⁸⁶ Klooster&Buren: Wonen (laatst geraadpleegd op 04-07-2018)

⁸⁷ Klooster&Buren: Lutjeheem (laatst geraadpleegd op 04-07-2018)

⁸⁸ De Volkskrant, 2015 (laatst geraadpleegd op 04-07-2018)

⁸⁹ Klooster&Buren: Nicolaaskerk (laatst geraadpleegd op 04-07-2018)

houd van de Kloostertuin voor zijn rekening neemt en een groep die ondersteunende diensten verricht in 't Olde Heem.⁹⁰

Financiering

De studie die de mogelijkheden tot het oprichten van de coöperatie onderzocht is gefinancierd door het (inmiddels niet meer bestaande) Belvedere-fonds. Deze aanvraag kon gedaan worden vanwege de culturele en historische aspecten van de locatie waar Klooster&Buren zich bevindt. Daarnaast was er sprake van financiering vanuit zowel de gemeente, als de provincie. Toen het plan er echter lag, voelden deze twee er weinig voor om er nog meer geld in te steken, omdat het niet binnen de beleidskaders zou passen, waarna de stekker uit de financiering werd getrokken.

De coöperatie probeert dit zoveel mogelijk op te lossen door zaken intern te regelen. Zo is de werkplaats Mienttoentje volledig opgezet door vrijwilligers. Het gebouw van 't Olde Heem wordt gefinancierd en onderhouden door de huur die de bewoners betalen.

De gemeente draagt wel een steentje bij aan de zorg die verleend wordt, wat betreft de cliënten die onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) vallen. Het Wmo-budget dat de gemeente voor deze cliënten beschikbaar heeft, wordt omgezet in een Persoonsgebonden Budget.

De ontwikkelingen van de coöperatie, zoals de koop van de Nicolaaskerk, worden volledig gefinancierd door fondsen van private partijen. Klooster&Buren heeft inmiddels een zodanig goede reputatie en naamsbekendheid opgebouwd, dat deze partijen uit eigen beweging naar de coöperatie toekomen. Dit versterkt het idee dat de energie die men vanuit de coöperatie in de overheid steekt, meestal verspilde energie is.

Beoordeling proces

De samenwerking met de lokale overheden verliep in het geval van Klooster&Buren niet bepaald soepel. Hoewel de lokale overheden zich telkens in eerste instantie zeer welwillend opstelden, bleek financiering van het project steeds toch niet mogelijk.

De verklaring hiervoor moet volgens de coöperatie gezocht worden in de organisatiestructuur van de overheid. Zij denken in snellere en kortere projecten, waar meteen resultaat zichtbaar is. Bovendien past het project niet binnen hun 'kolommensystematiek', met 'kolommen' als wonen, zorg en economie, als het gaat om het toekennen van financiële steun. Het initiatief van de coöperatie heeft met zo'n beetje elke denkbare kolom wel raakvlakken. Klooster&Buren denkt buiten de reguliere zorgkaders, en is bovendien niet in te delen in een van die 'kolommen'. Dit is voor de bestuurlijke instanties erg lastig.

Beoordeling uitkomst

Men kan wel zeggen dat het doel van het project, het op andere wijze organiseren van de zorg en het bieden van een rustige en veilige leefomgeving voor zorgbehoevenden, zeker bereikt is. De succesfactor van Klooster&Buren is dat er heel veel publiciteit is geweest. De mensen in het dorp zijn er tegelijkertijd echt vol ingegaan, vol enthousiasme. Het project is sterk ondersteund vanuit de gemeenschap.

Het hebben van een eigen huis, een tuin, een dagbesteding is echter geen einddoel voor de coöperatie. Zij zullen zich blijven inzetten om de leefbaarheid en de vitaliteit in de regio te verbeteren. Het uiteindelijk einddoel is om zelfvoorzienend te zijn, onafhankelijk van de overheid. Gezien de voorgeschiedenis lijkt dit ook geen rare gedachte. Dit is mogelijk door te denken in ketens: een goed voor-

⁹⁰ Klooster&Buren Mien toentje (laatst geraadpleegd op 04-07-2018)

beeld daarvan zijn de producten uit de Kloostertuin. De komende tijd zal er nóg meer geïnvesteerd worden in duurzaamheid, de historie en (behoud van) het karakter van de leefomgeving en de omgang en zorg met en voor elkaar.

Wat betreft de rol van de gemeente ziet de coöperatie graag dat zij zich in de toekomst dienstbaarder en meer faciliterend opstellen. De coöperatie zou het fantastisch vinden als de gemeente met hun mee zouden denken wat betreft de verdere ontwikkeling van het initiatief. Het zou daarbij helpen als de gemeente haar vaste beleidskaders (de 'kolommen') loslaat en meer gaat denken vanuit de gedachte "wat is daar nou nodig?".

5.3.2 Dorpshuis Schouwerzijl

Beschrijving van het project

Dit project gaat over de verbouwing van het dorpshuis in Schouwerzijl⁹¹. Schouwerzijl is een klein dorp met niet veel meer dan 90 inwoners. Toch wordt het dorpshuis intensief gebruikt en vinden er veel activiteiten plaats. Zo worden er caféavonden gehouden, wordt het dorpshuis gebruikt voor begrafenissen, organiseert de culturele commissie activiteiten als Groninger Toneel en draait filmliga Sienemarne maandelijks een film.

Om het dorpshuis met het oog op de toekomst geschikt te maken en te houden voor al deze diverse activiteiten waren verbeteringen aan het gebouw en de energiehuishouding nodig. Tevens was er groot onderhoud nodig om het dorpshuis toekomstbestendig, onderhoudsarm en meer toegankelijk te maken. Dit plan ligt binnen een bredere toekomstige doelstelling van de commissie Duurzaam Schouwerzijl (de commissie van de dorpsbelangenvereniging Schouwerzijl) om het hele dorp Schouwerzijl energieneutraal te maken. Het project is niet alleen georganiseerd voor de inwoners van Schouwerzijl. De dorpsbelangenvereniging wil zich graag profileren als een algemeen nut beogende instelling, wat inhoudt dat in principe iedereen welkom is om van de activiteiten te genieten.

Bij het project waren voornamelijk vrijwilligers uit het dorp betrokken. In totaal hebben bij de uitvoering van het project 15 tot 20 vrijwilligers meegeholpen bij klussen als lichte isolatiewerkzaamheden en schilderwerk. Voor klussen waar vakspecialistische kennis nodig was zijn professionele uitvoerders en aannemers ingehuurd.

Financiering

Er is in dit project geen gemeentelijke subsidie verleend. Er zijn wel andere subsidies aangevraagd. Zo is er een subsidie van 41.000 euro verleend door het project 'Elk dorp een duurzaam dak', onderdeel van Kansrijk Groningen. Kansrijk Groningen is een samenwerking van verschillende overheden en organisaties om de leefbaarheid in Groningen omhoog te helpen. Ook het Oranjefonds heeft bijgedragen aan het project. In totaal heeft het Oranjefonds 15.000 euro aan subsidie verstrekt. Er zou ook 13.500 euro worden aangevraagd bij het VSB-fonds, maar daar is (vanwege slechte verwachtingen over te strenge eisen) toch vanaf gezien.

De initiatiefnemers (het bestuur van de dorpsbelangenvereniging) waren bekend met subsidiemogelijkheid door een mail van de vereniging Groninger Dorpen. Daarna kwam alles snel op zijn plaats terecht. Zonder subsidie was het niet mogelijk geweest om het project te realiseren.

⁹¹ Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl, 2016

Beoordeling van het proces

Op zaterdag 2 april 2016 is het projectplan 'Dorpshuis Schouwerzijl: energie neutraal en toekomstbestendig' ingebracht door het bestuur en besproken door de leden. De leden hebben unaniem ingestemd met het plan, waarna het project van start kon. Uiteindelijk is begin 2017 gestart met de daadwerkelijke werkzaamheden en eind 2017 was het project af.

De dorpsbelangenvereniging is erg tevreden over hoe het project is gelopen. Er waren een aantal tegenvallers, zoals een dakdekker die net failliet ging op het moment dat werkzaamheden aan het dak moesten beginnen, maar over het algemeen is de vereniging zeer te spreken over hoe goed alles verliep.

Voor de gemeente was in dit project niet echt een rol weggelegd. Volgens de initiatiefnemers was vooral geld een potentieel struikelblok, maar de subsidies van 'Elk dorp een duurzaam dak' en het Oranjefonds hebben voldoende geld ter beschikking gesteld om het project te voltooien. In het dorp was genoeg expertise aanwezig om het proces goed te laten verlopen en waar nodig werden professionals ingehuurd. De gemeente was dus niet nodig als ondersteunende factor. Wel was de gemeente aanwezig bij de heropening van het dorpshuis. De initiatiefnemers zeggen dit zeer te waarderen.

Beoordeling van de uitkomst

Uit het interview blijkt dat de dorpsbelangenvereniging vindt dat het doel van het project is bereikt. Alle werkzaamheden zijn verricht, het dorpshuis is nu goed geïsoleerd en klaar voor de toekomst. Daarnaast zijn alle werkzaamheden binnen de daarvoor geplande tijd afgerond en is het project binnen budget gebleven.

5.3.3 De Mouskerij

Vanwege de beperkte rol van de gemeente De Marne in het verduurzamen van het dorpshuis wordt er nu nog nader ingegaan op een tweede casus waar de vereniging dorpsbelangen Schouwerzijl nauw bij betrokken was en waar de gemeente wel een belangrijke rol speelde.

Beschrijving van het project

Dit project gaat over de realisatie van een biologische dorpsboomgaard met moestuin, imkerij en speelbos voor kinderen. De plaatselijke bevolking had al een tijdje last van een struik die het zicht belemmerde vlakbij het haventje van Schouwerzijl. Er ontstonden ideeën om de struik weg te halen en een dorpsboomgaard te beginnen. Dit plan is uitgewerkt door het dorp via de dorpsbelangenvereniging.

In juni 2014 won het plan de Duurzame Dorpenprijs van de Natuur en Milieufederatie, Roeg en Roem, van de provincie Groningen en de Vereniging Groninger Dorpen. De doelgroep van het plan is zeer breed. Niet alleen is het project gerealiseerd voor de inwoners van Schouwerzijl, ook mensen van buiten het dorp zijn van harte welkom om van de Mouskerij te genieten.

Het project diende meerdere doelen. Enerzijds werd het aantrekkelijk maken van het dorp gezien als belangrijk doel. Het weghalen van het bosje en het aanleggen van de boomgaard zou het uitzicht over de omgeving kunnen verbeteren en de uitstraling van het dorp verbeteren.

Anderzijds vond men het ook belangrijk dat de boomgaard en de moestuin er kwamen om biologisch eten te kunnen produceren. Dit past bij Schouwerzijl als dorp, omdat duurzaamheid in de breedste zin van het woord door inwoners als een belangrijk punt wordt gezien. Ten slotte is de Mouskerij ook bedoeld als ontmoetingsplek. Zo wordt het terrein van de Mouskerij gebruikt voor het dorpsfeest en wordt de plek ook wel het buiten-dorpshuis genoemd.

Dit project heeft veel gesteund op de inzet van vrijwilligers uit het dorp, maar ook de gemeente De Marne was betrokken bij de uitvoering van het plan. Daarnaast zijn de eerdergenoemde organisaties die de uitreiking van de duurzame dorpenprijs faciliteerden natuurlijk ook van belang.

Financiering

De meeste financiering voor het project was geregeld zodra Schouwerzijl de Duurzame Dorpenprijs won. Hierbij hoorde namelijk een prijs van €5000, die het dorp heeft gebruikt om de Mouskerij vorm te kunnen geven.

Beoordeling van het proces

Het proces is in gang gezet in juni van 2014 toen het plan de Duurzame Dorpenprijs won. Uiteindelijk heeft de burgemeester van gemeente De Marne de Mouskerij op 5 september 2015 geopend. Daarna zijn in de loop van de tijd nog verschillende dingen toegevoegd en verbeterd, maar het grote werk was toen klaar. Het proces vanaf de 'presentatie van het plan' tot de opening van de Mouskerij heeft dus ongeveer een jaar geduurd. De daadwerkelijke werkzaamheden, zoals het snoeien van bomen, hebben ongeveer een half jaar gekost.

De rol van de gemeente was in dit proces volgens de geïnterviewde betrokkenen essentieel voor een goed verloop. Die rol kwam voornamelijk neer op professioneel advies over hoe bepaalde dingen moesten worden aangepakt en tevens hielp de gemeente mee met het snoeien en knotten van de bomen door het leveren van professionele mankracht. Vooral dit laatste aspect bleek van grote waarde, omdat de betrokkenen bij de Mouskerij de moeilijkheidsgraad van snoeien en knotten van de bomen naar eigen zeggen hadden onderschat. Over de gang van zaken tijdens het proces is de dorpsbelangenvereniging dus zeer te spreken.

De gemeente maait tegenwoordig ook nog steeds het gras van de Mouskerij. Dit heeft te maken met het feit dat de grond van de Mouskerij eigendom is van de gemeente De Marne en de dorpsbelangenvereniging van Schouwerzijl deze grond voor 5 jaar in bruikleen heeft. Dit zal mogelijk nog actie in de toekomst vereisen zodra de gemeente De Marne opgeheven is en de gemeente Het Hogeland daarvoor in de plaats komt.

Beoordeling van de uitkomst

De doelen van het project zijn volgens de dorpsbelangenvereniging gehaald. De omgeving ziet er een stuk mooier uit, er groeit inmiddels een mooie variatie aan biologische bomen, de dorpsmoestuin wordt door sommige mensen regelmatig gebruikt en de dorpsfeesten op het terrein van de Mouskerij zijn een succes. Het budget dat beschikbaar was, was voldoende om alles te voltooien en de hulp van de gemeente is essentieel gebleken voor het behalen van het gewenste resultaat. Al met al is de dorpsbelangenvereniging over de uitkomst dus zeer tevreden.

5.3.4 Addingapark Westernieland

Beschrijving project

In 2010 is in Westernieland een uitgebreide dorpsenquête en een uitgebreid dorpsonderzoek verricht over hoe de veranderende inwonersamenstelling de toekomst van het dorp zou vormen. Deze onderzoeken hebben geresulteerd in het opstellen van een dorpsvisie 2011-2016. Een van de wensen is "het versterken van het groen in de openbare ruimte en het realiseren/ het verbeteren van speelvoorzieningen, wandelpaden en plaatselijke versterking van de recreatie".

In het dorp Westernieland was een stuk grond ingericht als crossbaan, maar daar werd erg weinig gebruik van gemaakt. Hier zag de Vereniging Dorpsbelangen Westernieland kansen liggen met het oog op de genoemde wensen die in het dorp leefden en besloot een plan voor een park te gaan ontwikkelen, dat het Addingapark moest gaan heten.

Het Addingapark heeft tot doel de leefbaarheid van het dorp en de saamhorigheid te bevorderen. Het bestuur van de vereniging heeft een aantal partijen bij elkaar aan tafel weten te krijgen, waaronder het Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling (CMO), Dorpsbelangen, de gemeente De Marne, Landschapsbeheer Groningen en de woningstichting.

Het Addingapark moest gaan bestaan uit verschillende onderdelen. Zo kwam er een pluklaantje, waar voorbijgangers fruit en noten zouden kunnen gaan plukken, en een bloemenweide met wandelpaden. Daarnaast moest het park een educatieve functie gaan vervullen voor bijvoorbeeld scholen uit de omgeving, onder andere door middel van een amfitheater. Dit amfitheater moest ook dienen als cultureel epicentrum van het dorp en als centrale ontmoetingsplek voor jongeren.

Een belangrijk deel van het te ontwikkelen park was de speeltuin. Daarvoor is dan ook een speciale aparte speeltuincommissie opgezet, dat de ontwikkeling van de speeltuin heeft uitbesteed het kunstenaarscollectief Omgeef Mij. In al deze plannen heeft Dorpsbelangen het initiatief genomen. Ondanks al deze ambitieuze plannen is de insteek altijd geweest dat het geheel zodanig moest worden vormgegeven dat het gericht zou zijn op de lange termijn en dat het project bestand zou zijn tegen tijdelijk stilliggen. Het project heeft, zoals het bestuur van Dorpsbelangen het zelf verwoordt, een open karakter. Immers, de animo kan het ene jaar massaal zijn en het daaropvolgende jaar veel minder. Daar hield men van tevoren al rekening mee. Wat opvalt is dat, gelet op de grootte van het dorp en het aantal inwoners, het een groot plan is, zowel qua oppervlakte als qua ambitie.

Het projectplan zegt het volgende over de taakverdeling: "De inwoners van Westernieland vertegenwoordigd door de vereniging Dorpsbelangen en de werkgroep speeltuin verzorgen de planvorming (op hoofdlijnen), de procesvoering en de realisatie van het plan. Zij verzorgen de informatie over de ontwikkeling van het plan richting de inwoners van het dorp. Voorts draagt zij zorg voor het opruimen van het terrein. Bij realisatie van het project of van een belangrijk deel van het project wordt het resultaat gevierd. Het normale onderhoud als maaien, onderhoud paden e.d. wordt verzorgd door de gemeente. Daarnaast maakt de gemeente de schouwpadstrook langs rand noordzijde van het plangebied begaanbaar. Het "pluklaantje" zou mogelijk langs die strook komen."

Financiering

De begroting voor het Addingapark, exclusief de speeltuin, bedroeg 80.000 euro⁹². Onderdeel van deze begroting was een subsidie van 12.000 euro van het gemeentelijke project Vitale Dorpen, dat een grote geldschietter is geweest.

De gemeente De Marne is daarnaast verantwoordelijk voor een bijdrage van 15.000 euro, echter niet in de vorm van een puur financiële bijdrage, maar in de vorm van de ondersteuning van een ambtenaar. Deze ambtenaar heeft de tekening voor het park gemaakt en de samenwerkende partijen ondersteund qua praktische en bouwkundige aspecten van het plan.

Daarnaast is er nog een kleine bijdrage van de gemeente geweest vanuit reeds bestaande middelen, bijvoorbeeld voor het opknappen van de omgeving. Ook heeft Landschapsbeheer en het Prins Bernhard Cultuurfonds nog een financiële bijdrage ingebracht.

⁹² Dorpsbelangen Westernieland 2012.

Wat betreft het onderhoud is het zo dat er een vast bedrag per jaar door de gemeente wordt verstrekt voor de speeltuin toestellen. De contributies van leden van de dorpsbelangenvereniging en enkele kleine gemeentelijke subsidies zijn de enige constante inkomsten.

Beoordeling proces

Het valt op dat het bestuur van Dorpsbelangen erg positief is over de rol van de gemeente De Marne. Het project heeft, gezien de relatief grote termijn waarop het plan zag, uiteindelijk een aantal jaren geduurd. In die jaren is de gemeente constant meedenkend geweest. Vooral de ambtenaar van de groenvoorziening is nauw betrokken geweest bij Dorpsbelangen en hun ideeën. Het bestuur van Dorpsbelangen gaf zelfs aan dat er eerder te veel hulp dan te weinig was, aangezien het van belang is dat de initiatiefnemers de ruimte hebben en houden om hun eigen plan ten uitvoer te kunnen leggen. Wat tegenviel is de hulp vanuit de inwoners zelf, vooral in de vorm van vrijwilligerswerk. Dat was bij tijden erg matig.

Beoordeling uitkomst

De tevredenheid over uitkomst van het project is groot bij Dorpsbelangen. Het idee is echter iets anders geworden in de loop van de jaren, aangezien oorspronkelijk het idee was dat inwoners zelf zaad konden strooien in de pluktuin, waardoor er in de tuin van alles zou groeien. Dat is uiteindelijk geen realiteit geworden. Het tweede minpunt is op dit moment een probleem met de paden door het Addingapark. Het voorstel van de initiatiefnemers was om de paden te verharderen. Hier stond de gemeente echter niet achter, waardoor er paden van gravel zijn gekomen. Op dit moment is echter de conclusie dat het verharderen van de paden een noodzaak is, met name voor ouderen en mensen die slecht ter been zijn. Het plan is nu om subsidie uit het project Werken aan de Dorpen voor de helft te investeren in het verharderen van paden. De andere helft wordt besteed aan parkeergelegenheid in het dorp. Op dit moment vindt het onderhoud nog steeds geregeld plaats en is het Addingapark goed bezocht. De gemeente doet het onderhoud via het werkproject Ability. Het onderhoud van de speeltuin doen inwoners zelf, zoals het maaien van het gras.

Al met al zijn de initiatiefnemers er echter van overtuigd dat de gemeente in grote mate heeft bijgedragen aan het slagen van het project, vooral vanwege de praktische ondersteuning van de ambtenaar groenvoorziening.

5.4 Casestudies Eemsmond

5.4.1 Groenproject Rottum

Beschrijving project

Het groenproject in Rottum omvat een veelvoud aan deelprojecten. De deelprojecten zijn zeer verschillend van aard. De projecten hebben echter allemaal hetzelfde doel: het verbeteren van de directe leefomgeving van de inwoners van Rottum. De leefomgeving in Rottum staat volgens geïnterviewde namelijk flink onder druk. Er is sprake van vergrijzing, er zijn in het gebied aardbevingen en de landbouw intensiveert.

Het project is van start gegaan met het versturen van een enquête naar alle 85 inwoners van Rottum. De enquête werd verstuurd door drie inwoners van het dorp. Uit de enquête kwamen allerlei, zeer uiteenlopende, ideeën naar voren over wat er moest gebeuren om de leefbaarheid in het dorp te verbeteren. Uit de ideeën is een gemeenschappelijke deler geprobeerd te halen. Naar aanleiding hiervan is er een dorpsplan is geschreven. Het dorpsplan viel echter niet bepaald goed bij de inwo-

ners, er ontstond zelfs ruzie over het plan. Uiteindelijk zijn slechts de projecten die de minste aversie bij de inwoners opwekten uit het dorpsplan gehaald en vervolgens in het groenproject gestopt. Het groenproject bevat alleen de haalbare doelen.

Vier deelprojecten uit het groenproject:

1. *Veranderen van de aanwezige nutsvoorzieningen*: een van de deelprojecten is het veranderen van de aanwezige nutsvoorzieningen. De gemeente heeft een aantal nutsvoorzieningen in Rottum geplaatst. Hieronder vallen betonnen bakken met begonia's, die bij de entree van het dorp staan. De inwoners vinden deze echter niet mooi en willen deze verwijderen. Hiernaast worden ook de elektriciteitskasten en de riolering genoemd als nutsvoorzieningen waar een gedeelte van de inwoners van Rottum niet tevreden over is.

2. *Het kerkhof*: hier wordt op dit moment veel vrijwilligerswerk gedaan. Vrijwilligers snoeien de bomen en maaien het gras op het kerkhof. Er zijn echter ook dingen die de inwoners niet zelf kunnen bewerkstelligen, zoals het plakken van oude grafzerken. Zij krijgen hierbij hulp van Landschapsbeheer Groningen.

3. *Plaatsen van landhekken en bruggen*: er zijn al een aantal landhekken geplaatst, maar ook een groot aantal nog niet. Dit gaat echter ook niet meer gebeuren omdat de eigenaren van het land waarop de hekken geplaatst/vervangen moeten worden hier geen behoefte aan hebben. Naast de landhekken worden ook een aantal bruggen in Rottum vervangen. De reden hiervoor is dat de oude bruggetjes te glad waren of ontoegankelijk. Zij waren aan vervanging toe.

4. *Het uitdiepen van de oude kloosterhaven*

Financiering

De deelprojecten zijn grotendeels uitgevoerd door de inwoners zelf. Een aantal mensen uit het dorp voert vrijwillig onderhoud uit aan het groen door bijvoorbeeld het gras te maaien. De coördinator van het groenproject is Landschapsbeheer Groningen.

Deze organisatie maakt zich sterk voor een landschap met sterke streek- en identiteitsgebonden eigenschappen, dat mensen kunnen beleven en waarbij ze zich betrokken voelen. Via deze organisatie is de subsidie voor het groenproject binnengekomen. De subsidie is afkomstig van het Loket Leefbaarheid. Het Loket ondersteunt leefbaarheidsinitiatieven in het aardbevingsgebied.

Het Loket Leefbaarheid behandelt aanvragen tot 10.000 euro. De organisatoren van het groenproject hebben hier veel aan gehad. De gemeente stelde echter geen subsidie beschikbaar voor het groenproject.

Beoordeling proces

Het groenproject is op dit moment nog steeds aan de gang, het verloopt traag en het gaat niet soepel. De inwoners zijn het vaak niet met elkaar eens en nemen bijvoorbeeld een bepaald standpunt in om iemand anders uit het dorp dwars te liggen. Het lijkt alsof het grootste struikelblok van het project de verschillende ideeën en opvattingen van de inwoners van Rottum zijn. Iedereen heeft zijn of haar eigen preferenties om de leefbaarheid in het dorp te verbeteren en deze stroken vaak niet met elkaar.

Over de rol van de gemeente is geïnterviewde niet te spreken. De gemeente zegt vaak iets te doen (zoals het weghalen van bloembakken) en anderhalf jaar later is er nog niemand van de gemeente langs geweest. Hiernaast worden veel deelprojecten die in het groenproject staan direct afgewezen

door de gemeente. Als de inwoners de gemeente vragen om argumentatie of nadere uitleg is het antwoord van de gemeente steevast “dat kan niet door het beleid”. Af en toe komen er mensen vanuit de gemeente kijken in het dorp, maar dit gebeurt niet vaak.

Het komt in het interview duidelijk naar voren dat de gemeente eerder gezien wordt als dwarsliggende partij, als oppositie, dan als dienstverlener of ondersteuner. De gemeente probeert volgens de geïnterviewde de plannen uit het groenproject minder mooi te maken en denkt niet mee.

Dorpencoördinator van Eemsmond, Kiona Stel, geeft echter aan dat de gemeente wel bij dit project betrokken is geweest en dat zij advies heeft gegeven om een subsidie in te dienen bij de gemeente Eemsmond. Deze subsidieregeling is onderdeel van het uitvoeringsprogramma van het Woon- en Leefbaarheidsplan.

Beoordeling uitkomst

Met de resultaten van de deelprojecten die zijn gelukt en uitgevoerd is de geïnterviewde tevreden. De gemeente had met deze deelprojecten niet zoveel te maken. Het aanpakken en opknappen van het kerkhof is bijvoorbeeld geheel door de inwoners zelfstandig gedaan, net als het snoeien van bomen.

Naast de geslaagde deelprojecten zijn er tal van deelprojecten en plannen die niet zijn doorgegaan. Hieronder valt het zichtbaar maken van de viskenij van het oude klooster, het aanleggen van een wandelpad tussen de wierde van Rottum en de naastgelegen wierde en het beplanten van de bermen in Rottum met kruiden en met bloemen. De oorzaak dat deze projecten niet zijn doorgegaan lag veelal bij de landeigenaren waarop deze projecten plaats zouden vinden. Andere projecten gingen niet door omdat de gemeente geen heil in de projecten zag. Hiernaast zijn er veel deelprojecten die op dit moment nog steeds lopen, het duurt allemaal erg lang.

Geïnterviewde zou het wenselijk vinden als de gemeente zich meer zou verdiepen in het groenproject, in de omgeving en in de inwoners. De gemeente zou meer rekening kunnen houden met de landelijke omgeving en kijken wat er passend is in een klein dorp als Rottum. Bovendien zou de gemeente beter moeten beargumenteren waarom bepaalde projecten niet mogelijk zijn.

5.4.2 GoudOud Warffum

Beschrijving project

In 2011 werd aangekondigd dat op korte termijn Warfheem, het verzorgingstehuis in Warffum, zou moeten sluiten. De bewoners zagen de naderende dreiging dat door het dalende voorzieningenniveau in het dorp, de ouderen de mogelijkheid zou worden ontnomen om ‘goed oud’ te worden in Warffum, zonder dat zij naar grotere kernen met meer voorzieningen zouden moeten verhuizen. Hierop kwam het dorp in actie. Er werden verschillende visiebijeenkomsten gehouden, werkgroepen opgericht en er vond een haalbaarheidsonderzoek plaats. Medio 2012 is het project GoudOud in Warffum van start gegaan.

De visie was: “iedereen die dat wil, kan oud worden in ons eigen dorp”. Zij willen daarvoor strijden aan de hand van 3 projectpijlers:

- *Een virtueel verzorgingshuis*: Dit moet aan alle bewoners van Warffum de zorg kunnen bieden die nodig is om thuis te blijven wonen. De kern van het idee is dat er samengestelde zorgpakketten worden aangeboden waardoor de mensen onzorgd kunnen worden.
- *Coördinatiepunt vrijwilligers*: Idee om een coördinatiepunt te maken dat herkenbaar is voor het dorp en van waaruit alle diensten worden geregeld.

- Zorgpension: Ter vervanging van het oude verzorgingstehuis willen ze het liefst op de huidige plek van Warfheem een hofje ontwikkelen, waarbij een combinatie tussen ouderenwoning en een logies, huiskamer en het eventuele coördinatiepunt te vinden zijn.

Na het haalbaarheidsonderzoek kon GoudOud echt beginnen. De grootste uitdaging was de aankoop van het oude verzorgingstehuis. Er waren veelbelovende overleggen met woningcorporatie Vestia en er leek een mooie samenwerking in te zitten. Maar toen Vestia echter in zwaar weer kwam te zitten, liepen alle onderhandelingen op de klippen. Op dit moment draait het vooral om wachten op de aankoop. Hier gaat steeds enorm veel tijd en energie in zitten.

In de tussentijd probeert GoudOud in samenwerking met de dorpscoöperatie en Dorpsbelangen Warffum en Breede een tussentijdse regeling voor de ouderen op te zetten. Dit doen zij via hulp en aanbod. Er is echter heel veel vraag en het aanbod is nog heel beperkt. Oprichters lopen tegen verschillende problemen aan. Een mooie ontwikkeling is dat er sinds kort een Dorpshuiskamer is in het dorp waar de organisatie zichtbaar kan zijn voor het dorp. Daar kan iedereen die het leuk vindt ook anderen ontmoeten, samen iets ondernemen of voor een ander klaar staan.

GoudOud acht het noodzakelijk dat er in de toekomst een verdienmodel gaat komen. Op die manier kunnen ze mensen in dienst kunnen nemen, plus vrijwilligers en het coördinatiepunt gaan professionaliseren. Zij willen dit op een duurzame manier doen. In de tussentijd worden er al activiteiten georganiseerd zoals samen koken en eten, het scholen van thuiszorgprofessionals, een moestuinproject, vrijwilligershulp, zorg op afstand en tabletcursussen. Dit loopt goed, maar de stichting wil dat er eerst aan een aantal belangrijke randvoorwaarden is voldaan, voordat zij echt enorm promotie gaat maken voor de activiteiten.

Financiering

Er wordt door de coöperatie/stichting geen gebruik gemaakt van subsidieregelingen van de gemeente. Wel is er gebruik gemaakt van andere subsidies van onder andere de Provincie Groningen, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en het Loket Leefbaarheid van de NAM en de Dialoogtafel.

De provincie Groningen heeft door middel van het verstrekken van een subsidie in 2013 bijgedragen aan een haalbaarheidsonderzoek. Daar werd gekeken naar de financiële haalbaarheid van de ideeën. Het ministerie van Binnenlandse zaken heeft GoudOud benoemd tot een landelijk experiment om de gevolgen van de bevolkingsdaling tegen te gaan. Dat betekent dat het project gedurende drie jaar begeleiding krijgt van een professionele organisatie om zijn ideeën voor Warffum in een combinatie van wonen, zorg en welzijn uit te werken. Naast deze begeleiding ontvangt GoudOud een subsidie om de kosten van dit experiment op te vangen.

De subsidie van het Loket Leefbaarheid van de NAM en de Dialoogtafel is erop gericht om plannen van inwoners te ondersteunen die de leefbaarheid in Noordoost Groningse dorpen kan vergroten.

Er wordt dus geen gebruik gemaakt van een gemeentelijke subsidie en GoudOud wordt ook niet structureel ondersteund. Op dit moment is de stichting bezig met een subsidieaanvraag bij de Provincie. Zij hebben in het kader van leefbaarheid een subsidie ontwikkeld voor het stimuleren en ondersteunen van kleinschalige initiatieven die de zorg en de zorginfrastructuur in Groningen verbeteren en inwoners beter in staat stellen de zorg voor elkaar goed op te pakken. Dit gaat in verschillende tranches en afgelopen keer is de aanvraag gedaan vanuit de gemeente Eemsmond maar deze is afgewezen. Bij de volgende mogelijkheid vragen zij de subsidie aan namens de stichting op zichzelf en hopen op die manier wel kans te maken op de subsidie.

Beoordeling proces

Het proces is nog in volle gang en verliep tot nu toe allesbehalve soepel. Met een mandaat vanuit het dorp is men aan de slag gegaan. Alles leek goed te gaan totdat het teleurstellende bericht kwam dat Vestia zich terugtrok. De intensieve onderhandelingen over een aankoop liepen direct vast. Er moest dus op een andere manier iets gebeuren want de wil was nog steeds erg sterk om het oude verzorgingstehuis aan te kopen.

Vestia trachtte middels een veilig van het pand af te komen. De stichting had zelf niet genoeg financiële middelen voor de aankoop en hoopte op steun van de provincie en gemeente. Zij kregen die steun niet en misten vooral een ondersteunende en faciliterende van de overheid. Zij hopen dat de overheid in het vervolg denkt: “dit dorp ontdekt zijn eigen kracht, de zorg wordt goedkoper, hoe kunnen we dat ondersteunen?”

De betrokkenen hoopten een partner te kunnen vinden in de overheid. Dit gebeurde niet en ze werden naar zeggen ‘slecht’ behandeld door de gemeente. De meeste zaken vanuit de gemeente geschieden namelijk top-down, terwijl de bewoners het graag vanuit het bottom-up perspectief zouden zien. Ergens in dat midden ontmoeten ze elkaar dan. Het lijkt alsof de overheid het allemaal wel erg vervelend vindt voor Warffum, maar uiteindelijk komen de partijen nooit echt bij elkaar. Er zijn vele gesprekken gevoerd, wethouders zijn op de hoogte gebracht en bijgepraat, maar het faciliteren blijft uit.

Een voorbeeld waarbij GoudOud zich slecht behandeld voelt is het moment dat zij zich rechtstreeks hebben gericht tot de burgemeester en haar om hulp vroegen. Uiteindelijk mochten zij na lange tijd het plan voor het college presenteren. Hier bleek ineens dat er nog een initiatiefgroep was die iets met het oude verzorgingstehuis wilde doen. Het leek er op dat moment op dat het eerder een wedstrijd was dan een vrije presentatie. Dit heeft niet geleid tot een vergroting van het vertrouwen in de overheid.

Er wordt bij de inwonerinitiatieven wel eens gewezen naar de zwakte ervan. Namelijk dat het gaat om vrijwilligers en dat de kans op uiteenvallen groot is. In plaats van hierop te wijzen is het juist de taak van de gemeente om de initiatieven op een dergelijke manier te ondersteunen dat het kan leiden tot een duurzame infrastructuur. De bewoners willen wel, maar er moet dan een verdienmodel ten grondslag liggen met de juiste randvoorwaarden. Dat opzetten kan niet zonder ondersteuning. Zolang het initiatief maar leidend blijft, is ondersteuning zeer welkom.

Dorpencoördinator van Eemsmond, Kiona Stel, begrijpt de onvrede van de initiatiefnemers erg goed en geeft aan dat het bij GoudOud om een bijzondere situatie gaat. Volgens haar waren er twee zorginitiatieven die tegelijkertijd hetzelfde idee hadden. Dit was lastig, daarom is er een externe procesbegeleider in het dorp ingezet zodat inwoners allereerst op een lijn komen.

Beoordeling uitkomst

Men is zeker nog niet tevreden met de uitkomst. Het is hartstikke mooi wat de Dorpscoöperatie en de stichting tot nu toe al organiseren aan activiteiten en wat betreft de komst van de Dorpshuiskamer. De filosofie is: van wieg tot aan de dood moet je in Warffum kunnen blijven als je dat wil. Dat doel zal heilig blijven. Maar het project is zeker nog niet als succesvol te bestempelen. Het mandaat dat de bestuursleden van GoudOud vanuit de bewoners van het dorp hebben gekregen zorgt ervoor dat zij zullen blijven strijden voor het goed oud worden in de Gemeente.

Binnen het project is het prettig dat de neuzen in het dorp dezelfde kant op stonden, er is een gezamenlijk doel waar de inwoners naar toestreven. Er zijn al hele mooie activiteiten van de grond gekomen die steeds meer groeien in aantallen. Echter blijft de stichting met het idee dat ze steeds tegenwerkt worden.

Er is geen enkele regeling van de gemeente die daadwerkelijk bij heeft gedragen tot het slagen van het project. De Gemeente stelt wel geld beschikbaar, maar dit geld gaat, voor zover het lijkt, vooral naar de grotere kernen zoals Uithuizermeeden. Op die manier blijft er veel minder geld over voor Warffum, terwijl juist daar veel inwonerinitiatieven zijn. Ze hopen dat de komende subsidie van de Provincie aan het project toegekend gaat worden, zodat er meer geld beschikbaar is om hopelijk te kunnen investeren in een duurzaam project.

5.4.3 Quiltfestival

Beschrijving project

Het quiltfestival is een terugkerend evenement dat om het jaar in de gemeente Eemsmond wordt georganiseerd. Het eerste festival is in 2009 opgezet. In 2018 vond het festival op 8, 9 en 10 juni plaats. Tijdens het festival worden quilts tentoongesteld. Een quilt is een doorgestikte deken, gemaakt van drie lagen textiel die op elkaar worden genaaid. De quilts worden geëxposeerd in circa 25 kerken in de gemeente Eemsmond. Er worden moderne quilts tentoongesteld, maar ook hele oude quilts. Het festival wil de verscheidenheid aan quilts zichtbaar maken. Veel van de bezoekers van het festival gaan naar de verschillende locaties toe met de fiets. De bezoekers hebben hierdoor naast het bekijken van de quilts en de kerken dus ook de kans om kennis te maken met de omgeving van Eemsmond.

Het quiltfestival is opgezet door drie enthousiaste dames. Zij kwamen er al snel achter dat je als particulier niet veel kan bereiken en hebben daarom de stichting Quiltfestival Noord Groningen opgezet. Een stichting is een rechtspersoon, wat het makkelijker maakt om subsidies aan te vragen en om sponsoring te bewerkstelligen. Inmiddels is er voor de organisatie van het festival een compleet nieuw bestuur opgezet met een nieuwe structuur. De organisatie is tevens geautomatiseerd.

De eerste keer dat het festival werd georganiseerd was de opkomst direct hoog, er kwamen ongeveer 2000 mensen op af. Dit was meer dan de organisatoren verwacht hadden.

Tijdens de laatste editie kwamen er 3000 mensen naar de gemeente Eemsmond om de quilts te bekijken. Organisatoren hebben niet de behoefte om nog meer te groeien. Dit zou niet mogelijk zijn door de aanwezige infrastructuur, er is geen plek voor een groter bezoekersaantal op de wegen en op de fietspaden.

Financiering

Het quiltfestival wordt gefinancierd door meerdere instanties. Hieronder vallen zowel particulieren als de gemeente. De Rabobank sponsort bijvoorbeeld een geldbedrag met de Grote Clubactie. Naast financiële middelen krijgt het festival tevens sponsoring in natura. Het garagebedrijf in de buurt stelt een auto beschikbaar, de vrijwilligers op het festival krijgen gratis lunchpakketten en iemand maakt een jaarrekening van de financiën. De organisatoren zijn zelf fanatiek aan de slag gegaan met het benaderen van diverse partijen.

Het Quiltfestival krijgt van de gemeente geen subsidie, maar wel een sponsoring. De gemeente is de hoofdsponsor van het festival. Tegenover de sponsoring staat een soort tegenprestatie. Deze houdt in dat de burgemeester van Eemsmond het festival opent. Er is dus sprake van een soort wisselwerking. Het festival doet iets voor de gemeente Eemsmond en andersom. Het festival is voor de gemeente een manier om zich te profileren. Het festival trekt immers veel bezoekers die op deze ma-

nier kennis maken met Eemsmond en met het culturele erfgoed (zoals de kerken) in de omgeving. De gemeente komt hiermee landelijk in het nieuws.

Voor de organisatoren van het festival is het ieder jaar onzeker hoeveel sponsoring zij van diverse partners krijgen. De gemeente Eemsmond is een vaste partner waar zij van op aan kunnen. Tot nu toe krijgen zij ieder jaar hetzelfde bedrag uitgekeerd.

Beoordeling proces

Het organiseren van het Quiltfestival verloopt volgens de organisatoren ieder jaar uitstekend. De stichting heeft een goed functionerend bestuur dat haar zaken op orde heeft. Over de ondersteuning vanuit de gemeente zijn zij tevens erg tevreden. De gemeente helpt waar dat nodig is, niet alleen met financiën, maar ook met advisering.

Ook over de rol van de dorpencoördinator zijn de organisatoren van het festival te spreken. De dorpencoördinator heeft wekelijks een spreekuur in verschillende dorpen in de gemeente. Zij is daar altijd aanwezig, waardoor het makkelijk is om haar te benaderen en met haar te spreken.

Het festival wordt mede mogelijk gemaakt door de vele vrijwilligers die helpen het festival te organiseren. Het bestuur van het festival bestaat uit vrijwilligers. Hiernaast zijn er veel vrijwilligers die helpen tijdens het festival zelf. In iedere kerk waar quilts geëxposeerd worden staan ongeveer twee vrijwilligers. Er zijn ook vrijwilligers nodig om te helpen met de opbouw en met de afbouw van het festival. In totaal zijn er ongeveer 100 vrijwilligers die helpen.

Beoordeling uitkomst

Het quiltfestival wordt gezien als een geslaagd project. Na de eerste succesvolle editie hebben er nog meer edities plaatsgevonden. De initiatiefnemers zijn erg tevreden, zij hadden niet verwacht dat het festival zo groot zou worden. De gemeente heeft een groot aandeel gehad in het succes van het project, zij waren de hoofdsponsor van het festival en hebben de organisatie altijd ondersteund. Wat minder vlekkeloos verliep tijdens het organiseren van het festival, was het opzetten van een pr-systeem. Niemand in de organisatie had hier ervaring mee en het was lastig om dit vorm te geven.

De bezoekers van het festival zijn ook erg positief. Zij komen niet alleen uit de gemeente Eemsmond, maar vanuit heel Nederland om het festival te bezoeken. Daarnaast zijn er zelfs bezoekers uit Engeland en Duitsland gesignaleerd die de quilts komen bezichtigen.

Voor de bezoekers is het festival een unieke mogelijkheid om verschillende soorten quilts te bezichtigen. Hiernaast kunnen zij de historische kerken van binnen zien. De kerken in de gemeente zijn erg goed bewaard gebleven. In een aantal van deze kerken worden tijdens het festival orgels bespeeld. Veel bezoekers fietsen van kerk naar kerk, waardoor zij de omgeving van Eemsmond kunnen bewonderen. Deze driedeling van het bewonderen van de quilts, van de kerken en van de omgeving is wat het Quiltfestival volgens de organisatoren een groot succes maakt.

5.5 Casestudies Winsum

5.5.1 Appelhof Winsum

Beschrijving Project

Appelhof Winsum is 25 jaar geleden tot stand gekomen. Het idee van bewoners van de wijk rondom de boomgaard was om het onderhoud van het Appelhof op zich te gaan nemen. Dit idee kwam naar aanleiding van een plan van de gemeente om te bouwen op de plek waar het Appelhof is. Ook waren er op dat moment mensen bezig met het opknappen van een speelplaats in die buurt. Dat verliep nog niet erg goed, er was meer organisatie nodig, waarna de belangenvereniging werd opgericht. In

het begin waren er minder eigen werkzaamheden dan nu, wel was er al meteen contact met de gemeente over voorstellen omtrent het Appelhof. Sinds 6 jaar snoeien ze de bomen en sinds 4 jaar zijn ze bezig met het seizen van het gras. Naast het snoeien en onderhouden van de appelbomen worden ook de Elzen geknot, dat laatste gebeurt door buurtbewoners. Het snoeien en onderhouden wordt gedaan door vrijwilligers uit heel Winsum en omstreken. Door het te onderhouden zorg je ervoor dat de boomgaard geen wildernis wordt en dat er meer fruitopbrengst is.

Naast het snoeien en seizen worden er ook incidentele dingen georganiseerd als het maken van een insectenhotel in samenwerking met de school in Winsum, een werkproject voor arbeid integratie, manifestaties, het geven van informatie over de bomen en het houden van een groenmarkt.

Het doel van het project is om het Appelhof goed te onderhouden, waardoor er meer biodiversiteit is. Hierdoor wordt de wijk leefbaarder. Een bijkomend doel is dat de boomgaard zorgt voor sociale binding.

Betrokken partijen bij het project zijn de gemeente, provincie en landschap beheer Groningen, allen in verband met subsidies. De belangenvereniging werft vrijwilligers voor het onderhoud van het Appelhof. Deze vrijwilligers helpen bij het onderhouden en seizen van het Appelhof. Hiervoor hebben zij een cursus moeten volgen. Voor het knotten van de elzen is geen cursus, daarom wordt dit vaak gedaan door bewoners van de wijk zelf. Het werven van vrijwilligers geschiedt vaak via kennissen van bewoners uit de wijk of door publiciteit in de krant, facebook of de eigen website. De vrijwilligers komen vaak uit Winsum, maar er zijn ook mensen buiten Winsum actief. Het valt wel op dat je deze vrijwilligers goed moet blijven betrekken bij het project. Bij de vereniging zelf zijn vooral mensen lid uit de wijk rondom het Appelhof. Er is nog een vereniging actief in Winsum, de belangenvereniging Winsum zuidoost. Er is veel overlap tussen deze vereniging en de vereniging die het Appelhof onderhoudt, maar deze verenigingen hebben daar goed contact over onderling.

Financiering

Het Appelhof maakt gebruik van een subsidie. Op het gebied van groen bestaat op dit moment nog geen specifieke subsidie. De vereniging doet nu daarom de subsidieaanvragen bij het subsidiepotje voor leefbaarheid. Doordat er geen regeling is, is er geen vast kader. Dat er geen vast kader is wordt als negatief ervaren.

Het Appelhof heeft €5000 ontvangen voor het aanschaffen van materiaal. Er is ook structurele subsidie aangevraagd, maar alle subsidies die het Appelhof op dit moment ontvangt zijn incidenteel. Verder is er een opleidingsbudget beschikbaar voor de opleiding van vrijwilligers zodat ze de bomen kunnen onderhouden of het gras kunnen seizen. Ook zijn er inkomsten vanuit de vereniging. Leden betalen jaarlijks €5.

Verder heeft de vereniging geld ontvangen van Landschapsbeheer Groningen. Dit geld hebben ze gekregen, omdat het Appelhof ook hoge historische fruitbomen heeft, wat niet veel meer voorkomt. Om diezelfde reden hebben ze ook subsidie ontvangen van de provincie. Deze subsidie is bedoeld voor het onderhoud of het planten van historische fruitbomen.

Met de gemeente is er een afsprakenkader gemaakt, dat de taken van het Appelhof en de taken van de gemeente bevat. Het afsprakenkader wordt gezien als een mooie basis voor de nieuwe gemeente om mee verder te gaan. Ze hopen dat er een structurele subsidie tot stand kan komen.

Beoordeling proces

Bij het Appelhof zijn ze niet altijd tevreden met de gang van zaken. Het proces duurt vaak lang. De gemeente geeft vaak het gevoel dat ze willen laten zien wie de baas is. Verder is een reactie vaak: we

doen al zoveel voor jullie. Volgens het Appelhof zou de gemeente meer moeten gaan inzien dat ze door het onderhoud van het Appelhof zelf geld besparen, anders hadden ze zelf dat stuk grond moeten gaan onderhouden. Ze denken dat het de gemeente ongeveer €7000 aan onderhoudskosten scheelt.

De bijdrage van de partijen ligt vooral in het geven van subsidie. Verder draagt de gemeente bij door het gras wat van het Appelhof af komt op te halen wanneer de vrijwilligers klaar zijn met het seizen. Hierover is goed contact tussen de gemeente en de vereniging. De gemeente is eigenaar van de grond, zij bepalen welke activiteiten wel en niet door gaan. In de praktijk komt het er op neer dat de vereniging voorstellen doet en de gemeente de beslissing neemt.

Wanneer de nieuwe gemeente er komt hoopt het Appelhof dat er een beleidskader zal worden gemaakt over groenparticipatie. Ze willen weten waar aanvragen en dergelijke aan moeten voldoen. Verder stellen ze het op prijs wanneer er meer samengewerkt wordt tussen de vereniging en de gemeente. De gemeente moet dingen uit handen durven te geven, vertrouwen hebben in de vereniging. Stel dat er een beleidskader wordt gevormd, dan hopen ze dat er overleg komt met de vereniging. Ze zouden bij de gemeente het Appelhof als leerproces kunnen zien. Geconcludeerd kan worden dat de vereniging op dit moment nog niet helemaal tevreden is over de gang van zaken.

Beoordeling uitkomst

Het doel van het project is bereikt in die zin dat het Appelhof goed onderhouden is en dat het Appelhof zorgt voor sociale binding in de wijk. Er is een vliegwieleffect. Er wordt bijvoorbeeld fruit geplukt voor de voedselbank. Door alles wat nu bereikt is, is het project ook succesvol te noemen.

Wat goed gaat is het contact met de gemeente wat betreft het ophalen van gras. Verder wordt het als positief ervaren dat wanneer de gemeente plannen heeft die grenzen aan het gebied van het Appelhof, de vereniging daarover geïnformeerd wordt en dat de vereniging hierover advies kan geven. Wat minder goed gaat is de houding van de gemeente ten opzichte van het Appelhof. Het is lastig om dingen te creëren. Er is iemand binnen de vereniging die vroeger bij een gemeente gewerkt heeft. Daardoor weet het Appelhof veel van hoe het in een gemeente er aan toe gaat en weten ze hoe ze dingen moeten aanpakken. Zonder deze persoon waren er veel minder dingen tot stand gekomen. Het zou fijn zijn als de gemeente meer helpt bij de vraag hoe ze iets het best kunnen aanpakken. Op dit moment worden de regels die er zijn als ingewikkeld ervaren. Verder is het lastig dat je in de gemeente te maken hebt met verschillende partijen en niet met één persoon.

De subsidie die de gemeente geeft is belangrijk voor het slagen van het project. Zonder deze subsidie zou het lastig voor het Appelhof zijn om door te gaan met het onderhouden van de boomgaard.

5.5.2 Buurtsuper Sauwerd

Beschrijving project

Wat betreft de Buurtsuper in Sauwerd begon het allemaal 4 jaar geleden. Er was een nieuwe vereniging dorpsbelangen, een groep die nog steeds erg actief is. De mensen uit deze vereniging zitten nu ook in het bestuur van de coöperatie die opgericht is in verband met de buurtsuper. De vereniging was bezig met het maken van een dorpsplan. Op dat moment was er nog een supermarkt in Sauwerd. Deze kon echter niet meer blijven bestaan door nieuwe regels, waardoor ze moesten sluiten. Dat gebeurde allemaal op erg korte termijn en op dat moment waren er al dorpsavonden gepland voor het samenstellen van een dorpsplan. De vraag was toen: wat doen we met de winkel? Het doel van de belangenvereniging is dat de leefbaarheid van het dorp behouden wordt. Daarvoor is een supermarkt essentieel. Dus werd er een nieuwe avond georganiseerd over het behoud van een su-

permarkt in het dorp. Het uitgangspunt daarbij was: kun of wil je bijdragen aan de nieuwe supermarkt, kom dan naar de georganiseerde avond. Deze avond werd goed bezocht. Vervolgens hebben ze iemand uitgenodigd die verstand heeft van rechtspersonen en andere juridische randzaken. Deze ging kijken naar welke vorm het meest geschikt was om de buurtsuper in onder te brengen. Dat bleek een coöperatie te zijn. De coöperatie die is opgericht is meer dan de buurtsuper alleen (onder de coöperatie valt bijvoorbeeld ook Sauwerd Power).

Doordat de oude supermarkt wegging was er al een leeg pand. Dit pand was van dezelfde eigenaar als dat van de Spar in Winsum. Deze eigenaren wilden dat de coöperatie een campingwinkel begonnen en de dochter van deze eigenaren zou het dorp daarbij helpen. Daarvoor leenden, dan wel kregen ze de oude inboedel van de Spar die er vroeger had gezeten.

Het idee van de coöperatie van de buurtsuper was: als 30% van de inwoners van het dorp achter de buurtsuper staat, dan kan de winkel een kans krijgen. Inmiddels is 70% van het dorp lid van de coöperatie en zit het met de steun dus wel goed. Sinds een paar maanden begint de winkel goed te draaien.

Er is veel te doen en te kopen in de buurtsuper. Zo is er een ruim assortiment met onder andere streekproducten. Daarnaast is er een koffietafel. Men had gemerkt dat sommige mensen op zoek zijn naar contact en dat de buurtsuper hieraan kan bijdragen via deze koffietafel. Er komen vooral oude alleenstaande mensen af en toe koffiedrinken. Er zijn zeven vrijwilligers om de beurt gastvrouw, zodat er altijd iemand is die het netjes houdt, maar ook zodat er altijd iemand is voor een praatje. Verder kan er op vrijdagavond gegeten worden. Daarbij wordt er gekookt met de derving. Eten wat bijna over datum is wordt gebruikt voor de maaltijd die ze aanbieden. De marges zijn erg krap, maar dat betekent niet dat ze er mee willen stoppen. De buurtsuper vindt het namelijk erg belangrijk dat ze bijdragen aan de leefbaarheid in het dorp en daar hoort sociale binding volgens hen ook bij.

Wat deze supermarkt nog meer doet is dat ze een ledenpas hebben waarmee leden voordeel kunnen krijgen. Er is een idee om deze pas uit te breiden naar sportverenigingen. In ruil daarvoor zouden sportverenigingen een postvakje boven de winkel kunnen krijgen. Dit project staat apart van de winkel, hiervoor willen ze nog fondsen gaan werven en ideeën concretiseren. De supermarkt wil ook graag gaan koken met ouderen of kookworkshops gaan geven. Verder willen ze kantooruimte creëren boven de winkel.

Op dit moment zijn de coöperatie zelf, de gemeente, de provincie, de NAM en het VSB-fonds de belangrijkste betrokken partijen. Verder zijn er ook nog andere partijen die subsidie verlenen aan de buurtsuper. De inwoners van het dorp zijn ook erg belangrijk voor de buurtsuper, er is erg veel draagkracht in het dorp voor de supermarkt.

Financiering

De winkel is een bv en deze is ondergebracht in de coöperatie. De bv verdient geld door het inkopen en verkopen van producten. De winkel betaalt huur aan de coöperatie. Verder heeft de winkel loonkosten. De energierekening is laag doordat het pand verduurzaamd is door onder andere zonnepanelen. De buurtsuper maakt op dit moment winst, maar dit is nog niet genoeg om zonder hulp van andere partijen de winkel draaiende te kunnen houden. Ze moeten bijvoorbeeld vaste mensen kunnen betalen. Zouden ze dat nu al zelf moeten doen (zonder subsidie) dan zou er geen winst zijn. Over een jaar/anderhalf jaar zou dit misschien wel mogelijk kunnen zijn.

Het aanvragen van subsidies duurde lang, totdat de commissaris van de koning: René Paas, bij een bijeenkomst, de buurtsuper had genoemd als goed voorbeeld van een initiatief van inwoners. Toen kwamen de subsidies binnen. Een van de belangrijkste subsidies voor de buurtsuper is de subsidie die ze krijgen van de NAM voor een periode van 3 jaar. Deze periode loopt nu bijna af. De NAM heeft in het begin van deze periode bijna de volledige loonkosten voor rekening genomen. Op deze manier kreeg de buurtsuper meer zekerheid. Ze konden het pand waar ze in zaten gaan kopen met een hypotheek bij de bank. Op dit moment zou de winkel het zonder de subsidie van de NAM kunnen doen, iets wat een paar jaar geleden nog niet mogelijk was.

Er is ook een subsidie van de gemeente, maar die is niet erg hoog. In het begin van het project heeft de buurtsuper €7000 gekregen van de gemeente om de buurtsuper te kunnen opstarten. Verder krijgt de buurtsuper redelijk veel subsidie vanuit de provincie Groningen. Ook krijgen ze subsidie van stichting DOEN en van het VSB-fonds. Ten slotte heeft de coöperatie inkomsten uit de coöperatie doordat leden 20 euro per gezin per jaar betalen.

Er zijn ook partijen betrokken bij het project die het project steunen in een andere vorm dan in geld. Zij willen expertise aandragen. Dit is bijvoorbeeld gebeurd door een fonds dat heeft meegedacht hoe de parkeerplaatsen beter zouden kunnen worden geplaatst. Hier kon over nagedacht worden, omdat de provinciale weg waar de buurtsuper aan ligt op de schop gaat.

Beoordeling proces

Er is vanuit de gemeente welwillende ondersteuning. De gemeente is blij met het project. In alle opzichten heeft de gemeente meegedacht en het eigen netwerk gebruik om te steunen. Wethouder Blok heeft zich sterk gemaakt voor het initiatief, net als raadsleden uit het dorp. Winsum ligt dichtbij, dus de lijntjes met de gemeente zijn kort.

De buurtsuper heeft weinig tegenslagen gekend. Er was vooral bereidheid van inwoners om energie in het project te steken. Ze zien dat de supermarkt van essentieel belang is voor de leefbaarheid van het dorp. Ook is de buurtsuper tevreden over andere partijen, zoals de gedeputeerden van de provincie. Zij kwamen al in een vroeg stadium langs om te kijken bij het project.

Beoordeling uitkomst

Het doel van het project is vooral het behoud van de leefbaarheid in Sauwerd. Verder moet het een sociaal middelpunt van het dorp blijven en dat lijkt het op dit moment te zijn. De supermarkt draait op dit moment goed.

Wat vooral heeft bijgedragen is de welwillendheid van de inwoners, veel mensen waren bereid iets te doen voor de buurtsuper. De een hielp met verven, een ander weer door kennis te delen over het inkopen van eten. Verder heeft de subsidie van de NAM ook erg bijgedragen aan het project. Doordat ze deze subsidie kregen hebben ze ook minder hard een subsidie van de gemeente nodig gehad. Ook zonder de subsidie van de gemeente zou dit project geslaagd zijn geweest.

Als er dan toch een minpuntje genoemd moet worden, zijn het de extra kosten die er opeens bleken te zijn bij de subsidie van het VSB-fonds. De buurtsuper heeft namelijk voor deze subsidie een zware accountantsverklaring nodig die €4000 kost. Dat was iets wat ze graag eerder hadden geweten.

5.5.3 Jeugdsoos Eagle Baflo

Beschrijving project

Een jeugdsoos is een concept wat vooral terug te vinden is in het noorden van Nederland. Het is een plek voor jongeren door jongeren. Het idee is dat jongeren na schooltijd naar deze plek toe kunnen komen om te 'chillen'. Verder zijn ze vaak vrijdagavond en zaterdagavond open. Formeel gezien (gelet op de statuten) zou er sprake zijn van: politieke bijeenkomsten, voorlichtingen, praatgroepen over godsdienst en dergelijke. Maar in de praktijk komt dit niet zo naar voren. Wat er georganiseerd wordt hangt vooral af van de groep jongeren die er op dat moment betrokken zijn bij de jeugdsoos. Vaste dingen zijn: de avonden op vrijdag en zaterdag en er wordt elk jaar een rommelmarkt georganiseerd. Het bestuur van de jeugdsoos bestaat uit jongeren. Dit zijn jongeren vanaf 14 jaar tot ongeveer midden 20. De jeugdsoos bestaat al sinds 1970.

Het doel van het project is uiteraard het voortbestaan van de jeugdsoos. Ze willen jongeren in Baflo een ruimte geven om samen af te spreken.

Betrokken partijen bij dit project zijn de stichting jeugdsoos Eagle zelf, vrijwilligers uit het dorp die mee helpen en de gemeente Winsum is betrokken bij het project in verband met subsidies en dergelijke. Verder kwam er vroeger ook af en toe een wijkagent langs om te kijken hoe alles verliep. Ook wordt de jeugdsoos veel geholpen door jongeren werk. De stichting is volledig zelfstandig.

Financiering

De jeugdsoos krijgt een kleine subsidie van de gemeente. Dit is een subsidie speciaal voor jeugdsozen. De gemeente Winsum kent 6 jeugdsozen, deze komen maandelijks bij elkaar voor overleg en dat is vaak ook het moment voor de gemeente om met de jeugdsozen in gesprek te komen. De subsidiehoogte hangt af van de hoeveelheid activiteiten die georganiseerd worden. De subsidie die er is moet elk jaar opnieuw aangevraagd worden. Achteraf moet gemeld worden hoeveel activiteiten ook daadwerkelijk georganiseerd zijn en wat de opkomst daarvan was. De jongeren van nu kennen de bestaande subsidie door voorgaande besturen.

De jeugdsoos komt vooral rond van barinkomsten. Vrijdag en zaterdagavond is de soos vaak open. Andere inkomsten krijgt de jeugdsoos door eenmalige activiteiten, zoals een voetbaltoernooi of een rommelmarkt.

In principe zou de jeugdsoos ook zonder de subsidie kunnen rondkomen. Wel is het zo dat de jeugdsoos Eagle een eigen pand heeft. Dit is uniek, andere jeugdsozen hebben dat vaak niet. Dat betekent echter wel dat ze WOZ moeten betalen. De subsidie die de jeugdsoos ontvang staat ongeveer gelijk aan het bedrag wat ze aan WOZ moeten betalen. De subsidie wordt daar dan ook voor gebruikt.

Voor kortlopende activiteiten kan de jeugdsoos extra subsidie krijgen. Hiervoor gelden standaard protocollen, die vaak goed werken. Het is duidelijk hoe de procedure loopt. Wel is het nadeel dat er vaak niet van protocollen wordt afgeweken. Als ergens geen protocol voor bestaat, komt iets vaak niet tot stand. Een voorbeeld: de jeugdsoos wilde graag van de WOZ-belasting af. Daarvoor gingen ze naar de gemeente toe. Dit was echter zonder succes, omdat daar niet een protocol voor was, dus was het lastig te realiseren en is het uiteindelijk niet gelukt om hiervan af te komen. De gemeente stelt zich wel meewerkend op, maar het resultaat is niet altijd positief. Subsidies voor kortlopende, eenmalige activiteiten kunnen maar 2 á 3 per jaar aangevraagd worden, anders wordt het ook gezien als een structurele subsidie en daar heeft de gemeente geen geld voor.

Beoordeling proces

Het proces is doorlopend. Het is vroeger ooit tot stand gekomen en nu worden er elk jaar bij de gemeente subsidies aangevraagd.

Er is betrekkelijk weinig contact met de gemeente. Wel was er veel en goed contact met jongerenwerk. Dit is een soort buffer tussen de gemeente en de jeugdsoos. Ooit is er wel wat meer contact geweest met de gemeente. Er waren boze buurtbewoners die niet meer wilde praten met de jeugdsoos. Toen heeft de gemeente als tussenpersoon gefungeerd. Dit heeft destijds echter niet tot heel veel geleid.

Een paar jaar terug had de jeugdsoos een grootschalige verbouwing voor ogen. Dit wilden ze op de volgende manier financieren: 1/3 subsidie van de gemeente, 1/3 door de overheid, 1/3 zelf gefinancierd. Voor de eigen financiering hadden ze ook fondsen aangeschreven zoals Jantje Beton. Voor het aanvragen van deze subsidies kregen ze vooral ondersteuning van het jongerenwerk en niet echt van de gemeente. Het proces rond de verbouwing heeft 6 jaar geduurd, van het ontstaan van het idee tot het moment dat de verbouwing klaar was.

Er is tevredenheid over de gang van zaken. De gemeente staat altijd open voor benadering. Ze werden niet van het kastje naar de muur gestuurd. Wel zou het op prijs gesteld worden wanneer er hulp aangeboden zou worden voor het invullen van subsidieaanvragen en dergelijke.

Verder is er vanuit het dorp zelf veel draagkracht, veel ouders/inwoners van het dorp zijn opgegroeid met de jeugdsoos. Ze zijn bekend met het concept en ondersteunen waar ze kunnen. Bij veel dingen kan de jeugdsoos ook terugvallen op oud-bestuursleden wanneer ze hulp nodig hebben, deze hebben vaak verstand van concrete zaken, meer dan de gemeente dat heeft, omdat die vaak toch op afstand staan.

De vraag hoe de jeugdsoos bepaalde processen moesten doorlopen kwam vaak bij het jongerenwerk te liggen. Die wisten precies hoe ze dat moesten doen. Had jongerenwerk vragen over het proces dan zochten ze het zelf uit of stelden ze daar vragen over bij de gemeente.

Beoordeling uitkomst

Het hoofddoel van dit project is het voortbestaan van de jeugdsoos. Dit is tot nu toe bereikt. De jeugdsoos is altijd bemand, in ieder geval met een minimale bezetting, en kan daarom blijven bestaan.

De samenwerking tussen de gemeente en de jeugdsoos is op dit moment goed. Wel willen ze benadrukken dat het jongerenwerk erg belangrijk is, het is goed als dit in stand blijft. Dit komt doordat er binnen de jeugdsoos veel wisselingen zijn van bestuursleden, er is geen continu-factor. Daarom is er vaak ook niet een goede overdracht, omdat er niet veel overlap is van generatie. Het jongerenwerk kan daarin een schakel zijn. Dat heeft het jongerenwerk in het verleden ook al gedaan.

De gemeente zou aanvragen van subsidies makkelijker kunnen maken voor de jeugdsoos. De aanvragen van subsidies zijn soms lastig. Er is bijvoorbeeld elk jaar een uitgebreide jaarrekening nodig om de subsidie aan te vragen. Het zou prettig zijn wanneer de gemeente hulp zou bieden bij het invullen van aanvragen. Dit doen ze op dit moment wel, maar alleen als ze een vraag krijgen. Ze stellen zich niet proactief op. De protocollen die er zijn schrikken mensen wel eens af.

De subsidies die ze krijgen van de gemeente hebben ze niet nodig om te kunnen bestaan, maar het is wel erg fijn dat de gemeente de jeugdsoos steunt. De verbouwing was echter niet tot stand gekomen zonder de subsidie van de gemeente en de provincie.

5.6 Analyse

In deze paragraaf worden alle dertien casestudies van de vier onderzochte gemeenten geanalyseerd en met elkaar vergeleken. Het doel is om (voor zover mogelijk) algemene conclusies te trekken aan de hand van wat de initiatiefnemers/betrokkenen bij de verschillende projecten zeggen over het project zelf, het verloop van het project, in hoeverre zij tevreden zijn over de rol van de gemeente en de uiteindelijke uitkomst van het project.

Subsidie/financiering

Het valt op dat er weinig projecten zijn waar de gemeente in kwestie een belangrijke rol heeft gespeeld op het gebied van financiën. In sommige gevallen is er ook geen subsidie nodig, omdat initiatiefnemers zelf via sponsoring en andere manieren aan het benodigde geld weten te komen. Er zijn echter ook projecten waarbij subsidie van de gemeente eigenlijk wel nodig was maar niet verstrekt werd. Dit komt in sommige gemeenten door het beperkte budget dat aanwezig is voor subsidies. Bij sommige projecten is in eerste instantie geen subsidie verstrekt, maar er zijn nog aanvragen in behandeling.

Houding en ondersteuning door gemeente

Wat hier opvalt is de enorme verscheidenheid aan meningen die bestaat over de rol van de verschillende gemeenten die zijn onderzocht. Zo is binnen de gemeente De Marne grote tevredenheid over de professionele ondersteuning van de gemeente bij twee groenprojecten die daar zijn voltooid en wordt het contact met de gemeente als gemakkelijk en fijn ervaren. Er zijn echter ook negatieve geluiden te horen. Zo is er in Bedum ontevredenheid over de voorfase. Het opstarten van projecten en de bijkomende samenwerking met de gemeente duurt redelijk lang, mede doordat de gemeente onbekend is met initiatieven en daardoor niet weet hoe zij er mee om moet gaan. Na de goedkeuring van het project wordt de rol van de gemeente veelal wel positief ervaren.

Verder klagen meerdere initiatiefnemers over de passieve houding van de gemeente. Zij zeggen dat de gemeente enkel probeert te helpen wanneer haar hulp wordt gevraagd. Initiatiefnemers zouden het fijn vinden als de gemeente actief meedenkt en meewerkt, omdat er vaak een algemeen belang in het geding is. Een actieve houding is overigens niet altijd nodig, want er zijn ook projecten waarbij de passieve houding van de gemeente heel erg wordt gewaardeerd. De initiatiefnemers bij deze projecten hebben juist veel belang bij vrijheid en willen niet gebonden zijn aan voorwaarden van de gemeente.

Naast deze projecten waren er ook projecten waarbij de gemeente nauwelijks ondersteuning bood of zelfs tegenwerkte. Zo was in Winsum de rol van de gemeente in alle gevallen klein. Toch kan er een les worden getrokken uit een project van Winsum, namelijk de Buurtsuper in Sauwerd. De Commissaris van de Koning in Groningen heeft de Buurtsuper genoemd in de nieuwjaarstoespraak en daardoor raakten verstrekkers van publieke en particuliere subsidiefondsen geïnteresseerd in het project. Mogelijk kan ook het toekomstige gemeentebestuur van Het Hogeland een soortgelijke rol spelen door interesse te creëren voor bepaalde projecten die weinig naamsbekendheid hebben, maar waar wel veel potentie aanwezig is.

In het bijzonder wordt hier nog aandacht besteed aan de coöperatie Klooster&Buren. Dit is vooral in schaal een erg bijzonder project. Uit het interview met de coöperatie komt naar voren dat zij van mening zijn dat de gemeente De Marne te veel denkt in standaard kolommen (zoals economie, zorg,

cultuur, etc.), terwijl de coöperatie eigenlijk in alle kolommen wel werk verricht. Hierdoor is het voor de coöperatie moeilijk om in aanmerking te komen voor (financiële) ondersteuning.

Proces

Ook over het proces komt een gemengd beeld naar voren. In sommige projecten zijn de betrokkenen erg tevreden over hoe het proces is gegaan, terwijl er ook projecten zijn waar het proces een stuk meer frustratie opriep. Hier ligt ook vaak een raakvlak met de houding en ondersteuning van de gemeente. Als initiatiefnemers negatief zijn over het proces heeft dat vaak te maken met de houding en ondersteuning door de gemeente. Daarnaast komt het ook voor dat het draagvlak onder de inwoners niet groot genoeg is en dat door meningsverschillen het proces niet soepel loopt.

Uitkomst

Uit de casestudies komt naar voren dat de initiatiefnemers over het algemeen gematigd positief zijn over het resultaat van hun initiatief. Een veelgehoord geluid is dat de initiatiefnemers trots zijn op wat er bereikt is en tot op zekere hoogte ook tevreden zijn met het resultaat. Er zijn bij een aantal projecten wel wat kanttekeningen te plaatsen. Sommige initiatiefnemers hadden veel grotere ambities die (nog) niet zijn waargemaakt, vaak omdat het proces niet goed liep. In sommige gevallen wordt de beperkte rol van de gemeente genoemd als oorzaak.

De initiatiefnemers zijn dus over het algemeen blij zijn met het (tot nu toe) behaalde resultaat, maar zijn vaak wel van mening dat er nog veel meer mogelijk is en dat het ook belangrijk is dat dit in de toekomst alsnog wordt nagestreefd.

Dorpencoördinatoren

In alle vier de gemeenten is een coördinator actief die functioneert als de schakel tussen inwoners en gemeente. Uit de casestudies komt naar voren dat de initiatiefnemers van de verschillende projecten wisselend tevreden zijn over hoe de coördinatoren hun taken vervullen. De coördinatoren worden regelmatig genoemd als fijne contactpersonen waar makkelijk en laagdrempelig contact mee mogelijk is, maar soms wordt wel getwijfeld of zij genoeg middelen hebben om inwoners adequaat te kunnen helpen. Dit verschilt ook per gemeente. Zo heeft de coördinator van De Marne naar eigen zeggen een uitzonderlijk groot eigen budget, terwijl andere coördinatoren minder financiële ruimte hebben.

Vrijwilligers

Vrijwilligers blijken van groot belang te zijn bij inwonersinitiatieven. Uit de casestudies komt echter naar voren dat de inzet van vrijwilligers verschilt per dorp en per project. Zo zijn er dorpen/projecten waar iedereen graag meehelpt, maar ook dorpen/projecten waarbij hulp van vrijwilligers niet echt op gang komt. Dit is dus een factor waar rekening mee moet worden gehouden.

6. Slotbeschouwing

6.1 Inleiding

In deze paragraaf bespreken we de conclusies uit het onderzoek. De conclusie geeft uiteindelijk een antwoord op de vragen uit paragraaf 1.3. De vraagstelling was gericht op wat er op het gebied van inwonerp participatie tot stand is gekomen aan projecten, wat voor ervaringen er zijn, wat het oordeel daarover is van inwoners en wat er van de ervaringen geleerd kan worden. Wat blijkt is dat de inwoners van Het Hogeland al redelijk gewend zijn aan het idee van inwonerp participatie en dat zij vaak het initiatief nemen in plaats van de gemeente. Op sommige punten lijken de gemeenten echter enige moeite te hebben om aan hun nieuwe faciliterende rol gewend te raken.

Eerst zal worden ingegaan op de conclusie (6.2). Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de conclusies uit de enquête (6.2.1), de conclusies uit de casestudies (6.2.2) en de eindconclusie (6.2.3). Daarna zullen nog een aantal aanbevelingen (6.3) worden opgesomd voor de toekomstige gemeente Het Hogeland.

6.2 Conclusie

6.2.1 Conclusies enquête

Uit de enquête kunnen meerdere conclusies worden getrokken. Allereerst kan er worden gesteld dat oudere mensen eerder participeren dan jongere mensen. Tevens participeren hoger opgeleiden vaker dan lager opgeleiden. Ten tweede bleek uit de enquête dat een inwoner eerder participeert indien hij of zij het gevoel heeft serieus te worden genomen door de gemeente. Ook is het van belang dat de inwoner weet waar hij of zij terecht kan indien zij hulp nodig heeft bij het initiatief.

Geconcludeerd kan worden dat het voor de gemeente belangrijk is om de burger duidelijke richtlijnen te geven zodat zij weet wie zij moet aanspreken en wat zij moet doen om een idee of initiatief van de grond te krijgen. Op deze manier stimuleert de gemeente de inwoner om met initiatieven over de brug te komen.

Ten derde is gebleken dat de mate van ondersteuning en de manier waarop ondersteund wordt, invloed heeft op de waardering van de samenwerking met de gemeente. De respondenten die niet worden ondersteund zijn zeer ontevreden over de samenwerking met de gemeente. Ook de respondenten die op financieel gebied worden ondersteund zijn niet allemaal tevreden. In vergelijking met de andere manieren van ondersteuning was dit een relatief grote groep. De manier van ondersteuning en de mate van ondersteuning hebben dus een grote invloed op de uiteindelijke tevredenheid over het proces van samenwerking met de gemeente. Ook is er een verband tussen de verwachtingen van de respondenten en het uiteindelijke resultaat van het proces van samenwerking met de gemeente. Dit verband is echter niet sterk, dus er kan niet met zekerheid worden gezegd dat de verwachtingen van de samenwerking invloed hebben op het uiteindelijke resultaat.

Ten slotte is het belang van het proces voor het resultaat van het initiatief gemeten. Hieruit volgde dat een goed proces leidt tot een beter resultaat van het initiatief. Het is dus voor de gemeente van belang om het proces goed te laten verlopen aangezien dit een positieve invloed heeft op het resultaat van het initiatief.

6.2.2 Conclusies casestudies

Uit de casestudies kunnen verschillende conclusies worden getrokken. Allereerst valt op dat er weinig projecten zijn waar de gemeente in kwestie een belangrijke rol heeft gespeeld op het gebied van financiën. In sommige gevallen is er ook geen subsidie nodig, omdat initiatiefnemers zelf via sponso-

ring en andere manieren aan het benodigde geld weten te komen. Er zijn echter ook projecten waar- bij subsidie van de gemeente eigenlijk wel nodig was maar niet verstrekt werd. Tevens is er veel on- vrede over de duur en complexiteit van het proces van de subsidieaanvraag indien die wel is ver- strekt.

Ten tweede klagen meerdere initiatiefnemers over de passieve houding van de gemeente. Zij zeggen dat de gemeente enkel probeert te helpen wanneer haar hulp wordt gevraagd.

Initiatiefnemers zouden het fijn vinden als de gemeente actief meedenkt en meewerkt, omdat er vaak een algemeen belang in het geding is.

Ten derde komt een gemengd beeld over het proces naar voren. In sommige projecten zijn de be- trokkenen erg tevreden over het verloop van het proces, terwijl er ook projecten zijn waar het proces een stuk meer frustratie opriep. Bij deze gevallen is vaak een raakvlak met de houding en ondersteu- ning van de gemeente aanwezig. Als initiatiefnemers negatief zijn over het proces heeft dat namelijk vaak te maken met de houding en ondersteuning door de gemeente. Daarnaast komt het ook voor dat het draagvlak onder de inwoners niet groot genoeg is en dat door meningsverschillen het proces niet soepel loopt.

Ten vierde komt uit de casestudies naar voren dat de initiatiefnemers over het algemeen gematigd positief zijn over het resultaat van hun initiatief. Een veelgehoord geluid is dat de initiatiefnemers trots zijn op wat er bereikt is en tot op zekere hoogte ook tevreden zijn met het resultaat. Bij een aantal projecten zijn wel wat kanttekeningen te plaatsen. Sommige initiatiefnemers hadden veel grotere ambities die (nog) niet zijn waargemaakt, vaak omdat het proces niet goed liep. In sommige gevallen wordt de beperkte rol van de gemeente genoemd als oorzaak.

Ten slotte zijn initiatiefnemers grotendeels tevreden over de rol van dorpen coördinatoren. De coör- dinatoren worden regelmatig genoemd als fijne contactpersonen waar makkelijk en laagdrempelig contact mee mogelijk is, maar soms wordt wel getwijfeld of zij genoeg middelen hebben om inwo- ners adequaat te kunnen helpen. Dit verschilt per gemeente.

6.2.3 Eindconclusie

Wanneer we de conclusies uit de enquête en casestudies verbinden, komen we tot 3 belangrijke eindconclusies.

Allereerst kan er worden gesteld dat het proces van groot belang is. Uit de enquête blijkt dat een goed en duidelijk proces leidt tot een beter resultaat. Deze bevinding komt ook terug in de casestu- dies. Initiatiefnemers zijn vaak tevreden over het resultaat van het project, maar met een beter pro- ces zou er een beter resultaat behaald kunnen worden. Uit de casestudies blijkt dan ook dat inwo- ners graag een actievere houding van de gemeente zouden willen zien tijdens het proces. Dit komt niet overeen met de Visie Inwonerskracht: Inwoners voorop in Het Hogeland. Daarin staat juist dat de gemeente aan de burgers meer vrijheid en ruimte wil geven. Een actievere houding van de ge- meente draagt bij aan het resultaat van het proces en daarmee draagt het uiteindelijk ook bij aan het resultaat van het initiatief.

Ten tweede is er over het algemeen sprake van ontevredenheid over subsidies. Uit zowel de enquête en de casestudy blijkt dat er bij initiatiefnemers veel onduidelijkheid bestaat over op welke wijze zij subsidies moeten aanvragen en bij wie zij terecht kunnen voor een subsidieaanvraag. Ook blijkt dat deze onduidelijkheid de initiatieven niet ten goede komt. Dit komt vooral tot uiting in de enquête waaruit blijkt dat veel ideeën voor initiatieven stranden in de voorfase, indien het niet duidelijk is voor de inwoners bij wie en waar zij terecht kunnen.

Ten derde blijkt dat de inwoners de korte lijntjes met hun gemeente prettig vinden. Vooral de rol van de dorpencoördinator is in dit opzicht van essentieel belang. Uit bijna elke casestudy bleek dat korte lijntjes als zeer prettig en effectief worden beschouwd. Ook blijkt uit de enquête dat duidelijkheid over het proces erg belangrijk is. Hier spelen dorpencoördinatoren natuurlijk een belangrijke rol, aangezien zij het eerste aanspreekpunt zijn voor inwoners.

6.3 Aanbevelingen

De toekomstige gemeente Het Hogeland wil graag inzetten op inwonerparticipatie. Uit dit onderzoek blijkt dat maatwerk essentieel is voor tevreden inwoners. Inwonerinitiatieven zijn erin enorm veel verschillende maten en soorten en elk project heeft weer andere wensen en behoeften. Zoals is gebleken uit dit onderzoek zijn er wel aspecten van inwonerparticipatie die verbetering behoeven. Daarom zullen hier zeven aanbevelingen worden gedaan voor de toekomstige gemeente Het Hogeland.

Ten eerste is het aan te raden dat de gemeente specifiek en duidelijk beleid maakt op het gebied van inwonerparticipatie. Zo wordt het voor de inwoners duidelijk wat wel en niet mogelijk is. Op die manier kunnen projecten zelfstandiger worden, omdat er niet meer telkens aan de gemeente gevraagd hoeft te worden of iets mogelijk is.

Ten tweede doet de nieuwe gemeente er goed aan om duidelijk aan te geven óf en waar subsidie aangevraagd kan worden, om zo te voorkomen dat inwoners niet weten waar zij terecht kunnen en niet weten wat er mogelijk is.

Ten derde zou de nieuwe gemeente bij sommige projecten een actievere houding moeten aannemen. Dat houdt in dat de gemeente actief bij een project meedenkt en eventueel ingrijpt als een inwoner tegen problemen aanloopt.

De vierde aanbeveling is een nuancering van aanbeveling drie. Er moet wel op gelet worden dat de zelfstandige projecten niet te veel worden beperkt als de gemeente een actieve houding aanneemt. Als inwoners aangeven dat zij genoeg expertise in huis hebben om (deels) zelfstandig een project te voltooien of een probleem op te lossen, dan is het ook belangrijk dat de gemeente in staat is om een stap terug te doen en vertrouwen heeft in de inwoners.

De vijfde aanbeveling heeft te maken met de ondersteuning die de gemeente geeft aan initiatiefnemers van bepaalde projecten. Een opvallend resultaat uit dit onderzoek is dat lang niet alle initiatiefnemers tevreden zijn als de gemeente geld beschikbaar stelt voor een project. Uit de resultaten van de enquête blijkt dat inwoners vaak meer waarde hechten aan een gemeente die hun ideeën serieus neemt, actief meedenkt en professioneel advies geeft over hoe het project het best kan worden aangepakt. Het is dan ook aan te raden dat de nieuwe gemeente Het Hogeland bij een inwonerinitiatief er altijd als eerste voor zorgt dat er interesse wordt getoond in het idee en meegedacht wordt met de initiatiefnemer. Pas daarna zou de gemeente moeten nagaan of (financiële) ondersteuning mogelijk is. Indien ondersteuning mogelijk is, is professionele bijstand vaak eerder aan te raden dan louter financiële steun. Professionele ondersteuning zorgt namelijk voor meer tevredenheid over het proces en uit dit onderzoek blijkt dat tevredenheid over het proces vaak een positieve invloed heeft op de waardering van het resultaat van het initiatief.

De zesde aanbeveling komt voort uit het project Klooster&Buren. Uit dat project valt de les te trekken dat de nieuwe gemeente Het Hogeland een breder perspectief moet ontwikkelen op inwonerinitiatieven. Het gaat er dus om dat de gemeente inwonerinitiatieven meer integraal moet benaderen. Juist bij een grootschalig project als Klooster&Buren, dat raakvlakken heeft met veel verschillende maatschappelijke kolommen zoals zorg en cultuur, is het belangrijk dat de gemeente een open blik

houdt en ondersteuning biedt waar dat nodig is. Ook als het project technisch gezien niet duidelijk in één kolom is in te delen.

De laatste aanbeveling heeft te maken met het behouden van gemakkelijk contact tussen inwoners en bestuur. Vooral de dorpencoördinator blijkt in dit opzicht van essentieel belang. In de nieuwe gemeente Het Hogeland is het, vanwege de toenemende afstand tot het bestuur, des te meer van belang dat de coördinatoren blijven functioneren als bereikbare tussenpersonen, zodat de afstand die inwoners ervaren tot het bestuur zo kort mogelijk blijft. Tevens is het aan te raden dat zij ieder een eigen vrij te besteden budget krijgen dat voldoende groot is, zodat zij ook echt wat kunnen betekenen voor inwoners als dat naar hun mening nodig is.

Literatuurlijst

Gemeente Bedum

AlleCijfers.nl. (2018). *Overzicht gemeente Bedum*. Opgeroepen op April 28, 2018, van [www.allecijfers.nl: https://allecijfers.nl/gemeente/bedum/](https://allecijfers.nl/gemeente/bedum/)

AlleCijfers.nl. (2018). *Overzicht gemeente Bedum*. Opgeroepen op April 28, 2018, van [www.allecijfers.nl: https://allecijfers.nl/gemeente/bedum/](https://allecijfers.nl/gemeente/bedum/)

Gemeente Bedum. (2011, Juni 2011). *Algemene Subsidieverordening gemeente Bedum 2011*. Opgeroepen op Mei 1, 2018, van [www.bedum.nl: https://www.bedum.nl/loket/verordeningen/algemene_subsidieverordening_gemeente_bedum_2011/](https://www.bedum.nl/loket/verordeningen/algemene_subsidieverordening_gemeente_bedum_2011/)

Gemeente Bedum. (2014). *Bestuursakkoord Bedum 2014-2018*. Opgeroepen op Mei 1, 2018, van [www.bedum.nl: https://www.bedum.nl/bestand/bestuur/gemeenteraad/gemeenteraad//bestuursakkoord_bedum_2014-2018_310339](https://www.bedum.nl/bestand/bestuur/gemeenteraad/gemeenteraad//bestuursakkoord_bedum_2014-2018_310339)

Gemeente Bedum. (2017, januari 31). *Woonvisie Gemeente Bedum 2017 – 2021*. Opgeroepen op April 28, 2018, van [www.bedum.nl: https://www.bedum.nl/bestand/plannen_en_projecten/leefbaarheids-en_woonvisie/leefbaarheidsvisie_en_woonvisie_bedum//woonvisie_bedum_2017-2021_340354](https://www.bedum.nl/bestand/plannen_en_projecten/leefbaarheids-en_woonvisie/leefbaarheidsvisie_en_woonvisie_bedum//woonvisie_bedum_2017-2021_340354)

Gemeente Bedum. (2018). *Bedum Broest!*. Opgeroepen op April 28, 2018, van [www.bedum.nl: https://www.bedum.nl/plannen_en_projecten/bedum_broest](https://www.bedum.nl/plannen_en_projecten/bedum_broest)

Gemeente Bedum. (2018). *Gemeentegids Bedum 2018*. Opgeroepen op April 28, 2018, van [www.bedum.nl: https://bedum.smartmap.nl/](https://bedum.smartmap.nl/)

Gemeente Bedum (2018, April 20). *Bedumers nemen 'broezend' afscheid van Bedum*. Opgeroepen op April 28, 2018, van [www.bedum.nl: https://www.bedum.nl/actueel/bedumers_nemen_broezend_afscheid_van_bedum/](https://www.bedum.nl/actueel/bedumers_nemen_broezend_afscheid_van_bedum/)

Gemeente Bedum. (sd). *Gemeenteraad*. Opgeroepen op Mei 1, 2018, van [www.bedum.nl: https://www.bedum.nl/bestuur/gemeenteraad](https://www.bedum.nl/bestuur/gemeenteraad)

Gemeente Bedum. (sd). *Over de gemeente Bedum*. Opgeroepen op April 24, 2018, van [www.bedum.nl: https://www.bedum.nl/in_en_over_bedum/dorpen_en_buurtten/](https://www.bedum.nl/in_en_over_bedum/dorpen_en_buurtten/)

RTV Noord. (2017, Januari 25). *Basisschool Onderdendam gaat alsnog dicht*. Opgeroepen op April 28, 2018, van RTV Noord: <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/173255/Basisschool-Onderdendam-gaat-alsnog-dicht>

Gemeente De Marne

AlleCijfers.nl. De Marne. Opgeroepen op Juli 1, 2018, van [www.allecijfers.nl: https://allecijfers.nl/gemeente/de-marne/](https://allecijfers.nl/gemeente/de-marne/)

Demarneckultuur.nl. De Marne. Opgeroepen op Juli 1, 2018, van www.demarneckultuur.nl
<http://www.marneckultuur.nl/de-marne/>

Demarneckultuur.nl. Werken aan de dorpen. Opgeroepen op Juli 1, 2018, van www.demarneckultuur.nl
<http://www.marneckultuur.nl/initiatieven/werken-aan-dorpen/>

De Volkskrant. (2015, mei 13) In Kloosterburen doen ze het weer zelf. Opgeroepen op Juli 1, 2018, van www.volkskrant.nl
<https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/in-kloosterburen-doen-ze-het-weer-zelf~b49782c5/>

Dorpsbelangen Westernieland. (2012, augustus). Projectplan Addingapark.

Gemeente De Marne. Algemene subsidieverordening De Marne 2017. (2016, juni 28). Opgeroepen op Juli 2, 2018, van www.overheid.nl
http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/De%20Marne/CVDR419394/CVDR419394_1.html

Gemeente De Marne. Collegeprogramma 2014-2018. (2014, april 11). Opgeroepen op Juli 2, 2018, van www.demarne.nl
https://www.demarne.nl/politiek_en_organisatie/het_gemeentebestuur/collegeprogramma/collegeprogramma_2014-2018

Gemeente De Marne. Gemeenteraad. (2015, september 21). Opgeroepen op Juli 2, 2018, van www.demarne.nl
https://www.demarne.nl/politiek_en_organisatie/het_gemeentebestuur/gemeenteraad

Gemeente De Marne. Over de gemeente. (2016, juli 1). Opgeroepen op Juli 2, 2018, van www.demarne.nl
https://www.demarne.nl/Over_deze_site/Over_de_gemeente

Gemeente De Marne. Regeling burgerinitiatief. (2014, september 28). Opgeroepen op Juli 2, 2018, van www.overheid.nl
<http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/XHTMLoutput/Actueel/De%20Marne/31270.html>

Gemeente De Marne. Samen werken aan leefbare dorpen. (2011, oktober 25). Opgeroepen op Juli 2 2018, van www.demarne.nl
https://www.demarne.nl/beleidsnotities_per_thema/ruimtelijke_ordering_en_volkshuisvesting/

Gemeente De Marne. Werken aan de dorpen. (2016, augustus 22). Opgeroepen op Juli 2, 2018, van www.demarne.nl
https://www.demarne.nl/actueel/dossiers/dossier_werken_aan_de_dorpen___leefbaarheid/werken_aan_de_dorpen_-_wadd/

Gemeente De Marne. Woon- en leefbaarheidsplan. (2011 december 20). Opgeroepen op Juli 2 2018, van www.demarne.nl
https://www.demarne.nl/beleidsnotities_per_thema/ruimtelijke_ordering_en_volkshuisvesting/

Klooster&Buren. Opgeroepen op Juli 1, 2018, van www.kloosterburen.nl
<https://kloosterburen.nl/wonen/>

Klooster&Buren. Lutjeheem. Opgeroepen op Juli 1, 2018, van www.kloosterburen.nl
<https://kloosterburen.nl/lutjeheem/>

Klooster&Buren. Mien toentje. Opgeroepen op Juli 1, 2018, van www.kloosterburen.nl
<https://kloosterburen.nl/dagbesteding-mien-toentje/>

Klooster&Buren. Nicolaaskerk. Opgeroepen op Juli 1 2018, van www.kloosterburen.nl
<https://kloosterburen.nl/nicolaaskerk/>

Sociaal Planbureau Groningen. Gemiddeld besteedbaar inkomen. Opgeroepen op Juli 1, 2018, van www.sociaalplanbureau groningen.nl
<https://sociaalplanbureau groningen.nl/leefbaarheid/werk-en-inkomen/gemiddeld-bestedbaar-inkomen/>

Sociaal Planbureau Groningen. Ontgroening en vergrijzing. Opgeroepen op Juli 1, 2018, van www.sociaalplanbureau groningen.nl
<https://sociaalplanbureau groningen.nl/leefbaarheid/bevolking/ontgroening-en-vergrijzing/>

Vereniging Dorpsbelangen Schouwerzijl. (2016, maart). Dorpshuis Schouwerzijl: energieneutraal en toekomstbestendig. Opgeroepen op Juli 1, 2018
<http://elkdorpeenduurzaam.nl/wp-content/uploads/2016/10/Voorbeeld-projectplan-3.pdf>

Gemeente Winsum

Centraal Bureau Statistiek. (2018, Maart 2018). Regionale kerncijfers Nederland. Opgeroepen op Mei 1, 2018, van CBS Statline:
<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=70072ned&D1=3-11,21-23&D2=730&D3=a&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>

Gemeente Winsum. (2007, oktober 16). Verordening op het burgerinitiatief voor de gemeente Winsum. Opgeroepen op Juni 3, 2018, van www.winsum.nl:
https://www.winsum.nl/politiek_en_organisatie/regels_en_verordeningen/verordening_op_het_burgerinitiatief_voor_de_gemeente_winsum/

Gemeente Winsum. (2014, maart 14). Reageren op de concept kadernota burgerparticipatie. Opgeroepen op Mei 1, 2018, van www.winsum.nl:
https://www.winsum.nl/publicaties/persberichten/reageren_op_de_concept_kadernota_burgerparticipatie

Gemeente Winsum. (2015, September 29). www.winsum.nl. Opgeroepen op Mei 1, 2018, van Regeling pilot dorpsbudgetten:
https://www.winsum.nl/publicaties/algemeen_verbindende_voorschriften/regeling_pilot_dorpsbudgetten/

Gemeente Winsum. (2016, Juni 7). Coalitieakkoord 2016-2018 samen aan de slag, p. 2.

Gemeente Winsum. (2017). Sportstimulering subsidie. Opgeroepen op Mei 1, 2018, van

Gemeentewinkel Winsum: https://gemeentewinkel.winsum.nl/producten/sportstimulering_subsidie

Gemeente Winsum. (2017). Subsidie spelvoorzieningen. Opgeroepen op Mei 1, 2018, van

Gemeentewinkel Winsum:

https://gemeentewinkel.winsum.nl/producten/subsidie_speelvoorzieningen

Gemeente Winsum. (2018, januari 2). buurtinitiatieven, subsidie. Opgeroepen op Mei 1, 2018, van www.winsum.nl: https://gemeentewinkel.winsum.nl/producten/buurtinitiatieven_subsidie

Gemeente Winsum. (2018, Januari 8). Loop der bevolking 2017. Opgeroepen op April 30, 2018, van www.winsum.nl : https://www.winsum.nl/wonen_en_leven/dorp_en_buurt/inwonersaantal

Gemeente Winsum. (sd). Bestuur. Opgeroepen op Juni 2, 2018, van bestuur.winsum.nl:
<https://bestuur.winsum.nl/Bestuur>

Gemeente Winsum. (sd). Dorp en buurt. Opgeroepen op April 30, 2018, van www.winsum.nl:
https://www.winsum.nl/wonen_en_leven/dorp_en_buurt

Gemeente Winsum. (sd). dorpsbudget en right to challenge. Opgeroepen op Juni 3, 2018, van www.winsum.nl:
https://www.winsum.nl/wonen_en_leven/dorp_en_buurt/dorpsbudget_en_right_to_challenge

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2016). Kaart. Opgeroepen op Mei 1, 2018, van Leefbaarometer: <https://www.leefbaarometer.nl/kaart/#kaart>

Gemeente Eemsmond

BMWE gemeenteraden. (2017, mei). Herindelingsadvies Gemeente Het Hogeland.

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2018). Kerncijfers wijken en buurten 2017, Den Haag/Heerlen: CBS. Opgeroepen op juni 5, 2018, van
<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=83765NED&D1=0-1,3-4,8,11,14,28,31-32,99-104&D2=4538-4570&HDR=T&STB=G1&VW=T>

Gemeente Eemsmond. (2012). Hart voor dorpen - beleid voor de dorpshuizen in de gemeente Eemsmond, Eemsmond.

Gemeente Eemsmond. (2017). Programmabegroting 2018, Eemsmond.

Gemeente Eemsmond. (2014). Coalitieakkoord 2014- 2018, Eemsmond.

Gemeente Eemsmond. (2018). Subsidieregeling Maatschappelijke initiatieven WLP, opgeroepen op juni 20, 2018, van <https://intranet.eemsmond.nl/document.php?m=35&fileid=40342&f=b300e5b44b07d066656ff907cbde2671&attachment=0&a=337>

Gemeente Eemsmond. (sd). Cultuur, recreatie en sport. Opgeroepen op juni 10, 2018, van https://www.eemsmond.nl/inwoners/cultuur-recreatie-en-sport_42443/

Gemeente Eemsmond. (sd). Onderwijs en kinderopvang. Opgeroepen op juni 10, 2018, van https://www.eemsmond.nl/inwoners/onderwijs-en-kinderopvang_42582/

Gemeente Eemsmond. (sd). Subsidies en sponsoring. Opgeroepen op juni 10, 2018, van https://www.eemsmond.nl/inwoners/onderwijs-en-kinderopvang_42582/

Stuurgroep Plus Wonen en Voorzieningen. (2016). NoordGroningen Leeft! Woon- en Leefbaarheid-plan 2017-2021, Eemsmond.

Overige bronnen

Appelhof, J. (2018). Visie inwonerkracht. Opgeroepen op juni 20, 2018, van https://www.bmwe-gemeenten.nl/wat_en_waarom/inwonerkracht/inwoners_voorop_in_het_hogeland/

Bongaardt, T. van den. (2018). Monitor burgerparticipatie 2018: een inventarisatie van gemeentelijk beleid en activiteiten op het gebied van burgerparticipatie, Den Haag: ProDemos.

Dinjens, M. (2010, Februari). Rapport burgerparticipatie: Burgerparticipatie in de lokale politiek, Amsterdam: Instituut voor Publiek en Politiek.

Maat, J.W. van de., Veldhuysen, C. (2011, November). Actief burgerschap, een overzicht van interventies, Utrecht: Movisie.

Mijde, A., Daru, S. (2005, december). Actieve burgers en vrijwilligersorganisaties, Utrecht: CIVIQ. Net in Nederland, Dossier sociale zekerheid in Nederland. Opgeroepen op juni 29, 2018, van <https://www.netinnederland.nl/informatie/dossiers/overzicht/verzorgingsstaat.html>

Oosterhout, T. van., Veer, J. van der., Bosselaar, H. (2014). Gepaste afstand gewenst: Over de relatie tussen overheid en burgerinitiatief, Den Haag: Sdu.

Oude Vrielink, M., Verhousen, I., Wijdevan, Ted van de. (2013). Meedoen met de overheid? Over de stille beleidspraktijk van de doe-democratie, Den Haag: tijdschrift bestuurskunde.

Putters, K. (2014, juni). Rijk geschakeerd Op weg naar de participatiesamenleving, p. 8, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau Den Haag.

Raad voor het openbaar bestuur. (2012). Loslaten in vertrouwen, Den Haag: Rob.

Rijksoverheid, Troonrede (2013). Opgeroepen op juni 20, 2018, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2013/09/17/troonrede-2013>

Rotmans, J. (2014, december) Nederland kantelt ondanks of dankzij de scepsis. Opgeroepen op juni 18, 2018, van <https://www.socialevraagstukken.nl/nederland-kantelt-ondanks-of-dankzij-de-scepsis/>

Sociaal en Cultureel Planbureau. (2012, November). Een beroep op de burger Minder verzorgingsstaat, meer eigen verantwoordelijkheid?, Den Haag.

Tonkens, E. (2014). Vijf misvattingen over de participatiesamenleving, Amsterdam.

TransitieBureau (2012, januari). Decentralisatie betekent transitie & transformatie - nieuwe verantwoordelijkheden, rollen en opgaven in maatschappelijke ondersteuning, p7-14, Den Haag: Rijksoverheid.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2006). De verzorgingsstaat herwogen, p. 24-37, Amsterdam: University Press.

Wijdeven, T van de., Hendriks, F. (2010). Burgerschap in de doe-democratie, Den Haag: Nicis Instituut.

Bijlage 1: Vragenlijst enquête

Introducerende vragen

1. Bent u man of vrouw?

☐ Man

☐ Vrouw

☐ Zeg ik liever niet

2. Hoe oud bent u?

☐ 18-30 jaar

☐ 31-40 jaar

☐ 41-50 jaar

☐ 51-60 jaar

☐ 61-70 jaar

☐ 70 jaar of ouder

3. In welke gemeente woont u?

☐ Winsum

☐ Bedum

☐ De Marne

☐ Eemsmond

4. Wat is het hoogste opleidingsniveau dat u heeft voltooid?

☐ Basisschool

☐ VMBO

☐ HAVO

☐ VWO

☐ MBO

☐ HBO

☐ Universiteit

Inhoudelijke vragen

5. Stelling: Ik zie mijzelf als een actieve inwoner.

☐ Zeer mee eens

☐ Eens

☐ Neutraal

☐ Oneens

☐ Zeer mee oneens

6. Stelling: Mijn gemeente neemt de initiatieven/ideeën van inwoners serieus.

- ☐ Zeer mee eens
- ☐ Eens
- ☐ Neutraal
- ☐ Oneens
- ☐ Zeer mee oneens

7. Stelling: Als ik een idee heb waarbij ik de gemeente nodig heb, weet ik bij wie ik het beste terecht kan.

- ☐ Zeer mee eens
- ☐ Eens
- ☐ Neutraal
- ☐ Oneens
- ☐ Zeer mee oneens

8. Heeft u ooit een voorstel of initiatief ingediend bij uw gemeente?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

=> Indien 'nee' op vraag 8:

9. Heeft u ooit een idee of voorstel voor uzelf gehouden, vanwege uw slechte verwachtingen bij het proces?

(de rest van de enquête hoeft u niet te maken)

- ☐ Ja, omdat ik sombere verwachtingen had over de inzet van de gemeente.
- ☐ Ja, omdat ik niet voldoende overtuigd was van de slagingskansen van mijn idee.
- ☐ Nee
- ☐ Anders, want

=> Indien 'ja' op vraag 8:

10. Wat waren uw verwachtingen bij het resultaat van uw initiatief?

- ☐ Zeer positief
- ☐ Positief
- ☐ Neutraal
- ☐ Negatief
- ☐ Zeer negatief

11. Wat waren uw verwachtingen van het proces?

- ☐ Zeer positief
- ☐ Positief
- ☐ Neutraal
- ☐ Negatief
- ☐ Zeer negatief

12. Stelling: De gemeente heeft mij in voldoende mate ondersteund bij de verwezenlijking van mijn initiatief.

- ☐ Zeer mee eens
- ☐ Eens
- ☐ Neutraal
- ☐ Oneens
- ☐ Zeer mee oneens

13. Hoe heeft de gemeente u ondersteund in de verwezenlijking van uw initiatief/idee?

- ☐ Met financiële middelen
- ☐ Met advies en deskundige ondersteuning
- ☐ Met secretariële ondersteuning
- ☐ Door het beschikbaar stellen van faciliteiten (apparaten, gebouwen)
- ☐ Helemaal niet

14. Welk cijfer zou u het proces en de samenwerking met de gemeente geven op een schaal van 1 (zeer slecht) tot 10 (perfect)?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

15. Welk cijfer zou u het resultaat van uw initiatief geven?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Heeft u nog ideeën over wat de nieuwe gemeente Het Hogeland kan verbeteren betreft inwonerparticipatie?

.....

.....

.....

Bijlage 2: (Relevante) resultaten van de enquête

Tabel 5.1. Respondenten per gemeente dat betrokken is geweest bij een initiatief

		Gemeente				
		Bedum	De Marne	Eemsmond	Winsum	Totaal
Zelf betrokken bij initiatief	ja	25	22	20	24	91
	nee	13	11	35	2	61
Totaal		38	33	55	26	152

Tabel 5.2.1. Leeftijd van de betrokken respondenten

		Leeftijd						
		18-30	31-40	41-50	51-60	61-70	>70	Totaal
Zelf betrokken bij initiatief	ja	8	5	29	18	20	11	91
	nee	11	11	11	15	7	6	61
Totaal		19	16	40	33	27	17	152

Tabel 5.2.2. Verband tussen leeftijd en betrokkenheid bij een initiatief (Chi Square-toets)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,428 ^a	5	,020
Likelihood Ratio	13,512	5	,019
Linear-by-Linear Association	4,730	1	,030
N of Valid Cases	152		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,42.

Tabel 5.2.3 Sterkte van het verband tussen leeftijd en betrokkenheid bij een initiatief (Symmetric Measures)

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Interval	Pearson's R	-,177	,080	-2,203	,029 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,170	,081	-2,115	,036 ^c
N of Valid Cases		152			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Tabel 5.2.4. Geslacht van de betrokken respondenten

		Geslacht			
		man	vrouw	zeg ik liever niet	Totaal
Zelf betrokken bij initiatief	ja	56	33	2	91
	nee	18	42	1	61
Totaal		74	75	3	152

Tabel 5.2.5. Verband tussen geslacht en betrokkenheid bij een initiatief (Chi Square-toets)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,614 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	15,939	2	,000
Linear-by-Linear Association	12,460	1	,000
N of Valid Cases	152		

a. 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,20.

Tabel 5.2.6. Sterkte van het verband tussen geslacht en betrokkenheid bij een initiatief (Symmetric Measures)

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	,321	,000
	Cramer's V	,321	,000
N of Valid Cases		152	

Tabel 5.2.7. Opleidingsniveau van de betrokken respondenten

		Opleiding Basis-school	VMBO/MAVO	HAVO	VWO	MBO	HBO	WO	Totaal
Zelf betrokken bij initiatief	ja	0	8	3	3	16	40	21	91
	nee	1	7	0	2	34	14	3	61
Totaal		1	15	3	5	50	54	24	152

Tabel 5.2.8. Verband tussen opleidingsniveau en betrokkenheid bij een initiatief (Chi-Square-toets)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	32,094 ^a	6	,000
Likelihood Ratio	34,721	6	,000
Linear-by-Linear Association	7,680	1	,006
N of Valid Cases	152		

a. 6 cells (42,9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,40.

Tabel 5.2.9. Sterkte van het verband tussen opleidingsniveau en betrokkenheid bij een initiatief (Symmetric Measures)

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Interval	Pearson's R	-,226	,077	-2,835	,005 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,330	,074	-4,287	,000 ^c
N of Valid Cases		152			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Tabel 5.3.1 Gevoel van de betrokken respondent serieus genomen te zijn door de gemeente

		Serieus genomen					
		heel erg mee eens	mee eens	neutraal	mee oneens	erg mee oneens	Totaal
Zelf betrokken bij initiatief	ja	11	26	31	14	9	91
	nee	2	10	30	10	9	61
Totaal		13	36	61	24	18	152

Tabel 5.3.2 Verband tussen het gevoel serieus genomen te zijn en betrokkenheid bij een initiatief (Chi Square-toets)

Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
8,432 ^a	4	,077
8,951	4	,062
4,925	1	,026
152		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,22.

Tabel 5.3.3. Het gevoel serieus genomen te zijn door de gemeente vergeleken met het voor zichzelf houden van een idee

		Serieus genomen					Totaal
		heel erg mee eens	mee eens	neutraal	mee oneens	erg mee oneens	
Idee voor zichzelf gehouden	ja	0	4	4	7	6	21
	nee	11	21	27	6	3	68
Totaal		11	25	31	13	9	89

Tabel 5.3.4. Verband tussen het gevoel serieus genomen te zijn en het voor zichzelf houden van een idee (Chi Square-toets)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	22,023 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	22,027	4	,000
Linear-by-Linear Association	16,794	1	,000
N of Valid Cases	89		

a. 3 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,12.

Tabel 5.3.5. Sterkte van het verband tussen het gevoel serieus genomen te zijn en het voor zichzelf houden van een idee (Symmetric Measures)

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Interval	Pearson's R	-,437	,091	-4,530	,000 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,413	,093	-4,235	,000 ^c

N of Valid Cases	89			
------------------	----	--	--	--

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Tabel 5.3.6. Vergelijking bereikbaarheid van de gemeente en betrokkenheid bij een initiatief

			Bereikbaarheid gemeente				
			heel erg mee eens	mee eens	neutraal	mee oneens	erg mee oneens
Zelf	Ja Beb	Count	19	22	19	22	9
		% within Zelf betrokken bij initiatief	20,9%	24,2%	20,9%	24,2%	9,9%
	nee	Count	3	14	17	16	11
		% within Zelf betrokken bij initiatief	4,9%	23,0%	27,9%	26,2%	18,0%

Tabel 5.3.7. Verband bereikbaarheid van de gemeente en betrokkenheid bij een initiatief (Chi Square-toets)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,106 ^a	4	,058
Likelihood Ratio	10,068	4	,039
Linear-by-Linear Association	6,041	1	,014
N of Valid Cases	152		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,03.

Tabel 5.3.8. Vergelijking tussen bereikbaarheid gemeente en het voor zichzelf houden van een idee

		Bereikbaarheid gemeente					
		heel erg mee eens	mee eens	neutraal	mee oneens	erg mee oneens	Total
Idee voor zichzelf gehouden	ja	2	2	6	5	6	21
	nee	17	19	13	16	3	68
Totaal		19	21	19	21	9	89

Tabel 5.3.9. Verband tussen bereikbaarheid gemeente en het voor zichzelf houden van een idee (Chi Square-toets)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,040 ^a	4	,007
Likelihood Ratio	13,050	4	,011
Linear-by-Linear Association	9,064	1	,003
N of Valid Cases	89		

a. 5 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,12.

Tabel 5.3.10. Sterkte verband tussen bereikbaarheid van de gemeente en het voor zichzelf houden van een idee (Symmetric Measures)

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Interval	Pearson's R	-,321	,099	-3,161	,002 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,311	,099	-3,054	,003 ^c

N of Valid Cases

89

Tabel 5.4.1. Wijze van ondersteuning vergeleken met ontevredenheid over het samenwerkingsproces

		Wijze van ondersteuning				Totaal
		Met finan- ciële mid- delen	Met advies en deskundige ondersteuning	Door het beschikbaar stellen van faciliteiten	Helemaal niet	
erg ontevreden	Aantal	3	0	0	9	12
	Percentage	9,7%	0,0%	0,0%	34,6%	13,3%
ontevreden	Aantal	1	0	1	10	12
	Percentage	3,2%	0,0%	8,3%	38,5%	13,3%
neutraal	Aantal	6	4	3	7	20
	Percentage	19,4%	19,0%	25,0%	26,9%	22,2%
positief	Aantal	19	14	7	0	40
	Percentage	61,3%	66,7%	58,3%	0,0%	44,4%
zeer positief	Aantal	2	3	1	0	6
	Percentage	6,5%	14,3%	8,3%	0,0%	6,7%
Totaal	Aantal	31	21	12	26	90

Percentage	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
------------	--------	--------	--------	--------	--------

Tabel 5.4.2. Mate van ondersteuning vergeleken met algemene tevredenheid over het samenwerkingsproces

		Voldoende ondersteund					Totaal
		heel erg mee eens	mee eens	neutraal	mee oneens	erg mee oneens	
rsltproc	erg ontevreden	0	0	0	2	10	12
	ontevreden	0	0	1	6	5	12
	neutraal	0	3	12	4	1	20
	positief	9	21	8	3	0	41
	zeer positief	3	3	0	0	0	6
Totaal		12	27	21	15	16	91

Tabel 5.4.3. Verband tussen mate van ondersteuning en algemene tevredenheid over het samenwerkingsproces (Chi Square-toets)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	102,443 ^a	16	,000
Likelihood Ratio	104,616	16	,000
Linear-by-Linear Association	58,362	1	,000
N of Valid Cases	91		

a. 19 cells (76,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,79.

Tabel 5.4.4. Sterkte verband tussen mate van ondersteuning en algemene tevredenheid over het samenwerkingsproces (Symmetric Measures)

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Interval	Pearson's R	-,805	,032	-12,813	,000 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,816	,037	-13,340	,000 ^c
N of Valid Cases		91			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Tabel 5.4.5. Verwachtingen van de burgers vergeleken met waardering van het samenwerkingsproces met de gemeente

		Verwachtingen proces					
		erg positief	positief	neutraal	negatief	zeer negatief	Totaal
Waardering proces van samenwerking	erg ontevreden	1	3	2	3	3	12
	ontevreden	1	1	5	3	2	12
	neutraal	0	5	14	1	0	20
	positief	3	17	17	4	0	41
	zeer positief	3	2	1	0	0	6
Totaal		8	28	39	11	5	91

Tabel 5.4.6. Verband tussen verwachtingen van de respondenten en waardering van het samenwerkingsproces met de gemeente (Chi Square-toets)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	43,411 ^a	16	,000
Likelihood Ratio	39,076	16	,001
Linear-by-Linear Association	17,133	1	,000
N of Valid Cases	91		

a. 19 cells (76,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,33.

Tabel 5.4.7. Sterkte verband tussen verwachtingen van de respondenten en waardering van het samenwerkingsproces met de gemeente (Symmetric Measures)

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Interval	Pearson's R	-,436	,105	-4,575	,000 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,394	,105	-4,041	,000 ^c
N of Valid Cases		91			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Tabel 5.4.8. Vergelijking tussen mate van ondersteuning door de gemeente en tevredenheid over het resultaat van het initiatief

		Voldoende ondersteund					Totaal
		heel erg mee eens	mee eens	neutraal	mee oneens	erg mee oneens	
Tevredenheid m.b.t. het resultaat	erg ontevreden	0	0	2	4	5	11
	ontevreden	0	0	0	1	4	5
	neutraal	0	2	2	1	0	5
	positief	3	16	13	7	5	44
	zeer positief	9	9	4	2	1	25
Totaal		12	27	21	15	15	90

Tabel 5.4.9. Verband tussen mate van ondersteuning door de gemeente en tevredenheid over het resultaat van het initiatief (Chi Square-toets)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	48,140 ^a	16	,000
Likelihood Ratio	48,001	16	,000
Linear-by-Linear Association	29,213	1	,000
N of Valid Cases	90		

a. 18 cells (72,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,67.

Tabel 5.4.10. Sterkte verband tussen mate van ondersteuning door de gemeente en tevredenheid over het resultaat van het initiatief (Symmetric Measures)

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Interval	Pearson's R	-,573	,073	-6,557	,000 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,553	,077	-6,229	,000 ^c
N of Valid Cases		90			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Tabel 5.4.11. Vergelijking tussen de wijze van ondersteuning en tevredenheid over het resultaat van het initiatief

		Wijze van ondersteuning					
			Met financiële middelen	Met advies en deskundige ondersteuning	Door het beschikbaar stellen van faciliteiten	Helemaal niet	Totaal
Resultaat initiatief	erg ontevreden	Aantal	0	0	0	11	11
		Percentage	0,0%	0,0%	0,0%	44,0%	12,4%
	ontevreden	Aantal	1	0	0	4	5
		Percentage	3,2%	0,0%	0,0%	16,0%	5,6%
	neutraal	Aantal	1	2	0	2	5
		Percentage	3,2%	9,5%	0,0%	8,0%	5,6%

positief	Aantal	19	12	7	5	43
	Percentage	61,3%	57,1%	58,3%	20,0%	48,3%
zeer positiief	Aantal	10	7	5	3	25
	Percentage	32,3%	33,3%	41,7%	12,0%	28,1%
Totaal	Aantal	31	21	12	25	89
	Percentage	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 5.4.12. Vergelijking cijfer samenwerkingsproces gemeente en cijfer m.b.t. het eindresultaat

		Resultaat proces										Totaal
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Resultaat initiatief	1	1	1	3	2	1	0	0	0	0	0	8
	2	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	3
	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
	4	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	4
	5	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
	6	0	0	0	0	0	2	0	2	0	0	4
	7	0	0	0	2	1	3	6	4	0	0	16
	8	1	0	2	1	2	6	9	6	1	0	28
	9	0	1	0	0	2	1	3	9	3	0	19
	10	0	1	0	0	1	0	0	2	0	2	6
Totaal		3	8	7	5	8	12	18	23	4	2	90

Tabel 5.4.13. Verband tussen cijfer samenwerkingsproces met de gemeente en cijfer m.b.t. het resultaat van het initiatief (Chi Square-toets)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	160,368 ^a	81	,000
Likelihood Ratio	116,326	81	,006
Linear-by-Linear Association	36,204	1	,000
N of Valid Cases	90		

a. 98 cells (98,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,02.

Tabel 5.4.14. Sterkte verband tussen cijfer samenwerkingsproces met de gemeente en cijfer m.b.t. het resultaat van het initiatief (Symmetric Measures)

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Interval by Interval	Pearson's R	,638	,076	7,768	,000 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	,534	,093	5,922	,000 ^c
N of Valid Cases		90			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.